

Bestemmingsplan

Toelichting

IJsselmeer-Industriezandwinning

Gemeente de Fryske Marren

BESTEMMINGSPLAN

IJsselmeer-Industriezandwinning

Gemeente de Fryske Marren

Inhoud : Toelichting
IDN-nummer : NL.IMRO.1940.BPDFM17IJSINDSZAND-ON01
Projectnummer : 239001
Profitmanagernr. : P171246
Opdrachtgever : Gemeente de Fryske Marren
Opsteller : mr. E. Hendriksen
Status : Ontwerp
Datum : februari 2018

Pouderoyen Compagnons vormgeving van stad en land is een handelsnaam van Pouderoyen BV

St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ NIJMEGEN
tel: 024-3224579
fax: 024-3241240
e-mail: info@pouderoyen.nl
www.pouderoyen.nl

IBAN NL29 RABO 0154 8198 75
KVK 14 06 66 14
BTW NL 8104.81.996 B01

IJsselmeer - Industriezandwinning

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Ruimtelijke opgave	6
1.3	Initiatief	6
1.4	Locatiekeuze	7
1.5	Vigerend bestemmingsplan	8
1.6	MER	8
1.7	Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2	Situatie	10
2.1	Ligging plangebied	10
2.2	Natuur	10
2.3	Landschap	11
2.4	Bodem & Water	12
2.5	Archeologie & cultuurhistorie	12
2.6	Functies IJsselmeergebied	14
2.7	Schakelstation	17
Hoofdstuk 3	Beleidskader	18
3.1	Europees beleid	18
3.2	Nationaal beleid	19
3.3	Provinciaal beleid	24
Hoofdstuk 4	Randvoorwaarden	30
4.1	Algemeen	30
4.2	Natuur	30
4.3	Landschap	31
4.4	Geluid	34
4.5	Lucht	35
4.6	Stikstofdepositie	35
4.7	Bodem & Water	36
4.8	Archeologie & cultuurhistorie	40
4.9	Externe veiligheid	41
4.10	Mitigerende maatregelen	41
4.11	Additionele natuurmaatregelen	42
Hoofdstuk 5	Technische Eisen Eiland	44
5.1	Locatiekeuze	44
5.2	Industriezandwinning	44
5.3	Fasering	45
5.4	Wintechnieken	46
5.5	Verwerkingstechnieken	47
5.6	Bebouwing	47
5.7	Leidingtracé & schakelstation	47

Hoofdstuk 6	Ontwerputgangspunten	50
6.1	Technische eisen	50
6.2	Ruimtelijke inpassing	50
6.3	Strategie	51
Hoofdstuk 7	Planbeschrijving	54
7.1	Concept	54
7.2	Hoofdstructuur	54
7.3	Werking	55
7.4	Ruimtelijk plan	55
7.5	Realisatie	57
7.6	Monitoring	60
7.7	Eindsituatie na winperiode	60
Hoofdstuk 8	Beeldkwaliteitplan	62
Hoofdstuk 9	Waterparagraaf	64
9.1	Inleiding	64
9.2	Beleid	65
9.3	Huidige situatie waterhuishouding	71
9.4	Toekomstige situatie waterhuishouding	72
9.5	Overleg; resultaten en afspraken	77
Hoofdstuk 10	Borging	78
10.1	Ruimtelijke inpassing	78
10.2	Beeldkwaliteit	78
10.3	Leiding	79
Hoofdstuk 11	Juridische toelichting	80
11.1	Algemeen	80
11.2	Doelstellingen en planopzet	80
11.3	Functies algemeen	80
11.4	Bebouwing algemeen	80
11.5	Toelichting afzonderlijke bestemmingen en regelingen	81
Hoofdstuk 12	Economische uitvoerbaarheid	82
Hoofdstuk 13	Overleg en inspraak	84
13.1	Overleg	84
13.2	Afstemming met MER	84
13.3	Inspraak en overleg	84
13.4	Zienswijzen Ontwerp	93

- Bijlage 1** **Beeldkwaliteitplan (Jan Bruyn landschapsarchitectuur, oktober 2013)**
- Bijlage 2** **Samenvatting MER (Antea Group, 31 oktober 2017)**
- Bijlage 3** **Milieueffectrapport (Antea Group, 31 oktober 2017)**
- Bijlage 4** **Passende beoordeling (Antea Group, 31 oktober 2017)**
- Bijlage 5** **Stikstofdepositieonderzoek (Antea Group, 29 september 2017)**
- Bijlage 6** **Inventariserend veldonderzoek archeologie (Periplus Archeomare, 20 februari 2014)**
- Bijlage 7** **Akoestisch onderzoek incl. oplegnotitie (Antea Group, 26 maart 2015 / 25 november 2016)**
- Bijlage 8** **Onderzoek luchtkwaliteit (Antea Group, 3 april 2015)**

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Smals IJsselmeer B.V. heeft het voornemen om industriezand te gaan produceren uit specie, die wordt gewonnen in het IJsselmeer nabij Lemmer. Het voornemen om industriezanden te winnen op een dergelijk groot open water is zowel nieuw voor de initiatiefnemer, voor de branche als nieuw in het beoogde gebied. Intensief onderzoek heeft aangetoond dat op de gekozen locatie voldoende hoogwaardig zand aanwezig is om via een rendabele winning mede te kunnen voorzien in de nationale behoefte aan industriezand.

Smals IJsselmeer B.V. is een dochter van de Koninklijke Smals Beheer bv, waartoe een aantal ondernemingen behoort, met als kernactiviteit de winning en productie van bouwgrondstoffen. Verder houdt de groep zich bezig met activiteiten die daarmee direct verbonden zijn.

Om het project planologisch mogelijk te maken, stelt de gemeente De Fryske Marren, een nieuw bestemmingsplan op en dienen diverse besluiten te worden genomen (vergunningen). De onderbouwing daarvoor wordt gegeven door een plan- en project-m.e.r..

1.2 Ruimtelijke opgave

Onderdeel van de industriezandexploitatie vormt een werkeiland, dat speciaal daartoe wordt aangelegd. De ruimtelijke inpassing van het werkeiland dient met de nodige zorgvuldigheid te geschieden, gelet op de specifieke kwaliteiten van het IJsselmeer. Eind 2012 kreeg Pouderoyen Compagnons de opdracht een ontwerp op te stellen, op grond van een aantal gemeentelijke randvoorwaarden.

Inmiddels is het ontwerp voorgelegd aan diverse partijen, waaronder Rijkswaterstaat, de Rijksadviseur Landschap en Water, de gemeenteraad Gaasterlân-Sleat, de provincie Fryslân, een aantal milieuverenigingen (w.o. It Fryske Gea en Het Blauwe Hart), en aan de lokale bevolking. De reacties bevestigen de verwachting dat dit plan op voldoende draagvlak mag rekenen. De economische haalbaarheid ervan wordt door Smals positief ingeschat.

Dit plan wordt als voorkeursalternatief opgenomen in het MER en zal worden beoordeeld op de milieueffecten.

1.3 Initiatief

De zandwinning vindt plaats in een cirkelvormig gebied met een oppervlakte van bruto 250 ha, dat is gelegen circa 5 km ten zuiden van de kust van Fryslân, en circa 7 km ten westen van de Noordoostpolder.

Aan de zuidwestzijde wordt binnen het plangebied een werkeiland gebouwd met daarop een zandverdelingsinstallatie (ZVI). Een havenbekken maakt het mogelijk het eindproduct per schip af te voeren naar de verschillende afnemers. Voor de stroomvoorziening op het eiland wordt een leiding van het eiland naar de Friese kust gelegd.

Er wordt naar gestreefd een volle productie en vermarkting te bereiken van 2 miljoen ton industriezand en 700.000 m³ ophoogzand per jaar, gedurende 30 jaar of meer.

Dit bestemmingsplan biedt de planologische basis voor de realisatie van het initiatief, alsmede (en in relatie met plan- en project-m.e.r.) voor de verschillende vergunningen en ontheffingen.

1.4 Locatiekeuze

Vanuit de filosofie van duurzaam ondernemen (people, planet, profit) streeft de initiatiefnemer ernaar om de effecten van de voorgenomen ingreep op het milieu te beperken.

Na een lang proces van verschillende (bodem)onderzoeken is uiteindelijk gekozen voor de aangegeven locatie en een hierop afgestemde winmethode.

Het plangebied is op onderstaande afbeelding aangegeven.

1.5 Vigerend bestemmingsplan

Onderhavig bestemmingsplan wordt op- en vastgesteld door de gemeente De Fryske Marren, waarin vanaf 1 januari 2014 de voormalige gemeenten Gaasterlân-Sleat, Skarsterlân en Lemsterland via fusie zijn opgegaan.

Voor het plangebied geldt op dit moment de Beheersverordening Balk en het IJsselmeer (vastgesteld op 26 juni 2013 door de gemeente Gaasterlân-Sleat). Hierin is op een enkele aanvullende regeling na het daarvoor geldende bestemmingsplan van toepassing verklaard, zijnde het bestemmingsplan IJsselmeer. Daarin zijn de gronden bestemd voor:

1. Doeleinden van landschap en natuur, zijnde het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het waterecosysteem IJsselmeer en de daaraan eigen landschappelijke en natuurlijke waarden.
2. Sociaal-economische en sociaal-culturele doeleinden, zijnde:
 - integraal waterbeheer;
 - beroepsscheepvaart;
 - beroepsvisserij;
 - recreatie, uitgezonderd verblijfsrecreatie;
 - de berging van bodemmateriaal.

met de daarbij behorende:

3. kaden en dijken;
4. aanleggelegenheid;
5. wateren, terreinen en overige onbebouwde gronden;
6. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Tot een gebruik strijdig met deze bestemming, zoals hierboven beschreven, wordt in ieder geval gerekend:

1. het gebruik van de gronden voor het zoeken naar en de winning van diepe delfstoffen;
2. het winnen van bodemmateriaal;
3. de aanleg van transport- en energieleidingen onder de grond of in het water.

1.6 MER

De m.e.r.-procedure is geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer (Wm) en in het Besluit MER. Het project zandwinning IJsselmeer valt onder de categorie D29.2 voor wat betreft de zandwinning en C4 voor wat betreft de aanleg van de haven op het werkeiland. De schepen die bij de zandtransporten ingezet zullen worden, zijn groter dan de norm in de C4-lijst. De zandwinning is m.e.r.-plichtig.

Het doel van de m.e.r.-procedure is het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in de plan- en besluitvorming te betrekken. Dit om tijdig inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen activiteit op de omgeving en om onderzoek te kunnen doen naar mogelijke maatregelen om negatieve effecten op de omgeving te verminderen.

Dit bestemmingsplan is mede gebaseerd op de onderzoeksresultaten uit deze MER, waarnaar kan worden verwezen als waardevolle achtergrondstudie (Industriezandwinning IJsselmeer Milieueffectrapport, Antea Group, Oosterhout (31 oktober 2017)). Het MER is mede daarom ook als externe bijlage aan dit bestemmingsplan toegevoegd (zie bijlage 3).

1.7 Leeswijzer

De toelichting van dit bestemmingsplan is als volgt opgebouwd:

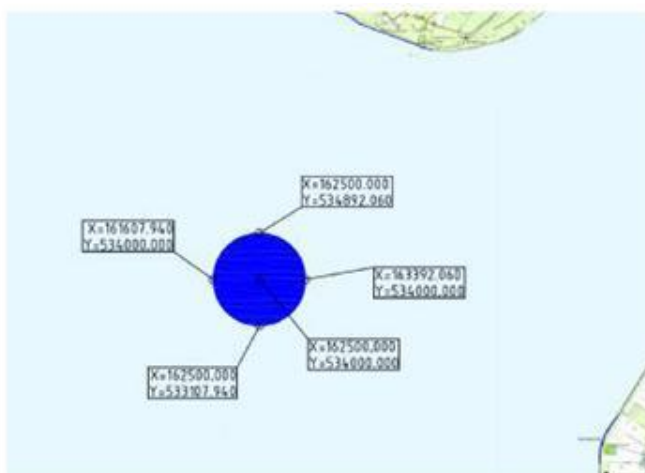
- In hoofdstuk 2 is een beschrijving van de huidige situatie opgenomen.
- In hoofdstuk 3 is het ruimtelijke beleidskader opgenomen dat relevant is voor de voorgenomen ontwikkeling.
- In hoofdstuk 4 zijn de milieu- en omgevingsaspecten beschreven en is getoetst waaraan de voorgenomen ontwikkeling moet voldoen.
- In hoofdstuk 5 wordt aangegeven aan welke technische eisen het eiland moet voldoen.
- In hoofdstuk 6 wordt de ontwerpopgave gedefinieerd.
- Hoofdstuk 7 beschrijft de voorgenomen ontwikkeling in concreto.
- Hoofdstuk 8 beschrijft de beeldkwaliteiteisen, die (mede) het toetsingskader vormen bij de vergunningverlening.
- Hoofdstuk 9 vormt de zgn. Waterparagraaf.
- Hoofdstuk 10 gaat in op de borging en handhaving van de beoogde plankwaliteit.
- In hoofdstuk 11 volgt de juridische toelichting, die aangeeft hoe de planregels zijn opgebouwd.
- In hoofdstuk 12 wordt de economische uitvoerbaarheid aan de orde gesteld.
- In hoofdstuk 13 tenslotte komen de resultaten uit inspraak en overleg aan bod.

Hoofdstuk 2 Situatie

In dit hoofdstuk wordt de bestaande situatie in het plangebied beschreven. Dit hoofdstuk is grotendeels gebaseerd op hoofdstuk 6 van het MER waarin de referentiesituatie wordt beschreven. Voor nadere informatie omtrent de verschillende aspecten wordt dan ook verwezen naar het MER.

2.1 Ligging plangebied

De zandwinning vindt plaats in een cirkelvormig plangebied met een oppervlakte van bruto 250 ha, dat is gelegen circa 5 km ten zuiden van de kust van de provincie Fryslân en circa 7 km ten westen van de Noordoostpolder.

2.2 Natuur

Het IJsselmeer is een Natura 2000-gebied, maakt onderdeel uit van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en is het leefgebied van beschermde soorten (naast de soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd).

In tal van beleidsdocumenten wordt overigens nog gesproken van EHS, maar inmiddels is sprake van Nationaal Natuur Netwerk NNN. In dit bestemmingsplan worden beide termen gebruikt, afhankelijk van het desbetreffende (relevante) beleidsdocument.

Wat betreft de ecologische betekenis is de openheid en grootschaligheid van het IJsselmeer van groot belang. Zeer grote aantallen watervogels foerageren en ruien er, in het bijzonder viseters en vogels die hun voedsel op de bodem van het meer zoeken. Ondiepten en buitendijkse droge gronden zijn vooral aanwezig langs de Friese kust, waar velden waterplanten en veenmosrietlanden voorkomen. Het plangebied is niet belangrijk voor soorten die foerageren op driehoeksmosselen. Het plangebied is daarop onderzocht door een groep duikers, waarbij is geconstateerd dat driehoeksmosselen in het plangebied niet voorkomen.

Het IJsselmeer in algemene zin echter is van grote (inter)nationale betekenis voor watervogels, met name voor vis- en bodemfauna-etende soorten. Het water is voedselrijk en spiering en driehoeksmosselen vormen de belangrijkste voedselbron (geldt dus niet het plangebied).

De factoren voedselaanbod en de beschikbaarheid aan rust- en slaappleaatsen zijn van invloed op de draagkracht van een gebied, waarbij het voedselaanbod verreweg de belangrijkste factor is. In het IJsselmeer zijn 3 ecologische voedselketens te onderscheiden:

1. algen (fytoplankton) - zoöplankton (kleine dierlijke organismen) – plankton etende vis - roofvis - visetende vogels/ visserij;
2. algen - detritus (dood organisch materiaal) - bodemorganismen – bodemfauna etende vis - roofvis - visetende vogels/ visserij;
3. algen - driehoeksmosselen - mosseletende vogels (duikeenden).

In het IJsselmeer zijn grote ruimtelijke verschillen in waterkwaliteit en samenstelling van de voedselketen. Het relatief heldere water in het zuidelijk deel van het IJsselmeer kan worden verklaard door de grote filtratie van het water door driehoeksmosselen in dit gebied. In het noordelijke deel van het IJsselmeer zijn vooral de voedselketens 1 en 2 aanwezig. In het zuidelijke deel van het IJsselmeer overheerst voedselketen 3. De beschikbaarheid van zoöplankton (onder andere watervlooien, roeipootkreeften) volgt de verdeling van algen – hoog in het noordelijk deel, laag in het zuidelijk deel van het IJsselmeer – vrij goed.

2.3 Landschap

Het IJsselmeer is een gebied van rust en duisternis. Door het ontbreken van belangrijke geluid- en lichtveroorzakers op het water kan het op en langs het water nog relatief donker en stil zijn.

De belangrijkste karakteristieken zijn: openheid, uitgestrektheid, donkerte, stilte, grote oeverlengte, dijken, buitendijkse waarden en havensilhouetten. Deze worden gewaardeerd door de bewoners in de dorpen langs het IJsselmeer, de recreanten op de dijken en stranden en de watersporters. Incidenteel zijn zichtafstanden tot 30 km mogelijk.

De landschappen rondom het IJsselmeer kenmerken zich door een grote variatie. Het oude land in Fryslân kenmerkt zich door een gevarieerde kustlijn, kronkelige dijken en wegen, onregelmatige verkaveling en hoogteverschillen. De kliffen van Gaasterland vormen een belangrijk element in het landschap (landmark). Ze vormden eeuwenlang een natuurlijke wering tegen de Zuiderzee. Bij Oudemirdum ligt het Oudemirdumerklif, bij Mirns het Mirnserklif en bij Scharl het Rode Klif. Na de afsluiting van het IJsselmeer in 1932 verdwenen de getijden en het zoute water, waardoor de kliffen begroeid raakten met planten, struiken en bomen.

De nieuwe inpolderingen van de Noordoostpolder vormen een opvallend contrast met dit oude land. De Noordoostpolder is opgezet volgens een regelmatig patroon. Elementen als lange, rechte dijken en windturbines onderstrepen het bijzondere, grootschalige, karakter van het gebied. Langs de kust van de Noordoostpolder en op enkele plaatsen langs de Friese kust staan windmolens. Met helder weer zijn de windmolens vanaf grote afstand te zien.

Vanuit de omgeving van het plangebied is bij helder weer goed zicht op een gevarieerde kustlijn. Deze bestaat deels uit de natuurlijke kliffenkust van Gaasterland, deels ook gaat het om de strakgetrokken dijken van de Noordoostpolder. Verder vertonen drie kernen hun kenmerkende silhouet in deze kustlijn; Stavoren, Lemmer en Urk.

Het aanbrengen van vooroevers langs de kusten van Noord-Holland, Fryslân en Flevoland brengt meer variatie in het kustlandschap. De natuurontwikkelingsprojecten veranderen ook het beeld van (de kustgebieden van) het IJsselmeer.

Langs de kust van de Noordoostpolder langs de Zuider-, Wester- en Noordermeerdijk is recent een windmolenpark gerealiseerd. Dit moderne, grootschalige windpark is vanwege de omvang goed zichtbaar en is nadrukkelijk aanwezig in het landschap. Het gaat hierbij om 86 windturbines met een maximale tiphoogte van 190 meter.

2.4 Bodem & Water

Het IJsselmeer wordt voor 70 % gevoed door de IJssel. Het water wordt naar de Waddenzee geloosd door twee spuicomplexen, de Stevinsluizen bij Den Oever (Noord-Holland) en de Lorentzsluizen bij Kornwerderzand. Dat spuien gebeurt bij eb, dan staat het water in de Waddenzee lager dan in het IJsselmeer.

Het zomerpeil wordt op 0,2 m -NAP gehouden, het winterpeil op 0,4 m -NAP. Het relatief hoog waterpeil in het IJsselmeer is nodig voor het doorspoelen van kanalen en het tegengaan van verzilting in de polders in heel Noordwest-Nederland in de zomer, wanneer de rivieren weinig water aanvoeren. Een andere functie is om de omliggende gebieden te voorzien van zoet water; zo wordt bij Lemmer water ingelaten, om Fryslân en Groningen te voorzien van zoet water. Ook is het IJsselmeer van groot belang voor de drinkwatervoorziening zoals bij Andijk.

Door de sterke variatie in afzettingen is ook vanuit geohydrologisch oogpunt een gevarieerde opbouw ontstaan. In sommige delen van het IJsselmeergebied zijn 3 watervoerende pakketten aanwezig, gescheiden door slechter doorlatende lagen. In andere delen ontbreken één of twee van de scheidende lagen, waardoor de watervoerende pakketten in elkaar overlopen.

De bodemdpte van het IJsselmeer ter plaatse van het plangebied is ongeveer 4,7 m -NAP.

Rond het IJsselmeer zijn op verschillende plaatsen dijken aanwezig. Een deel van de waterkering in Fryslân bestaat uit een natuurlijke hoogte in het landschap.

2.5 Archeologie & cultuurhistorie

Archeologie

Hoewel het invloedsgebied op de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) grotendeels staat ingekleurd als een zone met lage trefkans op archeologische waarden, is een klein deel (geschat wordt ongeveer 20 %) ingekleurd als zone met middelhoge trefkans en zone met hoge trefkans op archeologische waarden.

2.6 Functies IJsselmeergebied

Het plangebied en omgeving maken deel uit van het IJsselmeer; het grootste meer van Nederland met een oppervlakte van ruim 1.100 km². Het IJsselmeer is groot, tamelijk ondiep en zoet en wordt grotendeels begrensd door dijken en dammen. Naast ruimtelijke kwaliteit en waarde als natuurlijk habitat, heeft het IJsselmeer een aantal belangrijke functies:

- Waterrecreatie.
- Scheepvaart.
- Waterreservoir.
- Visserij.

Scheepvaart

Het IJsselmeergebied kent verschillende soorten scheepvaart: recreatievaart, de bruine vloot, veerverbindingen en vrachtvaart.

Recreatievaart

Voor de recreatievaart vormt het IJsselmeergebied ideaal vaarwater. Het varen vindt in principe overal plaats waar de waterdiepte dit toelaat. De drukbevaren beroepsvaarroutes worden zoveel mogelijk gemeden door de recreatievaart (bron: Watersportverbond).

In de praktijk concentreert de grote watersport zich op een aantal (niet betonde) vaarroutes tussen havens onderling en tussen havens en sluizen. Kleine watersport (open zeilboten, speedboten, windsurfen) vindt overal in het IJsselmeer plaats, behalve waar het verboden is (dat betreft met name de ondiepe oeverzones langs de Friese kust).

Via het IJsselmeer zijn er enkele belangrijke doorgaande recreatie verbindingen. Dit zijn de routes uit de Beleidsvisie Recreatie Toervaart Nederland (BRTN) van de Stichting Recreatietoervaart Nederland (SRN):

- de BRTN-route door de Randmeren van de Hollandsebrug via het Veluwemeer en Roggebotsluis naar de Ketelbrug;
- de kustroutes langs de Friese kust en Noord-Hollandse kust.

De meeste recreatievaartuigen nemen de Krabbersgatsluis in de Houtribdijk bij Enkhuizen (meer dan 75.000 per jaar), en ook het aantal sluispassages bij Den Oever is opvallend hoog. In het meest noordelijke deel van het IJsselmeer is het nog relatief rustig, omdat aantrekkelijke vaarbestemmingen ontbreken.

In de Lemstergeul is er mogelijkheid tot surfen en kitesurfen. Het grote water is onaantrekkelijk (gevaarlijk) voor veel vormen van kleine watersport (surfen). Zeil-, windsurf- of kitesurfwedstrijden kunnen locatiegebonden (wedstrijd baan) zijn of het gehele vaargebied gebruiken. Er ligt geen wedstrijdlocatie in het plangebied.

Snelle watersport (speedboten, jetski's en dergelijke; sneller dan 20 km/u) is op het IJsselmeer binnen 250 m uit de kust verboden. Het kitesurfen is bijna overal verboden, behalve op die locaties die door de vaarwegbeheerder als zodanig zijn aangewezen. Bij het Mirnserklif is een locatie voor kitesurfen aanwezig. Het is één van de weinige locaties waar een officiële vergunning geldt en waar binnen het aangewezen natuurgebied een aparte afbakening voor ingeruimd is. Er liggen geen kitesurflocaties in het plangebied.

Bruine vloot

De beroepschartervaart, ook wel bruine vloot genoemd, maakt gebruik van het gehele IJsselmeergebied. Alle havens van het IJsselmeer en Markermeer worden aangedaan. Lemmer is een van de thuishavens (waar vandaan de tochten vertrekken en na een dag, weekend of week weer terugkomen). In principe wordt het gehele jaar door gevaren, maar de meeste schepen halen tussen 1 april en 1 november 70 - 90 % van hun bezetting. De totale vloot bestond in 2013 uit 431 charterschepen. Daarvan exploiteert ca 75 % zijn/haar schip voornamelijk in het IJsselmeergebied. De overige schepen komen incidenteel in het IJsselmeergebied (bron: Vereniging voor Beroepschartervaart).

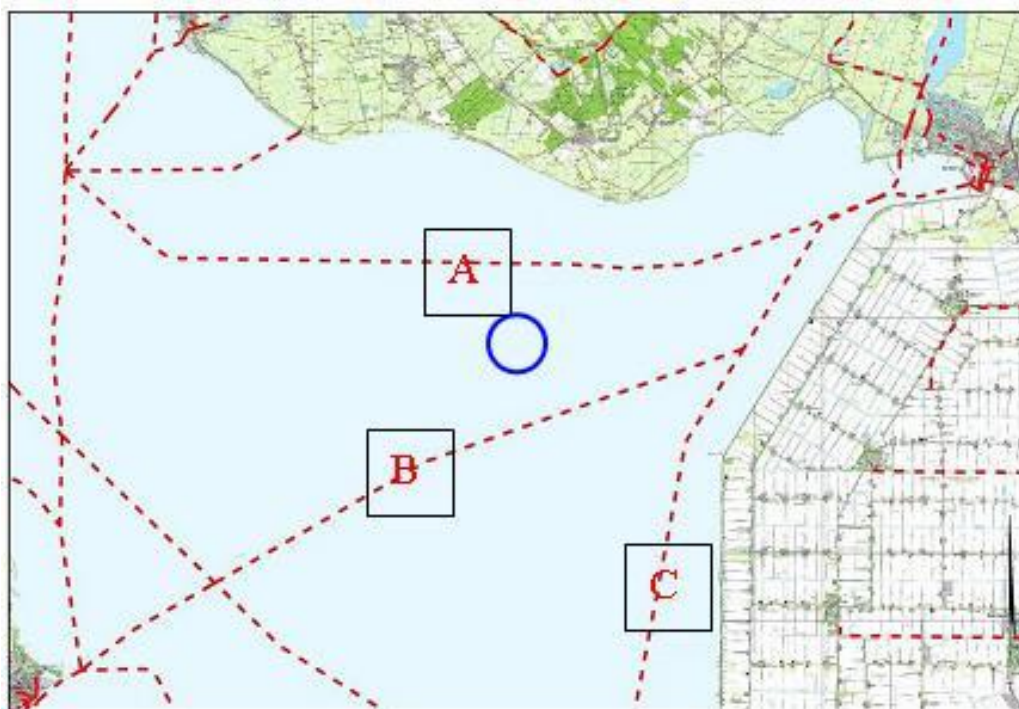
Veerdiensten

Over het IJsselmeer is een aantal veerverbindingen. De meeste liggen niet in de directe omgeving van het plangebied. In de zomer vaart er een fastferry tussen Lemmer en Kornwerderzand op de Afsluitdijk. Deze komt wel langs het plangebied, maar de route loopt er niet doorheen.

Vrachtvaart

Vrachtvaart concentreert zich op het IJsselmeer op enkele vaargeulen en –routes. De belangrijkste scheepvaartverbinding voor de vrachtvaart is de hoofdvaarweg Amsterdam - Lemmer (VAL) via de Houtribsluizen bij Lelystad. Er is een aansluiting op de IJssel over het Ketelmeer. Deze laatste vaarweg heeft weer een aftakking, de vaarweg naar Zwartsluis en Meppel via het Zwartemeer. De vaarweg Amsterdam - Lemmer verbindt de havens van West-Nederland met bestemmingen in Oost- en Noord-Nederland. Ook biedt de VAL vaarmogelijkheden voor de beroepsvaart richting Duitsland. Daarnaast is de verbinding van Amsterdam met Harlingen van belang en - in de omgeving van het plangebied – Lemmer - Makkum en Lemmer - Enkhuzen.

In totaal passeren circa 48 vrachtschepen per maand via de route Lemmer - Makkum (A) ten noorden van het plangebied, 1.851 vrachtschepen via de route Amsterdam-Lemmer (C) ten oosten van het plangebied en 49 via de vaarroute Lemmer - Enkhuzen (B) ten zuiden van het plangebied.

Ligging van de vaarroutes in het IJsselmeer rond het plangebied (blauwe cirkel).

A: Lemmer - Makkum

B: Lemmer - Enkhuizen

C: Lemmer - Amsterdam

Waterreservoir

Het IJsselmeer, ontstaan na voltooiing van de Afsluitdijk, vormt het grootste zoetwaterbekken van ons land. Het meer wordt grotendeels gevoed door de IJssel, waarmee het oorspronkelijk zilte Zuiderzeewater geleidelijk aan via een brakwatermilieu inmiddels tot zoetwatermilieu is omgevormd. Het waterpeil wordt gereguleerd via een aantal uitwateringssluizen, waarmee overtollig water bij eb wordt geloosd op de Waddenzee.

Het zoetwaterbekken heeft een belangrijke functie als retentiebekken (voorraad- en bufferbekken), dat zo nodig kan worden ingezet voor aanvulling van oppervlaktewater bij een eventueel zomertekort. De watervoorraad wordt dan ook gebruikt om het waterpeil in de veengebieden in Noord-Holland en Utrecht te handhaven. Bij een te laag grondwaterpeil zou de veenbodem hier inklinken.

Daarnaast is het IJsselmeer van belang voor de drinkwatervoorziening van delen van Noord-Holland en vormt het bovendien een strategische reserve voor de algemene drinkwatervoorziening. Tenslotte levert het zoete water de nodige tegendruk om de verzilting vanuit de diepere ondergrond tegen te gaan.

Visserij

De IJsselmeervisserij is gebaseerd op een klein aantal soorten; met name Paling, Spiering en Snoekbaars vormen het overgrote deel van de vangst. Deze soorten worden op vrijwel het hele IJsselmeer gevangen.

Beroepsvisserij met grote fuiken en schietfuiken is een locatiegebonden vorm van beroepsvisserij. Grote fuiken worden geplaatst aan palen en of stokken en in hoofdzaak langs de oevers opgesteld. Ten westen van het plangebied is ook een gebied met vaste fuikopstelling gesitueerd.

De sportvisserij op het IJsselmeer is in 3 typen te verdelen:

- statisch vanaf de kant, vooral vanaf dijken in nabijheid van parkeerplaatsen en andere goed bereikbare plaatsen;
- wadend langs ondiepe oevers, vooral door vliegvisserij;
- vissen vanuit een boot: vanuit een (sportvis)bootje, vanaf plezierjachten, of vanaf een charterboot.

In het visplan 2011 is aangegeven dat mag worden uitgegaan van tienduizenden visdagen per jaar. Het IJsselmeer vervult voor de hengelsport een bovenregionale functie; het water wordt door sportvissers uit heel Nederland bezocht.

2.7 Schakelstation

Vanaf het trafogebouwtje aan de Sudergoawei (N359), gelegen aan het Westerein 26 te Harich, zal een electriciteits- ,c.q datakabel worden aangelegd tot bij het Mirnserklif. Deze wordt vervolgens in de bodem van het IJsselmeer ingegraven en loopt zo door naar het werkeiland. Het buitendijkse gedeelte van deze kabel is bestemd in onderhavig bestemmingsplan. Het binnendijkse deel kan op basis van de vigerende regeling worden toegestaan.

Hoofdstuk 3 Beleidskader

3.1 Europees beleid

Natura-2000

De wateren van het IJsselmeergebied zijn aangewezen als Natura-2000- gebied. Dit legt, aanvullend aan de beperkingen die volgen uit het kwantitatief waterbeheer, ook beperkingen op aan het gebruik van het gebied.

Wanneer een gebied, zoals onderhavig gebied onderdeel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk, is de Wet natuurbescherming van toepassing. Deze wet heeft tot doel specifieke soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Daartoe zijn instandhoudingdoelstellingen bepaald per Natura 2000-gebied. Geplande ingrepen in Natura 2000-gebieden moeten worden beoordeeld en worden getoetst op mogelijk significant negatieve effecten op deze instandhoudingdoelstellingen, waarbij effecten van andere plannen en projecten ook betrokken dienen te worden.

Compensatie in het kader van de Wet natuurbescherming is aan de orde als een project significante negatieve effecten heeft op een beschermd natuurmonument of op de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied, of op de soorten waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen, rekening houdend met de instandhoudingdoelstelling van het gebied. De initiatiefnemer van een project of andere handeling in het beschermde gebied dient dan een passende beoordeling op te stellen.

- Indien uit de passende beoordeling blijkt dat significant negatieve effecten op de instandhoudingdoelstellingen worden uitgesloten, dan is een ingreep mogelijk, mits de effecten van de ingreep gemitigeerd worden. Aan het verlenen van de vergunning kunnen voorwaarden verbonden zijn als dit nodig is om significant negatieve effecten te voorkomen.
- Indien er wél sprake is van een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen dan kan het plan of project in het Natura 2000-gebied alleen doorgang vinden indien er geen alternatieven zijn, er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en tijdig compenserende maatregelen zijn uitgevoerd.

Dit afwegingskader verschilt op de volgende punten van dat voor de NNN-gebieden:

- de Passende Beoordeling vormt een strengere beoordeling van schadelijke effecten dan het geval is in het NNN-afwegingskader;
- de Minister moet een dergelijk plan of project goedkeuren;
- het afwegingskader voor het NNN spreekt over 'redenen van groot openbaar belang', het afwegingskader van de Wet natuurbescherming over 'dwingende redenen van groot openbaar belang'. Voor gebieden met een prioritair type habitat en/of een prioritaire soort zijn deze redenen bovendien strikt beperkt, of moet de Europese Commissie goedkeuring verlenen;
- compenserende maatregelen moeten tijdig en vooraf worden genomen;
- voor gebieden vallend onder de Wet natuurbescherming is financiële compensatie niet mogelijk.

Conclusie

Om aan de Wet natuurbescherming uitvoering te geven is een Passende Beoordeling uitgevoerd voor het plangebied (zie bijlage 4). Hieruit blijkt dat er geen negatieve effecten zijn op de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige habitattypen of van habitatsoorten en dat dus significant negatieve effecten op de instandhoudingdoelstellingen worden uitgesloten. Verder wordt ten aanzien van de vogelsoorten, waarvoor in het Natura2000-gebied IJsselmeer een instandhoudingsdoel is opgenomen, geconcludeerd dat significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelen zijn uit te sluiten.

3.2 Nationaal beleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

In 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgesteld. Deze structuurvisie geeft een totaalbeeld van het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. Daarmee is de SVIR het kader voor thematische of gebiedsgerichte uitwerkingen van rijksbeleid met ruimtelijke consequenties.

Het Rijk formuleert 3 hoofddoelen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden voor de middellange termijn (2028):

- Het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Nederland.
- Het verbeteren, instandhouden en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat.
- Het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Om deze rijksdoelen te bereiken worden onderwerpen van nationaal belang benoemd. Voor het plangebied is het van belang dat de ruimtelijk-economische structuur van Nederland en de kwaliteit van de leefomgeving gewaarborgd wordt. Meer specifiek gaat het om:

- Nationaal belang 4: Efficiënt gebruik van de ondergrond.
- Nationaal belang 9: Ruimte voor waterveiligheid, een duurzame zoetwatervoorziening en klimaatbestendige stedelijke (her)ontwikkeling.

Ondergrond (nationaal belang 4)

Naast het feit dat de ondergrond belangrijk is voor de energievoorziening, moet in de ondergrond rekening gehouden worden met zaken als winning van oppervlaktedelfstoffen, archeologie, buisleidingen, het beheren van niet verwijderbare (resten van) bodemverontreiniging en de bescherming van de grondwaterkwaliteit. Deze vormen van gebruik van de ondergrond beïnvloeden elkaar, zodat zonder ordening het gebruik voor de individuele functies inefficiënt wordt. Vanwege onder meer de beperkte ruimte in de ondergrond, de betekenis van de ondergrond voor het economisch functioneren, het voorkomen van onaanvaardbare aantasting van de ondergrond en afstemming op activiteiten in de bovengrond, zijn keuzes op rijksniveau noodzakelijk.

Er is een blijvende behoefte aan winning van oppervlaktedelfstoffen uit de Nederlandse land- en zeebodem. De mogelijkheden van import zijn beperkt en de winningsmogelijkheden zijn ongelijk verdeeld in Nederland. De winning van oppervlaktedelfstoffen dient daarom een nationaal belang. Voor het landgebied en de grote wateren is het belangrijk dat maatschappelijk aanvaardbare winmogelijkheden worden benut. Winning van oppervlaktedelfstoffen wordt daarom verbonden met andere ontwikkelingen zoals recreatie, water, woningbouw en natuur.

IJsselmeer (nationaal belang 9)

Het nationale waterbeleid is uitgewerkt in het Nationaal Waterplan 2009-2015 en komt aan de orde in het jaarlijkse Deltaprogramma. Hierin wordt gerapporteerd over de te nemen maatregelen en voorzieningen.

Het hoofdwatersysteem van Nederland bestaat uit de Noordzee, de Waddenzee, het IJsselmeergebied, de grote rivieren, de Zuidwestelijke Delta en rijkskanalen. Het rijk borgt dat het riviersysteem ruimte houdt om water over Rijntakken en Maas veilig af te voeren, ook voor de lange termijn. Waar het verantwoord is, wordt binnen het hoofdwatersysteem ruimte voor andere functies geboden. Zo is kleinschalige en grootschalige buitendijkse bebouwing in het IJsselmeergebied onder voorwaarden mogelijk.

Vanuit de waterveiligheid en zoetwatervoorziening heeft het Rijk belang bij het afremmen van bodemdaling in veenweidegebieden en een goede bufferwerking in het regionale watersysteem om afwenteling op nationale opgaven te voorkomen. Provincies en gemeenten maken in samenwerking met de waterschappen afspraken over de ruimtelijke keuzes om dit belang te behartigen. Ook is het belangrijk dat bij ruimtelijke plannen rekening wordt gehouden met waterhuishoudkundige eisen op korte en lange termijn. Om te komen tot een dergelijke integrale ruimtelijke afweging is een samenhangende inzet van afwegingsinstrumenten zoals de m.e.r. en de watertoets noodzakelijk.

Kaart hoofdwatersysteem, waterveiligheid en zoetwatervoorziening

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, eerste wijziging

De wetgever heeft in de Wro, ter waarborging van de nationale of provinciale belangen, de besluitmogelijkheden van lagere overheden begrensd. Indien nationale of provinciale belangen dat met het oog op een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk maken, kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur respectievelijk krachtens provinciale verordening regels worden gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen.

In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), beter bekend als de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Ruimte, zijn 13 nationale belangen opgenomen die

juridische borging vereisen. Het Barro is gericht op doorwerking van de nationale belangen in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Het Barro is op 30 december 2011 in werking getreden. Het betreft alleen die regels uit het eerdere ontwerp van de AMvB Ruimte (d.d. 2 juni 2009), die als nationaal belang in de vastgestelde Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) worden herbevestigd: 2) Project Mainportontwikkeling Rotterdam, 3) Kustfundament, 4) Grote Rivieren (exclusief Maas), 5) Waddenzee en waddengebied, 6) Defensie en 13) Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

De overige in de SVIR opgenomen nationale belangen zijn neergelegd in een wijziging van het Barro. Het betreft de nationale belangen: 1) Rijkswaarswegen 4) Grote Rivieren (alleen reserveringsgebieden Maas) 7) Hoofdwegen en hoofdspoorwegen, 8) Elektriciteitsvoorziening, 9) Buisleidingen, 10) EHS, 11) Primaire waterkeringen buiten het kustfundament en 12) IJsselmeergebied.

Voor het plangebied is nationaal belang 'IJsselmeergebied' relevant.

Een belangrijk ruimtelijk aspect van het beleid is dat in beginsel oprichting van nieuwe bebouwing danwel landwinning niet wordt toegestaan in het IJsselmeergebied. Verdergaande ruimtelijke ontwikkeling zou in de weg kunnen staan aan (versterking van) toekomstig gebruik van het IJsselmeergebied als zoetwaterbuffer en behoud van de functie voor waterafvoer die het meer nu heeft.

Er gelden evenwel een 6-tal uitzonderingen, waarbij het kabinet in het IJsselmeergebied ruimte biedt voor nieuwe buitendijkse ontwikkelingen zonder compensatie van het waterbergend vermogen, op basis van gemaakte afspraken in het Nationaal Waterplan 2009 – 2015 en de bijbehorende beleidsnota IJsselmeergebied.

De uitzonderingen, zoals opgenomen in artikel 2.12 lid 2 betreffen :

- 350 ha voor de gemeente Amsterdam, ten behoeve van IJburg tweede fase;
- 700 ha voor de gemeente Almere, waarvan 12 ha in het Gooimeer tbv het project Hoogtij en het overige oppervlak in het Markermeer ten behoeve van het project Schaalsprong Almere;
- 150 ha voor de gemeente Lelystad ten behoeve van woondoeleinden, daaraan gerelateerde activiteiten en een overslaghaven;
- 35 ha voor de gemeente Harderwijk ten behoeve van het project Waterfront Harderwijk;
- 12 ha voor de (voormalige) gemeente Gaasterlân-Sleat, waarvan 7 ha ten behoeve van een tijdelijk werkeiland voor de winning van beton- en metselzand, en 5 ha voor nieuwe bebouwingen en landaanwinningen;
- 5 ha ten behoeve van natuurontwikkeling.

Conform bovenstaande biedt het Barro voor onderhavig project de gemeente De Fryske Marren ruimte om een tijdelijk werkeiland aan te leggen voor de winning van beton- en metselzand met een oppervlakte van maximaal 7 ha.

Nationaal Waterplan 2016 - 2021

Voor de samenvatting van deze beleidsnota wordt verwezen naar paragraaf 9.2.

Deltaprogramma

Voor de samenvatting van deze beleidsnota wordt verwezen naar paragraaf 9.2.

Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2016 – 2021

Voor de samenvatting van deze beleidsnota wordt verwezen naar paragraaf 9.2.

Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren

De Beleidsregels van het ministerie van Infrastructuur en Milieu geven een nadere invulling aan de wijze waarop Rijkswaterstaat omgaat met aanvragen voor ontgrondingsvergunningen, op welke wijze deze beoordeeld worden, en welke voorwaarden hierop van toepassing zijn.

De Beleidsregels betreffen grotendeels een voortzetting van het beleid zoals vastgelegd in de Nota Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1991 - 2000 ('Zand boven Water', 1991). Het beleid voor de winning van beton- en metselzand in de nota 'Zand boven Water' wordt voor het IJsselmeergebied aangepast, omdat is gebleken dat winning van beton- en metselzand binnen de randvoorwaarden van deze beleidsnota niet heeft kunnen plaatsvinden. Om invulling te geven aan de beleidsmatige wens om de winning van beton- en metselzand op IJssel- en Markermeer te stimuleren en de beleidsmatige belemmeringen weg te nemen zijn in de Beleidsregels (deels) nieuwe voorwaarden opgenomen voor de winning van beton- en metselzand in het IJsselmeergebied. In de Beleidsregels worden geen locaties aangegeven. Dit initiatief wordt aan de markt overgelaten.

Voor niet standaard situaties worden randvoorwaarden met betrekking tot win- en opleverdiepte losgelaten maar worden per geval de win- en opleverdieptes bepaald.

De SVIR geeft het nationaal belang aan van de winning van oppervlaktedelfstoffen. Waar de winning van bouwgrondstoffen plaatsvindt, dient dit op een maatschappelijk aanvaardbare wijze te gebeuren. Diepe winning van ophoogzand en van beton- en metselzand in de Noordzee is in beginsel toegestaan. Ook in het IJsselmeergebied en in het winterbed van de rivieren is diepe winning van beton- en metselzand in beginsel toegestaan, voor zover verenigbaar met de Ecologische Hoofdstructuur/het Nationaal Natuur Netwerk en de Natura 2000-gebieden. Er zijn vaak goede mogelijkheden om ontgrondingen te koppelen aan rivierverruiming en natuurontwikkeling.

Conclusie

Het rijksbeleid zoals vastgelegd in de SVIR maakt onderhavig initiatief mogelijk. De winning geeft invulling aan één van de doelstellingen op rijksniveau. Op het niveau van de verordening, welke de regels bevat waaraan een bestemmingsplan dient te voldoen, is eveneens geen knelpunt, aangezien het Barro concrete mogelijkheden beschrijft voor onderhavig initiatief. Tot slot voldoet de winning aan de randvoorwaarden vanuit verschillende sectorale beleidsdocumenten op gebied van water, waterbescherming en ontgrondingen.

3.3 Provinciaal beleid

Streekplan Fryslân 2007 - Romte foar kwaliteit

In het Streekplan Fryslân 2007 staan de provinciale kaders waarbinnen ruimtelijke ontwikkelingen de komende 10 jaar kunnen plaatsvinden. Binnen deze kaders hebben gemeenten en andere initiatiefnemers ruim de mogelijkheid om ontwikkelingen tot stand te brengen, waarbij de kernkwaliteiten van Fryslân voor de toekomst in stand gehouden en versterkt worden.

Buitendijkse ontwikkelingen

Alleen in bijzondere situaties ziet de provincie nog ruimte voor nieuwe buitendijkse ontwikkelingen. Daarbij dient risicobewust te worden gebouwd, rekening gehouden te worden met zeespiegelstijging of toekomstige peilverhogingen op het IJsselmeer, en is een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing vereist. De waterbergingsfunctie van het IJsselmeer mag niet significant afnemen.

De provincie ziet mogelijkheden voor nieuwe buitendijkse functies die specifiek aan het water gebonden zijn, zoals watergebonden bedrijvigheid. Vanwege het behoud van waterbergingscapaciteit zijn inpolderingen en overige onomkeerbare ingrepen/ bebouwing die de bergingscapaciteit van het IJsselmeer (op termijn) onevenredig aantasten niet mogelijk.

Oppervlakedelfstoffen

Voor de winning van oppervlakedelfstoffen - in Fryslân voornamelijk ophoogzand - kan (in eerste instantie) gebruik worden gemaakt van bestaande (zand)winputten en (zand)winplaatsen op het vaste land, inclusief gepaste uitbreiding daarvan.

Winning van ophoog-, beton- en metselzand in het IJsselmeer is in beginsel mogelijk, bij voorkeur in relatie tot aanleg, verbeteringen of verdiepingen van de vaargeulen. Voor overige zandwinlocaties worden geen voorkeursgebieden aangewezen.

Concrete initiatieven voor winning binnen en buiten de vaargeulen en winning op grotere diepten (> 8 m) zijn alleen mogelijk wanneer uit toetsing aan de effecten op de waterkwaliteit, de natuurwaarden (toets Natura 2000) en de kustveiligheid (stabiliteit dijken) blijkt dat geen onevenredige nadelige effecten optreden.

Overigens treedt bij de voorgenomen delfstofwinning in het IJsselmeer, zoals bedoeld in dit bestemmingsplan, niet de provincie Fryslân, maar Rijkswaterstaat op als bevoegd gezag.

IJsselmeer

Centraal in het beleid voor het IJsselmeer staat het duurzaam ontwikkelen van het IJsselmeer als grootschalig open water met een multifunctioneel karakter. Van wezenlijk belang zijn de waterbergingsfunctie van het gebied, de zoetwatervoorziening, het bieden van veiligheid van het gebied achter de primaire waterkering (Afsluitdijk en IJsselmeerdijken) en de natuurwaarden. Ze vormen de essentiële randvoorwaarden waarbinnen de ontwikkeling van andere watergebonden functies plaats kan krijgen.

De provincie zet in op het behoud van de grootschalige openheid en weidsheid van het gebied. Compartimentering van het gebied wordt tegengegaan. Ook van belang is het behoud van zichtlijnen en aandacht voor bebouwing op de vaste wal, passend bij aard en schaal van het achterliggende gebied. Daarnaast gaat de provincie terughoudend om met gebruiksvormen die de landschappelijke en natuurlijke kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied kunnen aantasten. Vervoer over water, recreatie en toerisme, natuurontwikkeling en duurzame visserij zijn functies die binnen deze kernkwaliteiten ontwikkelingsruimte krijgen. Voor delfstoffenwinning, militaire activiteiten en stedelijke functies stelt de provincie zich terughoudend op afhankelijk van de effecten op de omgevingskwaliteit en de veiligheid.

Conclusie

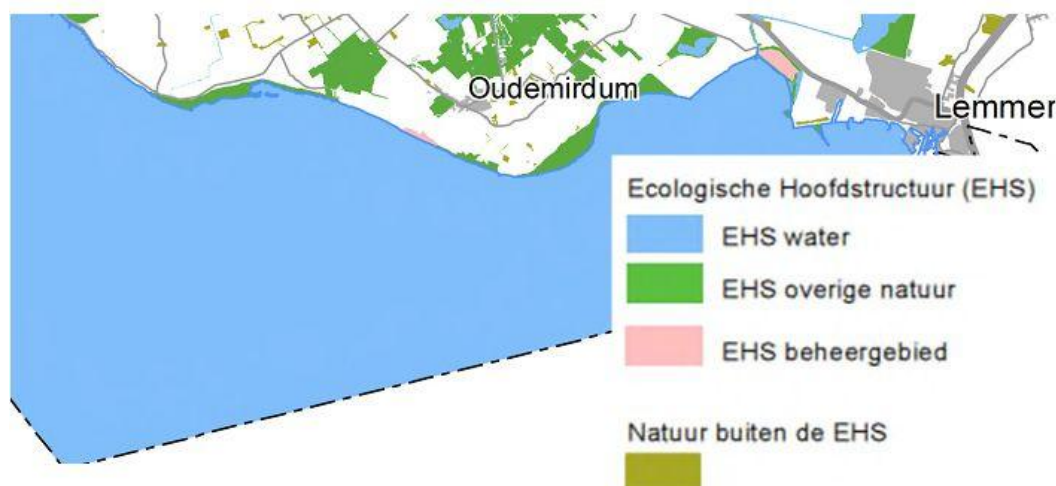
De waterbergingsfunctie en -capaciteit nemen niet significant af (uiteindelijk zelfs toe) als gevolg van de zandwinning, en het eiland met daarop de bedrijfsbebouwing wordt zo goed mogelijk landschappelijk ingepast. Bovendien betreft het een semi-permanente situatie die eindig is (circa 30 jaar).

Uit het MER en de Passende Beoordeling blijkt bovendien dat er geen (onevenredige) nadelige effecten optreden op de waterkwaliteit, natuurwaarden en kustveiligheid / stabiliteit dijken (zie bijlagen 3 MER en 4 Passende Beoordeling).

Verordening Romte Fryslân 2014 en Natuurbeheerplan 2017

Het Nationaal Natuurnetwerk (NNN), de opvolger van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Het NNN is ruimer van omvang dan de in het bestuursakkoord herijkte EHS, maar heeft een beperktere omvang dan de oorspronkelijke EHS. In het Natuurpact hebben de provincies met het Rijk afgesproken om tot 2027 80.000 hectare natuur in te richten.

Het NNN is vastgelegd in de Verordening Romte Fryslân (op 25 juni 2014 door Provinciale Staten vastgesteld) en de ambities in het natuurbeheerplan 2017 (Provincie Fryslân, 2016). Het plangebied behoort tot de 'EHS water'. Delen van de oevers ten noorden van de zandwinlocatie behoren tot de 'EHS overige natuur' en 'EHS beheersgebied' volgens de Verordening Romte (zie kaart). Voor het IJsselmeer is een natuurbeheertype (N04.04 Afgesloten zeearm) vastgesteld cfr. het Natuurbeheerplan.

Ligging van het NNN, cfr. Verordening Romte Fryslân'.

De Verordening Romte Fryslân 2014 stelt regels die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. De verordening staat de aanleg van een werkeiland ten behoeve van zandwinning niet in de weg. Dit vanwege het feit dat het Barro (regelgeving van hogere orde) hierop van toepassing is. Wel stelt de verordening voorwaarden aan m.n. de landschappelijke afweging en inpassing. Gemeenten kunnen in sommige gevallen afwijken, mits wordt voldaan aan deze voorwaarden.

Voor het plangebied zijn vooral hoofdstuk 7 (natuur, EHS) en 8 (kustverdediging) relevant en tevens hoofdstuk 2 (ruimtelijke kwaliteit).

Natuur (hfst 7)

Er zijn geen ontwikkelingen mogelijk die significant negatieve effecten hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van de (natuur)gronden (EHS). De gemeente kan hier echter van afwijken onder de volgende voorwaarden: .

- a. de ontwikkeling is van groot openbaar belang;
- b. er zijn geen reële alternatieven mogelijk;
- c. er zijn mitigerende maatregelen mogelijk;
- d. er zijn compenserende maatregelen mogelijk.

Conclusie Natuur

Uit de Passende Beoordeling blijkt dat er geen significant negatieve effecten zijn op de wezenlijke kenmerken en waarden van de (natuur)gronden in het IJsselmeer. De voorgenomen activiteit staat het natuurbelang niet in de weg. Hierbij dienen de volgende overwegingen in aanmerking te worden genomen:

- de voorgenomen ontwikkeling is van groot openbaar belang gezien de grote vraag naar industriezand;
- er zijn weinig alternatieven met voldoende maatschappelijk draagvlak in Nederland (zie hiervoor bijlage 3 MER);
- er worden mitigerende maatregelen genomen;
- compenserende maatregelen zijn niet nodig.

Kustverdediging (hfst 8)

Buitendijks zijn er geen bouw- en gebruiksmogelijkheden voor nieuwe bedrijven. Afwijking daarvan is mogelijk voor watergebonden bedrijven indien:

- a. de mogelijkheden worden afgewogen ten opzichte van het risico op calamiteiten bij overstroming, waarbij de risico's worden beperkt door risicobewust te bouwen en rekening wordt gehouden met toekomstige stijging van het waterpeil;
- b. versterking van de waterkering niet onomkeerbaar wordt belemmerd;
- c. er geen beperkingen optreden voor de beroepsscheepvaart;
- d. de mogelijkheden geen afbreuk doen aan de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten en de natuurlijke waarden van de omgeving;
- e. de waterkwaliteit niet nadelig wordt beïnvloed;
- f. advies is gevraagd aan de waterbeheerder en voor zover van toepassing de vaarwegbeheerder.

Conclusie Kustverdediging

Met deze zandwinning wordt aan alle voorwaarden voldaan om af te kunnen wijken:

- a. Het risico op calamiteiten bij overstroming neemt niet toe aangezien bij de aanleg van de bebouwing op het eiland rekening wordt gehouden met dit risico. Bovendien betreft het een semi-permanente situatie die eindig is (circa 30 jaar).
- b. De aanleg van het werkeiland vindt op ca. 5 km van de Friese kust en de bijbehorende waterkering plaats zodat een eventuele versterking niet belemmerd wordt.
- c. De ligging van de zandwinlocatie is zo gekozen dat er geen scheepvaartroutes geblokkeerd worden.
- d. De aanleg en aanwezigheid van het eiland met bebouwing en bouwwerken in het open IJsselmeer zullen tijdelijk (gedurende 30 jaar) een negatief effect op de landschappelijke openheid en de zichtlijnen op het landschap veroorzaken. Daarom worden zoveel mogelijk mitigerende maatregelen genomen (zie paragraaf 4.10 voor een overzicht van deze maatregelen). Het blijft echter een 'industriële' activiteit in een natuurlijke, open omgeving.
- e. De waterkwaliteit wordt niet negatief beïnvloed (zie bijlage 3 MER).
- f. De waterbeheerder(s) is (zijn) bij de hele planvorming betrokken geweest en hebben op meerdere momenten hun inbreng geleverd.

Ruimtelijke kwaliteit (hfst 2)

De plantoelichting van een ruimtelijk plan voor een uitbreidingslocatie of voor het landelijk gebied omvat een ruimtelijke kwaliteitsparagraaf waarin, voor zover noodzakelijk, wordt aangegeven op welke wijze:

- het plan rekening houdt met de draagkracht van het landschap voor de opvang en inpassing van nieuwe functies, op grond van een analyse van de samenhang van de ondergrond, netwerken en nederzettingspatronen;
- het plan invulling geeft aan blijvende herkenbaarheid van de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten, zijnde de structuren van provinciaal belang zoals die, met inbegrip van een richtinggevend advies, per deelgebied of gebiedsoverschrijdend zijn omschreven in de structuurvisie Grutsk op é Romte;
- de volgens het plan gewenste beeldkwaliteit, bebouwingstypologieën en bebouwingvormen, materiaal- en kleurgebruik worden gerealiseerd.

De in de verordening benoemde kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied zijn:

- De historische kuststeden, vlekken en dorpen vormen de poorten van Fryslân aan grootschalig open water en naar het binnenwater en het binnenland. Door hun karakteristieke, herkenbare silhouet vormen deze oude handelssteden van oudsher de oriëntatiepunten langs de kust.
- Het grote, open watervlak van het IJsselmeer tegen het lange groene lint van de IJsselmeerdijk die de vlakte van het water begrenst en de havens met bijbehorende kunstwerken zoals dammen, sluizen, kribben, havens, boeien, bakens en havenlichten. Bijzonder hierbij is het Woudagemaal (werelderfgoed) en de omgeving daarvan.
- De Afsluitdijk als strakke, lineaire scheiding tussen twee grote, open watervlakten met de daaraan en erop gelegen waterstaatkundige en militaire werken.
- Het aardkundige verschijnsel van de kliffen, dat een markante scheiding vormt tussen de open vlakte van het IJsselmeer en het glooiende landschap van Gaasterlân.

Een ruimtelijk plan dient te voorzien in een zorgvuldige inpassing van uitbreidingslocaties binnen de kernkwaliteiten per landschapstype, ofwel de structuren van provinciaal belang, zoals omschreven in de Structuurvisie Grutsk op é Romte.

Conclusie

Er worden zoveel mogelijk mitigerende maatregelen genomen (zie paragraaf 4.10 voor een overzicht van deze maatregelen) om de kernkwaliteiten blijvend herkenbaar te laten zijn en de ruimtelijke kwaliteit van het gebied te behouden. Landschappelijke inpassing krijgt naast de al bekende mitigerende maatregelen, aandacht bij de verdere optimalisatie van de inrichting van het eiland. Bovendien stelt een beeldkwaliteitplan eisen aan de bebouwing op het eiland.

In het kader van het plan is echter belangrijk op te merken dat het een semi-permanente situatie betreft. Na circa 30 jaar verdwijnen de industriële activiteiten en daarmee de eventuele (tijdelijke) aantasting van de kernkwaliteiten. Op de lange termijn is zelfs verbetering mogelijk door diversificatie binnen het spectrum van gewenste landschapstypen door middel van bijvoorbeeld oplevering als overstroombare natuur/slikken.

Hoofdstuk 4 Randvoorwaarden

4.1 Algemeen

Omdat alle relevante milieueffecten al onderzocht zijn in het kader van het MER (Antea Group, 31 oktober 2017) wordt in dit hoofdstuk volstaan met een samenvatting hiervan. Meer specifiek zijn in het MER de milieueffecten van de voorgenomen industriezandwinning in het IJsselmeer vergeleken met de huidige situatie. Het MER is als bijlage bij dit bestemmingsplan gevoegd (zie bijlage 3).

Het plangebied ligt binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied IJsselmeer. De voorgenomen ontwikkeling heeft effect op de aanwezige natuurwaarden in het Natura 2000-gebied. Omdat op voorhand significante effecten niet uit te sluiten zijn is, conform de Natuurbeschermingswet, een Passende Beoordeling uitgevoerd. Omdat alle effecten op het Natura 2000-gebied al zijn onderzocht en opgenomen in het bijbehorende rapport 'Passende Beoordeling' (Antea Group 31 oktober 2017), wordt in dit hoofdstuk volstaan met een samenvatting hiervan. De Passende Beoordeling is als bijlage bij dit bestemmingsplan gevoegd (zie bijlage 4).

De conclusies uit beide rapportages worden hieronder per thema samengevat.

4.2 Natuur

Ter plaatse van het plangebied is in februari 2017 een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van mosselen in het plangebied. Dit onderzoek is uitgevoerd onder leiding van Bij de Vaate in samenwerking met enkele duikers. Uit het onderzoek komt naar voren dat er geen grote mosselbanken in het plangebied voorkomen. Wel komen kleine aantallen driehoekmosselen voor.

Natura 2000

Doordat het plangebied zich voornamelijk op het open water op grote afstand van de kust, en alleen voor de kabel zich in de kustzone langs de Friese kust bevindt (buiten het Habitatrichtlijngebied), zijn er geen effecten op de habitattypen of op leefgebieden van habitatsoorten. Het effect op de waterplanten voor de kust door de aanleg van de kabel is zeer lokaal en tijdelijk.

Op basis van recente telgegevens van RWS en de voedselvoorkeur van de verschillende soorten wordt geconcludeerd dat de zandwinlocatie en directe omgeving (inclusief zone voor de kabel) wordt gebruikt door 13 vogelsoorten van de in totaal 39 vogelsoorten met een instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied IJsselmeer.

Uit de passende beoordeling komt naar voren dat door de kleine kans op vertroebeling lokaal negatieve effecten ontstaan die (ook via de voedselketen) effect hebben op vogels waarvoor het Natura 2000-gebied gekwalificeerd is. Er treden ook negatieve effecten op door verstoring (scheepvaart en wininstallatie). Door het nemen van mitigerende maatregelen kunnen deze negatieve effecten beperkt worden. De toename van geluid heeft geen effect op de voor de Friese kust liggende natuurgebieden.

Er treden ook positieve effecten op. De natuurontwikkeling aan de buitenzijde van het eiland heeft een positieve bijdrage aan de natuurwaarden in het IJsselmeer.

Op basis van de effectanalyse in de passende beoordeling naar de mogelijke effecten van de voorgenomen zandwinning in het IJsselmeer kan geconcludeerd worden dat er –ook cumulatief - geen significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelen waarvoor het Natura 2000-gebied IJsselmeer is aangewezen. Op grond van de opgestelde passende beoordeling is zekerheid verkregen dat dit project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied IJsselmeer niet zal aantasten.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De effecten op het NatuurNetwerk Nederland overlappen grotendeels met de effecten op Natura 2000. De voorgenomen zandwinning vindt plaats in een gebied met de beheerdoelstelling “afgesloten zeearmen”. Onder wezenlijke kenmerken en waarden van het IJsselmeer wordt verstaan: 'het gebied als grootschalig open gebied met bijzondere internationale waarden van natuur, landschap en cultuur te behouden en te ontwikkelen'. De belangrijkste natuurwaarden zijn gekoppeld aan de vogels die foerageren, ruien en rusten in het grootschalige open water dan wel rusten, foerageren en broeden aan de randen van het gebied. Wezenlijke landschappelijke kenmerken van het IJsselmeer zijn rust en ruimte.

Er vindt geen significante aantasting plaats van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied. Wel is er sprake van lokale effecten door ruimtebeslag, vertroebeling en verstoring door geluid en licht.

Beschermde soorten

Naast de soorten die worden beschermd door de Wet natuurbescherming (aanvullend op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied) zijn ook de rode lijst- en doelsoorten (vanuit het natuurbeleid) meegenomen in het MER. Het gaat hierbij om de volgende soorten: winde, kwabaal, houting, grote mantelmeeuw en zeehonden. Uit onderzoek blijkt dat de effecten op beschermde soorten beperkt zijn (soorten komen niet of incidenteel voor in omgeving van het plangebied, of hebben een groot verspreidingsgebied) zodat de zandwinning de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar brengt. Wel vindt er lokaal verstoring plaats door geluid en visuele hinder en een afname van een zeer klein deel van het rust- en foerageergebied voor vogels.

4.3 Landschap

De aanleg en (weliswaar tijdelijke, gedurende circa 30 jaar) aanwezigheid van het eiland met bebouwing en bouwwerken in het open IJsselmeer, met name de ZVI en de loodsen zullen een negatief effect op het landschap veroorzaken. Daarom worden zoveel mogelijk mitigerende maatregelen genomen. Vanuit de beleving vanaf de kusten is het effect zo veel mogelijk beperkt door de locatie van het eiland in de zuidwestpunt van het plangebied. Het blijft ook voor de gebruikers van het IJsselmeer een 'industriële' activiteit in een natuurlijke, open omgeving. De landschappelijke inpassing van het eiland heeft bij het ontwerp een centrale rol gespeeld.

Weids uitzicht

Lokaal betekent de wininstallatie een (grote) aantasting van de openheid. De aanwezigheid van de installatie heeft invloed op de visuele beleving van het IJsselmeer. Een 3D-animatie geeft aan hoe de ZVI eruit ziet vanaf het dichtstbijzijnde punt op de oevers van Fryslân (dagrecreatieterreinen) en vanaf de dijk van de Noordoostpolder.

Uitgangspunten bij de geconstrueerde visualisaties zijn:

- een(opgespoten) werkeiland van circa 7 ha op 1,80 m +N.A.P.;
- een zandveredelingsinstallatie (ZVI): l x b x h = 100 x 20 x 22 m;
- een (of enkele) gebouw(en) met logies- en werkruimten, additionele accommodaties voor recreatie en EHBO: ca. 300 m², hoogte 9 m.;
- 4 opslagloodsen: elk l x b x h = 100 x 30 x 15 m.;
- bewerkingsloods: l x b x h = 30 x 20 x 15 m.;
- landschappelijk kader maximale hoogte 15 m. (begroeide duintop).

Naast de benodigde 7 ha. t.b.v. industriële activiteiten is ruimte gereserveerd voor een landschappelijke inpassing. Deze landschappelijke inpassing is vooral bedoeld om het zicht op de gebouwen te beperken.

Visualisatie van het eiland met ZVI vanaf de dijk in Friesland, afstand 5 km

Visualisatie van het eiland met ZVI vanaf de dijk Noordoostpolder, afstand 7 km

Duisternis

De verlichte installatie kan, gezien vanaf de kust en mede vanwege de grote zichtlengten, verstorend werken in de beleving van het landschap. Om dit effect tegen te gaan, wordt voor de terreinverlichting uitgegaan van naar beneden gerichte armaturen met een beperkte lichtpunthoogte. De lichtbron zelf blijft zo, gezien vanaf de kust, onzichtbaar. Daarnaast wordt overwogen gebruik te maken van groene LED-verlichting. De LED-lampen verbruiken minder energie dan de gewone straatverlichting en stoten minder CO₂ uit. Volgens onderzoek van de NAM en Philips is deze verlichting niet storend voor nachtdieren zoals uilen, vleermuizen en andere vogels. In de nachtelijke uren is het bij groen licht bovendien prettiger werken, zo blijkt uit de eerste onderzoeksresultaten. (Voorafgaand aan uitvoering en aanleg wordt een eventuele keuze voor 'groen licht' zorgvuldig onderzocht. Dit vanwege verschil van inzicht dat onder wetenschappers bestaat over de ecologische voordelen van groen licht. Initiatiefnemer heeft de intentie om de meest optimale lichtsoort in te zetten).

In de winfase is er sprake van enige lichtuitstraling naar de omgeving. Het eiland, met name het werkterrein zal worden verlicht met naar beneden gerichte armaturen, die de kruinhoogte van de omringwal niet zullen overschrijden.

Met de basislichtintensiteit die voor de veiligheid op de pontons en schepen minimaal noodzakelijk is, ontstaat in de nacht een beperkte lichtuitstraling. Vanaf de oevers is dit niet of nauwelijks waarneembaar. Door de eventuele toepassing van 'groen licht' kan dit effect nog verder worden geminimaliseerd. Tevens wordt het licht afgeschermd met lichtkappen om de lichthinder zoveel mogelijk te beperken. De nautische verlichting op de schepen voor afvoer van het zand of de aanvoer van personeel is verwaarloosbaar ten opzichte van de achtergrond van de drukke vaarroute.

Stilte

In paragraaf 4.4 zijn de effecten van de verstoring door scheepvaart en de installatie (geluid) nader beschouwd.

Landschappelijke inpassing

Bij de aanleg van het eiland zal grote aandacht worden besteed aan de landschappelijke inpassing van het eiland en met name van de industriële bebouwing en installaties. Het ontwerp gaat uit van een zo natuurlijk mogelijk uitziende duingordel die de industriële kern van het eiland grotendeels afschermt. Bovendien worden hoge eisen gesteld aan de expressie in vorm, materiaalkeuze en kleurstelling van de bebouwing. Dit is gedetailleerd uitgewerkt in het landschappelijk ontwerp en een hierop afgestemd beeldkwaliteitplan.

De zichtbaarheid van de installatie is mede afhankelijk van de kleurstelling. Door te kiezen voor een neutrale kleur die gemakkelijker wegvalt tegen lucht en water (bijvoorbeeld grijs) is het effect beperkter dan wanneer meer opvallende kleuren worden toegepast.

4.4 Geluid

In het kader van het MER Industriezandwinning IJsselmeer is een akoestisch onderzoek uitgevoerd (Akoestisch onderzoek, Bijlage bij MER en bestemmingsplan Industriezandwinning IJsselmeer, AnteaGroup 26 maart 2015). Het doel van het onderzoek is om de effecten ten gevolge van het plan voor de geluidbelasting op de omgeving vast te stellen. Het akoestisch onderzoek is als bijlage bij dit bestemmingsplan gevoegd (zie bijlage 7).

Rond het gebied van de zandwinning zijn vaarroutes gelegen, waar gebruik van wordt gemaakt door de beroepsvaart. Voor de scheepvaartbewegingen worden geen autonome ontwikkelingen verwacht. De 'huidige en autonome situatie' is in dit akoestisch onderzoek gebruikt als referentie.

Effecten op natuurgebieden

Uit de resultaten blijkt, dat ten gevolge van de zandwinning het geluidbelaste oppervlak van het 24-uursgemiddelde geluidniveau, groter dan 40 dB(A), toeneemt met 2017 ha. De stiltegebieden ter hoogte van de Friese IJsselmeerkust worden niet beïnvloed doordat de 35 dB(A)-contour ter hoogte van de grens van de stiltegebieden ligt, ook bij realisatie van het plan.

Het voornemen wordt voor het aspect geluid negatief beoordeeld. De zandwinning leidt tot een toename van geluid op het IJsselmeer. Wel blijft de verstoringbron ver weg van de kwetsbare en verstoringgevoelige broed- en stiltegebieden langs de Friese IJsselmeerkust door situering van het werkeiland in de zuidwestpunt van het plangebied. Er is een toename van geluidverstoring als gevolg van het voornemen.

Effecten op geluidgevoelige bestemmingen: etmaalwaarde

Uit de rekenresultaten op de waarneempunten nabij geluidgevoelige bestemmingen blijkt, dat de avondperiode de maatgevende periode is.

De geluidbelasting bij Lemmer bedraagt maximaal 46 dB(A). Deze geluidbelasting wordt echter veroorzaakt door de scheepvaartbewegingen in de huidige en autonome situatie.

Bij de overige geluidgevoelige bestemmingen is de geluidbelasting lager dan de richtwaarde voor landelijk gebied. De toename van de maximale geluidbelasting ten gevolge van de zandwinning ten opzichte van de huidige en autonome situatie bedraagt maximaal 11 dB(A) (kern Oudemirdum).

Effecten op geluidgevoelige bestemmingen: maximaal geluidniveau

Uit de rekenresultaten op de waarneempunten nabij geluidgevoelige bestemmingen blijkt, dat de nachtperiode de maatgevende periode is. De maximale geluidniveaus bedragen maximaal 53 dB(A). Deze maximale geluidniveaus worden veroorzaakt door de bestaande scheepvaartbewegingen. De toename van het maximale geluidniveau ten gevolge van het plan is maximaal 6 dB(A).

Laagfrequent geluid

Gezien de afstand tot de kust zal er geen effect van laagfrequent geluid optreden.

4.5 Lucht

De concentraties luchtverontreinigende stoffen dienen beoordeeld te worden op die locaties waar sprake is van relevante blootstelling. In dit geval gaat het om het vaste land van Fryslân en Flevoland. De afstand tussen de werklocatie en het vaste land is dusdanig groot dat daar geen relevante effecten op de luchtkwaliteit te verwachten zijn als gevolg van de industriezandwinning. De concentraties luchtverontreinigende stoffen (stikstofdioxide en fijn stof) blijven ruim onder de maatgevende grenswaarden.

Nabij Lemmer (als maatgevend punt) leidt de voorgenomen activiteit tot een toename van het aantal aan- en afvarende schepen. Per dag gaat het om maximaal 14 schepen (28 scheepvaartbewegingen) die tussen de werklocatie en Lemmer varen. Ondanks dat de extra scheepvaartbewegingen zullen leiden tot een lichte stijging van de concentraties luchtverontreinigende stoffen, zullen de maatgevende grenswaarden als gevolg van het plan niet worden overschreden gezien het grote gat tussen de lage achtergrondconcentraties en de grenswaarden. (Zie Bijlage 8, Onderzoek luchtkwaliteit, Antea Group 3 april 2015).

4.6 Stikstofdepositie

De bijdrage aan de stikstofdepositie in de omliggende Natura 2000-gebieden is berekend in het kader van de Wet natuurbescherming. Hiervoor is de stikstofdepositie in de beoogde situatie doorgerekend. Om het jaar met de hoogste stikstofdepositie te bepalen is onderscheid gemaakt tussen de opstartfase en de werkfase.

Resultaten

Opstartfase

Uit de berekeningen met AERIUS Calculator volgt dat voor de opstartfase ten hoogste een bijdrage van 0,07 mol/ha/jaar berekend wordt op de Natura 2000-gebieden *Rottige Meenthe & Brandermeer*.

Werkfase

Uit de berekeningen met AERIUS Calculator volgt dat voor de werkfase de bijdrage lager is dan drempelwaarde (0,05 mol/ha/jaar) op de omliggende Natura 2000-gebieden.

Conclusie

Uit de berekeningen met AERIUS Calculator volgt dat in de beoogde situatie alleen voor de opstartfase effecten op Natura 2000-gebieden te verwachten zijn. Voor de overige verstoringsfactoren wordt ook voor de werkfase een vergunning aangevraagd. Hierdoor is sprake van een project voor onbepaalde tijd.

De berekende stikstofdepositie voor de opstartfase ligt boven de verlaagde grenswaarde (0,05 mol N/ha/jaar) voor het Natura 2000-gebied *Weerribben*. Dit betekent dat het project zandwinning IJsselmeer vergunningsplichtig is in het kader van de Wet natuurbescherming. De vergunning moet worden ingediend met de berekening van de beoogde situatie (opstartfase). Het project voldoet aan het beleid van de provincie met betrekking tot de toedeling van ontwikkelingsruimte (maximaal 3 mol/ha/jaar per PAS periode).

Voor verdere onderbouwing wordt verwezen naar bijlage 5 Stikstofdepositieonderzoek (Antea Group, 29 september 2017).

4.7 Bodem & Water

De watertoets is verplicht bij ruimtelijke plannen, zoals een bestemmingsplan. Het doel van de watertoets is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op afgewogen wijze in beschouwing worden genomen bij ruimtelijke plannen en besluiten.

Om optimaal gebruik te kunnen maken van de ervaringen die bij de waterbeheerders aanwezig zijn en 'water' daarmee een goede plek in het proces te kunnen geven, is in het MER een procedure gevolgd die geënt is op de watertoets. Er is contact opgenomen met de waterbeheerders en hun uitgangspunten, wensen en zorgpunten ten aanzien van water zijn verzameld. De criteria waarop de effecten zijn getoetst, zijn mede hierop gebaseerd. Het MER vormt daarmee de basis voor deze paragraaf.

Water

Verandering grondwaterstanden en stijghoogten

Bij de winning is sprake van een maximale verhoging van de stijghoogte met 0,20 meter; deze verhoging treedt op in het 2e watervoerende pakket. De verhoging is alleen in de directe omgeving van de zandwinning aanwezig. Op een afstand van meer dan 2.500 m vanaf het midden van de put is het effect kleiner dan 5 cm. In het 1e watervoerende pakket is de maximale verhoging 0,07 m, met een invloedsgebied van ca. 1.500 m. In het freatische pakket is de verandering van de grondwaterstand minder dan 5 cm. Dit houdt in dat er geen negatieve effecten zijn op het vaste land van Fryslân of Flevoland, alleen onder het IJsselmeer.

Stromingspatroon en stroomsnelheid

De stromingspatronen op het IJsselmeer worden voornamelijk bepaald door de wind. De aanleg van de winput zal hier geen invloed op hebben. De permanente effecten van de winput op de waterbeweging zullen alleen lokaal merkbaar zijn en met name de verticale waterbeweging beïnvloeden. Er zal nauwelijks effect op de stroomsnelheid zijn. Die wordt ter plaatse van de winput volledig bepaald door de wind.

Vertroebeling

Op grond van onderzoek kan worden geconcludeerd dat vertroebeling slechts beperkt zal voorkomen:

- Er is maar een beperkte hoeveelheid slib aanwezig op de bodem van het plangebied.
- Het risico op vertroebeling door instabiliteit van de winput is beheersbaar door om de 20 meter diepte een onderwaterberm van 15 meter breed te plaatsen.
- Weersomstandigheden (rustig weer of storm). Er wordt geen zand gewonnen (en gevaren) met slecht weer. Onder slecht weer wordt verstaan: de momenten waarop de golfslag te hoog wordt voor belading van schepen bij de zandverwerkingsinstallatie (naar verwachting windkracht 6). Tevens wordt de zandverwerking onmogelijk bij 4 graden Celsius onder 0 of lager omdat dan de rollen van de transportbanden bevroren.
- Fijn slib/nutriënten dat blijft zweven in de waterkolom wordt niet over grote afstand getransporteerd; voor het transport van eventueel zwevend stof vanuit de zandwinput naar de omgeving wordt verwacht dat dit zal afnemen bij een grotere winddiepte. De verticale afstand die het water af moet leggen is bij een toenemende winddiepte groter, waardoor het zwevende stof ook meer tijd krijgt om te bezinken.
- Het ophogen van het werkeiland; vertroebeling door aanleg van het eiland wordt beperkt door beperkende maatregelen te nemen.
- De kans op vertroebeling door lozing van water is beperkt door de toepassing van cyclonen en bassins voordat het water wordt geloosd.

Op basis van genoemde kenmerken: weinig slib, kleine kans op zettingsvloeiing, juiste winmethode, alleen winnen bij rustig weer en fijn stof neemt af naarmate de winddiepte toeneemt, kan geconcludeerd worden dat het risico van vertroebeling klein is.

Zoutgehalte in grond- en oppervlaktewater

In de bodem van het IJsselmeer is brak grondwater aanwezig. Door de aanleg van de zandwinput zal het brakke grondwater maximaal ongeveer 1000 m verder worden verplaatst in een periode van 100 jaar tijd. Gezien de afstand van het brakke grondwater tot de kust van de Noordoostpolder (5,3 kilometer) wordt geconcludeerd dat de brakke bel de komende 100 jaar het vaste land niet zal bereiken, noch in de situatie met zandwinning, noch in de situatie zonder zandwinning.

Er is ook geen noemenswaardige wijziging van het zoutgehalte in het oppervlaktewater te verwachten; effecten op belangen zoals drinkwater door een verhoogd zoutgehalte zijn daardoor uit te sluiten.

Nutriënten en verontreinigingen

Door opwerveling van slib of sediment door scheepvaart kunnen organische microverontreinigingen in suspensie gaan en zware metalen in oplossing komen. Opwerveling speelt met name in de omgeving van de zandwinput. In de put zelf wordt de zeer beperkte sliblaag verwijderd bij aanvang van de winning. In de omgeving kan het slib op de bodem van het IJsselmeer worden opgewoeld door schepen die van en naar de verwerkingsinstallatie varen. Uitgangspunt is dat de schepen zo snel mogelijk de reguliere scheepvaartroutes zullen nemen.

Daarnaast geldt dat de laag slib op de bodem van het IJsselmeer relatief beperkt is, waardoor ook de opwerveling gering zal zijn.

Stratificatie

Stratificatie houdt in dat in het water lagen ontstaan die van elkaar verschillen in temperatuur, dichtheid, zuurstofconcentratie en chemische eigenschappen. In de loop van het jaar verandert vooral de temperatuur van de ondiepe waterlaag, meestal geleidelijk. Maar wanneer hierbij de diepe, zuurstofloze waterlagen zich zeer snel mengen met de ondiepe waterlagen (ook wel inversie genoemd), kan grootschalige zuurstofloosheid optreden en daardoor vissterfte.

In het IJsselmeer is nooit inversie geconstateerd en dat is ook niet te verwachten voor de zandwinput. Deze put staat permanent in contact met het IJsselmeer. Bovendien is de diepte van de put altijd gering ten opzichte van de oppervlakte. De zandwinput wordt 218 ha x 60 m. Uitgaande van een ronde put houdt dit dus een diameter bij de insteek in van circa 1.780 m. Geleidelijke menging van laagjes als gevolg van wind en golven kan daardoor goed optreden.

Effecten op doelen vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

De zandwinning heeft geen effecten voor de KRW-doelen.

Vanuit het oogpunt van chemische waterkwaliteit is vooral het effect op de nutriënten van belang. Deze effecten zijn slechts lokaal aanwezig. Ten opzichte van het gehele IJsselmeer, dat als waterlichaam is aangewezen, is het effect te verwaarlozen.

Op basis van de BPRW- toetsing wordt de activiteit – mits onder voorwaarde van monitoring – toelaatbaar geacht.

Bodem

Bodemopbouw en bodemsamenstelling

Op de plaats van de ontgroning verdwijnt de natuurlijke opeenvolging van de bodemlagen maximaal tot de toegestane winddiepte. Ook ter plaatse van het eiland en de elektriciteitskabel verandert de bodemopbouw. Dit betreft slechts een klein areaal (ca. 0,2%) van het totale IJsselmeer.

De effecten op de bodemsamenstelling worden neutraal beoordeeld en op de bodemopbouw licht negatief als gevolg van de diepe put en de lange vergraving van de kabel tussen het eiland en de Friese kust. De bestaande bodemstructuur (in het IJsselmeer over het algemeen zandig) wordt door de voorgenomen activiteit niet of nauwelijks beïnvloed.

Hoogwaterveiligheid

In het MER is onderzocht of de aanleg/het gebruik van een zandwingebied effect heeft op de dijken rond het IJsselmeer. Conclusie is dat er geen effect optreedt:

- er zijn geen noemenswaardige negatieve effecten op de golfbelastingen tegen de omringende IJsselmeerdijken;
- er is geen negatief effect op de IJsselmeerdijken als het gaat om veranderingen in kweldruk;
- een eventuele zettingsvloeiing heeft geen enkel effect op de stabiliteit van de IJsselmeerdijken.

De aanleg van het zandwingebied heeft geen effecten op de stabiliteit van de IJsselmeerdijken en de hydraulische randvoorwaarden.

Ten aanzien van de aanleg van de kabel is een technisch verantwoorde aanpak voorgesteld om de kabel zo onder de dijk door te leggen dat de veiligheid van de waterkerende functie niet in gevaar komt. De aanleg van de kabel dient afgestemd te worden met het waterschap (keurvergunning). Hierbij is het van belang dat met een technisch ontwerp aangetoond wordt dat de veiligheid gegarandeerd wordt. Het Waterschap is betrokken en akkoord met de geplande methode; een gestuurde boring tot buiten de beschermingszone van de waterkering.

Waterwet

De toepassing van de Waterwet is op grond van artikel 2.1 van de Waterwet gericht op:

- a. voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met;
- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen;
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

In het MER zijn deze aspecten als volgt ingevuld:

Ad a

Door de te realiseren zandwinning wordt geen effect op de waterstand in het IJsselmeer verwacht en daarmee geen toename van kans op overstromingen of waterschaarste veroorzaakt.

Uit (geo)hydrologisch onderzoek dat uitgevoerd is, worden geen significante veranderingen verwacht van de binnendijkse kwel en wegzijging.

Er worden geen nadelige effecten verwacht op de stabiliteit van de primaire keringen.

Ad b

Chemie

Als gevolg van de ingreep in de waterbodem komt een nieuwe waterbodem bloot te liggen, die mogelijk effect heeft op de chemische kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam. De mogelijke effecten van de achterblijvende waterbodem kunnen worden getoetst met het Toetsingskader BPRW. Dit dient echter alleen te gebeuren in de gevallen waarin de vrijkomende bodemkwaliteit slechter is dan de interventiewaarde én slechter is dan de kwaliteit die weggebaggerd wordt. Dat is niet de verwachting. Door het verwijderen van de bovenlaag wordt een situatie gecreëerd die gelijk of beter is dan de uitgangssituatie. Verdere toetsing aan het toetsingskader BPRW is daarom niet nodig.

Ecologie

Het is uitgesloten dat de zandwinning leidt tot significant negatieve beïnvloeding van de relevante biologische maatlaten. Het project voegt vanuit de relevante biologische maatlaten (onder andere visfauna, aquatische en semi-terrestrische macrofauna) een aantal positieve elementen toe door de vergraving van de waterbodem en de realisatie van een diepere put (refugium voor vis), gradiënten langs de randen van de put, de aanleg van een schelpenbank onder water en de inrichting van een eiland.

Aangezien de ingrepen geen significant effect hebben op de ecologische waterkwaliteit is mitigatie of compensatie van de negatieve beïnvloeding niet van toepassing.

De maatregelen die bij de zandwinning in het IJsselmeer zullen worden uitgevoerd, dragen per saldo bij aan een verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit, waardoor het plan in lijn is met de doelstellingen uit de Waterwet.

Ad c

Scheepvaart

Voor de scheepvaart is het van belang dat de zandwinning niet ter plekke van vaargeulen ligt (is voorwaarde bij locatiekeuze), dat deze op voldoende diepte worden gehouden en dat door de ingreep geen hinderlijke golven ontstaan. De aanwezigheid van de zandwinning heeft geen effect op de aanzanding van de vaargeulen. De scheepvaart zal geen overlast hebben van hinderlijke golven.

Drinkwater, recreatie/ zwemwater en visserij

De aanwezigheid van de zandwinning heeft geen effect op het innamepunt voor drinkwater in het IJsselmeer. Ook heeft de zandwinning geen effect op de kwaliteit van het zwemwater, maar wel een beperkt negatief effect op de waterrecreatie. De oppervlakte bevaarbaar water neemt af. Vanuit veiligheidsoverwegingen (voorkomen van aanvaringen met zuigers of drijvende leidingen) wordt de toegankelijkheid van het plangebied door middel van betonning beperkt (deels afgesloten) voor de recreatievaart.

De zandwinning betekent een verlies aan viswater ter plaatse van het eiland (semi-permanent) en ter plaatse van de winput. Semi-permanent want de winning zal minimaal 30 jaar duren.

4.8 Archeologie & cultuurhistorie

Cultuurhistorische elementen

De cultuurhistorische waarden in de omgeving van het plangebied blijven behouden. Deze ondervinden evenmin hinder door de abiotische veranderingen als gevolg van de winning (vertroebeling, kwel), door geluid of door aantasting van het landschap.

Bekende archeologische waarden

Voor het in beeld brengen van de effecten voor de archeologie is een locatieonderzoek uitgevoerd (Inventariserend Veldonderzoek (opwaterfase), Periplus Archeomare 20 februari 2014).

In totaal is met een grondradar 86 kilometer aan raaien gedetecteerd. Op drie plaatsen werden mogelijk archeologisch waardevolle voorwerpen gedetecteerd. Een (nr. 1) daarvan ligt 28 m buiten het te ontgronden gebied, de tweede (nr.10) ligt 62 m buiten het te ontgronden gebied. De derde (nr.16) ligt in de niet te vergraven veiligheidszone rond het werkeiland op 34 m afstand van het te ontgronden gebied.

Aanvullend onderwater-onderzoek heeft nadere informatie opgeleverd over archeologisch materiaal van jongere datum, welke is overgedragen aan het bevoegd gezag ter bepaling van eventuele vervolgstappen. Inmiddels heeft het bevoegd gezag, daar waar zij dit wenselijk achtte, besloten het archeologisch materiaal te verwijderen.

In de zomer van 2016 zijn de restanten van een neergestorte bommenwerper uit de Tweede Wereldoorlog geborgen zodat de archeologische aandachtspunten al geruimd zijn voordat de winwerkzaamheden daadwerkelijk beginnen.

Binnen het te vergraven gebied van 215 hectare zelf zijn geen onderzoekwaardige archeologische projecten waargenomen.

Indien tijdens de werkzaamheden alsnog archeologische waarden worden aangetroffen, moet dat worden gemeld aan het bevoegd gezag en de Rijksdienst voor cultureel erfgoed. Ook bij het aanleggen van het leidingtracé zal zorgvuldig te werk worden gegaan.

4.9 Externe veiligheid

In deze paragraaf wordt ingegaan op de risico's voor omwonenden en passanten tijdens de exploitatie van de zandwinning. Het groepsrisico wordt bepaald door de kans op een calamiteit enerzijds en het aantal slachtoffers anderzijds. Pas als er meer dan 10 slachtoffers vallen en er een reële kans op een calamiteit bestaat, is sprake van een groepsrisico. Het Plaatsgebonden Risico (PR) is alleen relevant als er substantiële risico's zijn (bijvoorbeeld transport gevaarlijke stoffen, grootschalige opslag chemicaliën). Daar is hier geen sprake van.

De activiteiten die kunnen leiden tot ongevallen met gevaarlijke stoffen zijn:

- toename scheepvaart ten gevolge van aan- en afvoer materieel en materiaal;
- bagger- en graafwerkzaamheden;
- milieuvervuiling door lekkage gebiedsvreemde stoffen (diesel, verf, et cetera).

De risico's ten aanzien van de veiligheid tijdens de winning beperken zich tot de directe omgeving van de winlocatie. Omwonenden zullen gezien de afstand tussen de woonkernen en de winlocatie geen verhoogd risico lopen, alleen recreanten die zich op zeer korte afstand van de winlocatie bevinden (tientallen meters). Daarnaast betreft het hier risico's met een zeer geringe kans van voorkomen.

4.10 Mitigerende maatregelen

De initiatiefnemer heeft in het voornemen maatregelen geïntegreerd om negatieve (milieu)effecten te voorkomen of te beperken. In onderstaande tabel is het overzicht hiervan opgenomen:

Maatregel om effect te voorkomen of beperken
Zorgvuldige selectie van het plangebied
Voorzichtig baggeren
Afstemmen putproductie en zuigerproductie (behoud van stabiliteit van de winput is een uitgangspunt bij het ontwerp van de machine)
Geen (te) steile taludhelling en werken met onderwaterbanketten
De bovenste rand is in diepte beperkt tot 5,0 m diep (9,7 m -NAP) met berm van 15 m. breed
Het proceswater nabehandelen met cyclonen
Waterbassins aanleggen zodat het aanwezige zand en slib kan bezinken voordat het geloosd wordt
Beperking van lichthinder door gebruik te maken van groen licht
Beperking van lichthinder door het afschermen van licht met lichtkappen

Zo veel mogelijk met elektriciteit werken en het gebruik van diesel zoveel mogelijk beperken
Scheepsbewegingen verlopen zoveel mogelijk via vaste patronen. Dit houdt in dat de binnenvaartschepen steeds, zo lang mogelijk, de route van de vaargeul zullen volgen. Van of naar de werklocatie wordt verder steeds de kortste, bevaarbare route ten opzichte van de vaargeul gekozen. In de voor Toppereenden kwetsbare periode (de maanden maart, april) wordt een vaarverbod van kracht tussen zonsondergang en zonsopkomst om de rust- en foerageergebieden te ontzien
Tijdig archeologisch vervolgonderzoek opstarten
De zichtbaarheid van de installatie is afhankelijk van de kleursamenstelling. Door te kiezen voor een neutrale kleur die gemakkelijker wegvalt tegen lucht en water (bijvoorbeeld grijs) is het effect beperkter dan wanneer meer opvallende kleuren worden toegepast
Aanleg van betonning rond winlocatie om recreatie op een veilige afstand te houden
Boeien ter plaatse van drijvende leiding om de zichtbaarheid van de leiding te verhogen
Pro-actieve communicatie over ligging leiding en wininstallatie op plekken die voor watersporters van belang zijn, zeker op momenten dat het eiland en de installatie worden geplaatst

Door monitoring zullen de effecten van de zandwinning worden gevolgd. In 2012 zijn nieuwe peilbuizen geplaatst aan de kust van Fryslân en de Noordoostpolder. Op deze wijze kunnen toekomstige veranderingen in de grondwaterstand gemonitord worden omdat zorg is gedragen voor een goede 0-situatie. Indien nodig kunnen aanvullende mitigerende maatregelen worden genomen:

- Het gebruiken van schermen/ gordijnen om verspreiding van het troebele water te voorkomen en het slib lokaal te laten bezinken.
- Het aanleggen van een onderwaterdam rond de put: het aanbrengen van verhoogde randen naast de zandwinput om reliëf te creëren waardoor er een verbetering van het leefgebied van de driehoeksmosselen en andere bodemfauna kan ontstaan.
- Het maximaal isoleren van de verwerkingsinstallatie voor een verdere afname van geluid.
- Het clusteren van de vaarbewegingen kan leiden tot vermindering van geluidseffecten van vaarbewegingen.

4.11 Additionele natuurmaatregelen

Naast de natuurinclusieve maatregelen heeft Smals nog extra maatregelen genomen ten gunste van de natuurwaarden in het IJsselmeer:

- Bijdrage aan natuurfonds
Smals draagt bij aan de voeding van een “Natuurfonds De Fryske Marren”, dat zich richt op bevordering in de breedste zin van de natuurbeleving in het aangrenzende Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. Deze medefunctie wordt operationeel zodra de zandwinning een aanvang neemt.

- Aanleg schelpenbanken

Uit het mosselonderzoek (Bij de Vaate 2017) komt het advies om een schelpenbank(en) aan te leggen. Daarnaast zijn er strekdammen in het ontwerp van het eiland aanwezig (vanuit veiligheid) waar mosselen zich ook op kunnen vestigen. De mosselbank(en) wordt aangelegd door schelpen te storten (bijvoorbeeld in korven om ze in de eerste periode wat stabiliteit te geven). De lege schelpen fungeren als hechtingsplaats voor nieuwe larven. Deze schelpenbanken worden aangelegd binnen het (te creëren) luwtegebied naast het eiland. De ruimtelijke structuur van oester- en mosselbanken zorgt lokaal voor een verhoogde biodiversiteit. De voedselrijkdom van mosselbanken biedt bij uitstek een geschikt foerageergebied voor benthoseters. Door de aanleg van de schelpenhoop komen de mosselen ondieper te liggen en daardoor beter bereikbaar voor de benthoseters. Momenteel is de waterdiepte niet optimaal (4 meter). Het is de bedoeling dat de mosselbank bestaande uit dode en levende schelpen zichzelf onderhoudt en weinig onderhoudskosten kent.

Hoofdstuk 5 Technische Eisen Eiland

5.1 Locatiekeuze

Vanuit de filosofie van duurzaam ondernemen (people, planet, profit) streeft de initiatiefnemer ernaar om de effecten van de voorgenomen ingreep op het milieu te beperken. Hiervoor is een proces doorlopen waarbij zo veel mogelijk rekening is gehouden met de verschillende milieubelangen. Vooral de aspecten bodem, water en natuur hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld. Vanuit het milieubelang mag het plangebied niet te dicht voor de kust liggen (rustgebieden vogels), geen trekroutes van vogels doorsnijden, niet leiden tot verslechtering van de (grond)waterkwaliteit en geen scheidende bodemlagen doorbreken (om verzilting van het water te vermijden). Ook mag het plangebied niet liggen in bestaande vaarroutes en/of gebruikelijke watersportwedstrijdgebieden, zoals de Baai van Lemmer.

Na een lang proces van verschillende (bodem)onderzoeken is uiteindelijk gekozen voor de aangegeven locatie en een hierop afgestemde winmethode. Voor nadere informatie omtrent alternatieven en een verdere onderbouwing van de locatiekeuze wordt verwezen naar de plan- en besluit-m.e.r..

5.2 Industriezandwinning

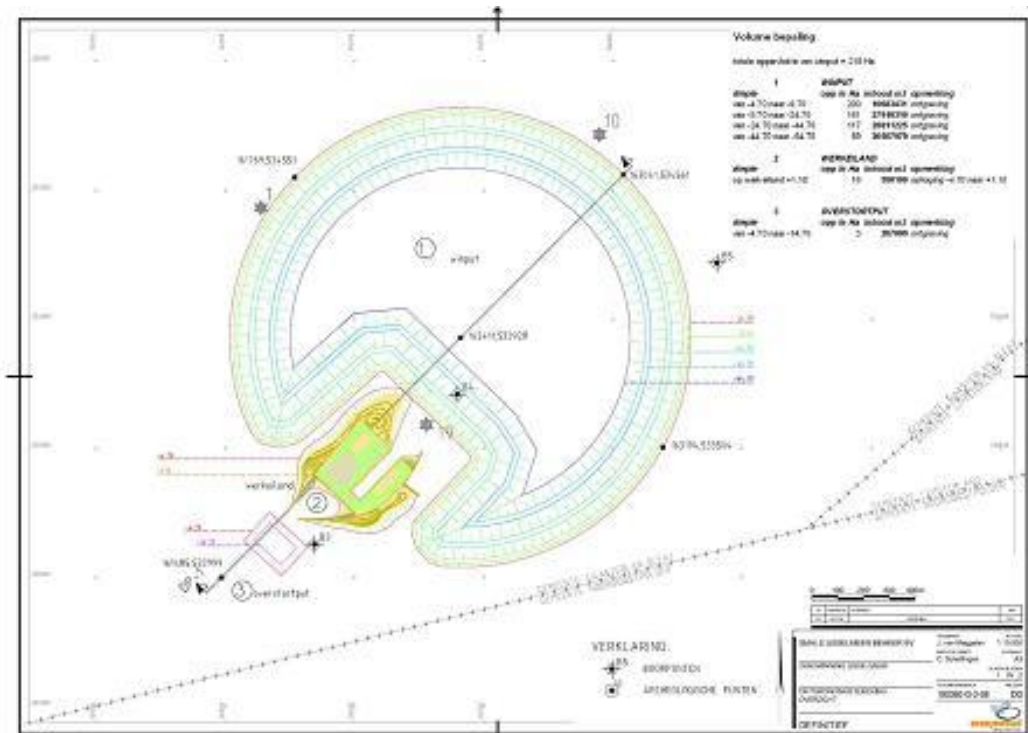
De zandwinning vindt plaats in een cirkelvormig gebied van bruto 250 ha (waterpeil 0,4 m -NAP, maaiveld 4,7 m -NAP) waarbinnen:

- een grootschalig wingebied van 218 ha ten NO van het te maken werkeiland met maximale diepte van 60 m (64,7 -NAP) in 2 of 3 treden met taluds van 1:3 en tussenbermen van 20 m breed;
- een onderwaterdepot van 3 ha voor restzanden nabij het te maken werkeiland met maximale diepte van 10 m (14,7 m -NAP) en een maximale inhoud van 200.000 m³;
- een werkeiland van 7 ha, opgehoogd tot 1,80 m +NAP met tussen de 2 ijsbrekerdammen een bassin als overloop in de luwte voor de restzanden naar het onderwaterdepot.

Gestreefd wordt (na een geleidelijke toename) de productie in 10 jaar op te voeren van 0,5 miljoen ton naar 2 miljoen ton industriezand. Daarnaast voorziet de zandwinning in 700.000 m³ per jaar structureel te beladen ophoogzand. Dat betekent ongeveer 13 schepen per dag bij 5 dagen en 11 schepen per dag bij 6 dagen. De winning kan zodoende minimaal 30 jaar actief zijn.

Er wordt in 2 ploegen gewerkt, in principe 6 dagen in de week, gedurende 45 weken per jaar. Het personeel verblijft meerdere dagen achtereen op het eiland. Vervoer van personeel en materieel geschiedt in principe per diesel aangedreven boot. De kleine werkschepen worden niet meer dan 4 uur per dag gedurende de dagperiode ingezet en gedurende de nacht, zijnde van 5 tot 7 's morgens bij vervoer personeel. De schepen zullen vanaf Lemmer vertrekken, de dichtstbijzijnde haven (ruim een half uur varen). Bij calamiteiten en noodvoorzieningen kan een helikopter worden ingezet.

Er wordt maximaal 24 uur per dag gedraaid met de zuiger in de grote winput. De ZVI en de belading werken ook maximaal 24 uur per dag. Op het eiland zijn maximaal 2 diesel-elektrisch aangedreven hybride laadschoppen aanwezig.

Inrichting winput, afzonderlijk onderwaterdepot en vormgeving eiland

Stappen in de zandwinning

Zand wordt gewonnen door een zandzuiger boven de winput en getransporteerd naar het eiland. Via een drijvende leiding (diameter 450mm) gaat het zand naar de zandverwerkingsinstallatie (ZVI) of naar een voordepot. Bij de veredeling wordt het zand gescheiden in vier korrelfracties. Elke fractie wordt afzonderlijk opgeslagen in een opslag/droogloods. Vanuit deze loods gaan de fracties per transportband naar het beladingsgebouw waarbij de fracties volgens een met de afnemer afgestemd productrecept gemengd worden en in een binnenvaartschip geladen. Deze schepen kunnen aan de voor hen ontwikkelde kade op het eiland aanleggen.

5.3 Fasering

De winning kent verschillende fasen. Gestart wordt met het verwijderen van een deel van de bovenste fijnere zandlaag, de deklaag, in een klein deel van de winput (8 hectare). De deklaag is ongeveer 10 m dik. Uit dit startgat komt 500.000 m³ zand vrij. Het vrijgekomen zand uit de deklaag kan gebruikt worden als ophoogmateriaal, bijvoorbeeld voor het werkeiland, eilanden, vooroevers of andere vormen van natuurontwikkeling. Het overige zand van de deklaag wordt afgezet als ophoogzand. Het is ook mogelijk het eiland te realiseren met materiaal van elders, mits passend binnen het Besluit bodemkwaliteit (BBK).

Onder de deklaag kan worden begonnen met het winnen van het industriezand.

De planning voor de aanleg van het eiland is als volgt: de eilandbouw start met het opspuiten, een jaar later wordt al het civiele werk uitgevoerd. Vervolgens vindt over een langjarige periode winning, productie en verlading van industriezanden plaats.

5.4 Wintechnieken

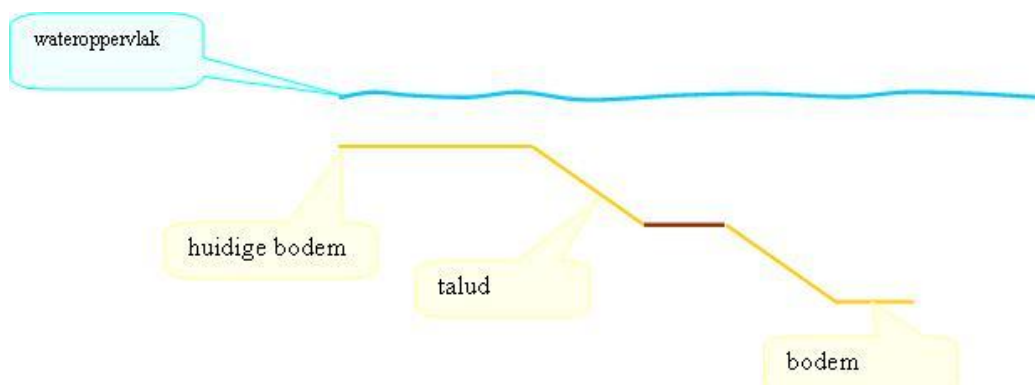
De winning geschiedt met een geëlectriceerde profielzuiger met een capaciteit van 1.500 ton zand/ uur. Indien de zuiger actief is in de bovenste 10 m van het zandpakket wordt een korte zuigbuis gebruikt. Voor de dieper gelegen grovere zandlagen wordt de zuiger via een snelkoppeling voorzien van een lange zuigbuis. Bezinkingsproeven hebben aangetoond dat ook de fijnste zandfracties van 0,02 tot 0,125 mm zeer snel bezinken, waardoor een specifieke winmethodiek om vertroebeling te voorkomen niet nodig is. Overigens zal tijdelijk, uitsluitend in de opstartfase gebruik gemaakt worden van dieselaangedreven winwerktuigen.

De zuiger is gekoppeld aan een elektrisch aangedreven laadponton waardoor, in de uren dat er geen industriezandvraag is op het werkeiland, als tweede functie ook rechtstreeks ophoogzandschepen langs het ponton beladen kunnen worden in de grote winput.

Indien er op het werkeiland tijdens de industriezandproductie bepaalde zandfracties niet nodig zijn voor de productie van industriezand, worden deze via een loospijp weggeleid naar het aparte onderwaterdepot. Daar wordt het zand geladen door hoppers (zelfzuigende beunschepen) en afgevoerd naar de klant.

Om het zand te kunnen winnen moet het zand kunnen toestromen naar een dieper punt, dat wordt gerealiseerd door het lokaal diep insteken van de zuigbuis waarbij het zand gecontroleerd wordt gebrest.

In principe worden enkele tussenbermen aangelegd waardoor het mogelijke bressen niet over een grotere diepte dan 20 m zal plaatsvinden. Naast het verkrijgen van een stabiel onderwatertalud heeft dit ook een effectbeperkende werking door het risico op vertroebeling tijdens de winning te beperken. Uit onderzoek naar de bodemstabiliteit (Deltares 2008 en Wiertsema 2013) is namelijk gebleken dat kan worden gegraven onder een talud van 1:3 als regelmatig een tussenberm (onderwaterbanket) aanwezig is (zie onderstaande figuur).

Het bressen wordt op gang gehouden door het wegzuigen van het toestromende zand. Door de keuze van de plaats en diepte van insteken en het beheersen van de verticale en horizontale insteeksnelheid c.q. de positie van de winzuiger ten opzichte van het talud, kan dit bresproces bij homogeen, vastgepakt zand, goed beheerst worden.

5.5 Verwerkingstechnieken

De verwerking tot hoogwaardige industriezanden vindt plaats in een geëlectriceerde ZVI op het eiland.

Bij de veredeling wordt het zand gescheiden in 4 korrelfracties. Elke fractie wordt afzonderlijk gebunkerd in een opslagloods (elk 30 bij 100 en 15 m hoog). Het gebruik van loodsen voor de zanddepots is van belang nu de afnemers in toenemende mate bouwgrondstoffen met een laag en constant vochtgehalte wensen, waardoor in hun betonfabrieken duurzamer gewerkt kan worden. Tevens voorkomen de loodsen dat het zand gaat stuiven.

Vanuit deze loodsen worden de fracties per transportband in een continu proces doorgevoerd naar het beladingsgebouw waarbij de fracties volgens een met de afnemer afgestemd productrecept gemengd worden en in het schip geladen met een met de klant overeengekomen vochtpercentage. Binnenvaartschepen kunnen aan de voor hen ontwikkelde kade op het eiland, direct aanleggen. Vanuit de haven in het eiland vertrekken de schepen in meerdere richtingen, voornamelijk via de nabijgelegen Vaargeul Amsterdam-Lemmer (VAL).

Op het werkeiland vindt ook nog bebouwing plaats in de vorm van een werkplaats voor machines en materieel en personeelsverblijven. Om de effecten van verlichting van het werkeiland te beperken (met name voor vogels tijdens de vogeltrek), wordt door de initiatiefnemer uitgegaan van de toepassing van milieuvriendelijk 'groen licht'. De lichtmasthoogte blijft beperkt tot maximaal 5 meter, zodat de armaturen (lichtbronnen) niet hoger zullen reiken dan tot 6,80 m +NAP.

5.6 Bebouwing

De bebouwing die op het eiland zal worden gerealiseerd, bestaat uit:

- Een zandveredelingsinstallatie (ZVI): $l \times b \times h = 100 \times 20 \times 22$ m.
- Een (of enkele) gebouw(en) met logiesruimte (15 verblijfseenheden)- en kantoor- en werkruimten met additionele accommodaties voor recreatie en EHBO: ca. 300 m², hoogte 9 m.
- 4 opslagloodsen: elk $l \times b \times h = 100 \times 30 \times 15$ m.
- Bewerkingsloods: $l \times b \times h = 30 \times 20 \times 15$ m.
- Enkele ondergeschikte hulpgebouwtjes (traforuimten, schakelkasten, schuilgelegenheden voor vee, etc.).

5.7 Leidingtracé & schakelstation

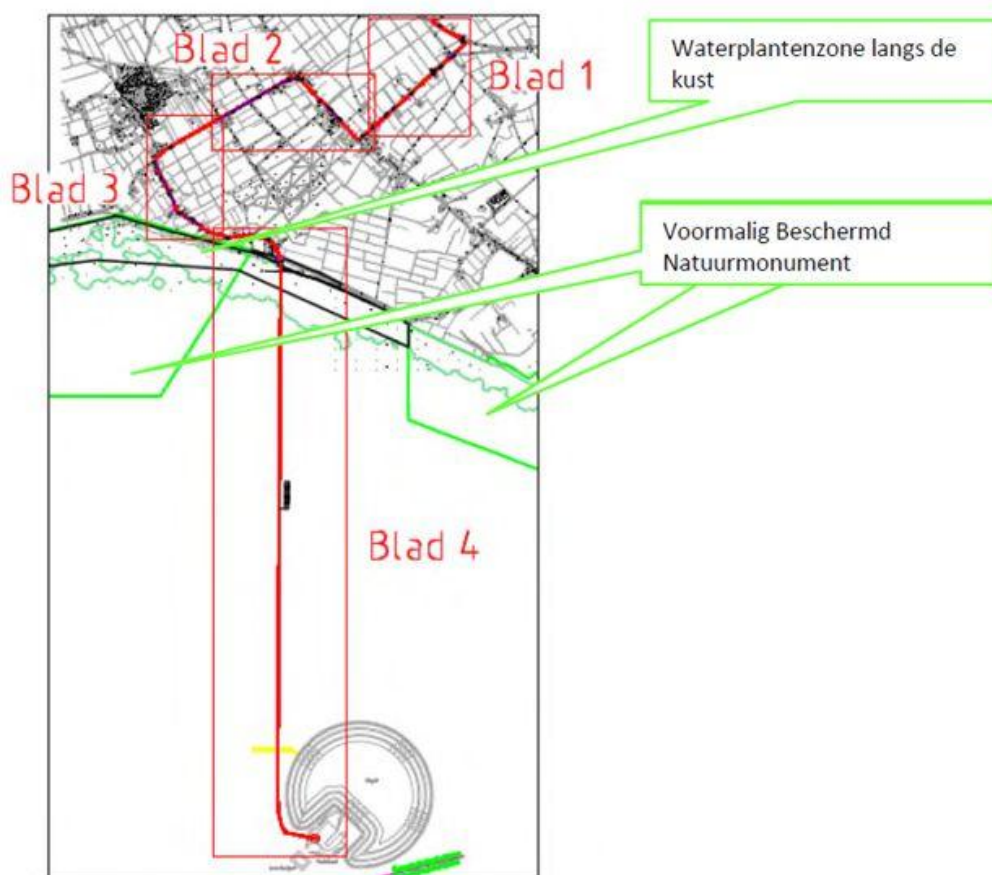
Het werkeiland wordt vanaf het vasteland van stroom voorzien door een elektriciteitskabel.

De elektriciteit wordt in de reguliere productiefase gebruikt voor alle voorzieningen op het eiland, onder andere de zandverwerkingsinstallatie en de twee aanwezige zandzuigers. Tijdens de startfase (aanleg eiland) zal overigens nog deels gebruik worden gemaakt van dieselgeneratoren.

De aan te leggen elektriciteitskabel betreft een 5 MVA-kabel. Deze kabel bestaat uit 3 geleiders met een diameter van 240 mm. uit aluminium. Tevens wordt een glasvezelkabel bijgevoegd.

Het tracé loopt van het werkeiland in het IJsselmeer in een rechte lijn in noordelijke richting en komt ten oosten van 't Mirnser Klif aan land waarna het tracé verder gaat in de berm van de Murnserdyk, Breelenswei, Smitsleane, Mientwei, Leise leane en de Sudergoawei (N359) naar het daar aanwezige trafohuisje (Westerein 26 te Harich).

Vanaf de vaste wal wordt een gestuurde boring uitgevoerd die uitkomt daar waar de waterstand circa 1 meter t.o.v. de bodem is. De kabel wordt door de gestuurde boring getrokken en uitgerold over de bodem van het IJsselmeer over de gehele lengte (ca 6 kilometer). Als de kabel in zijn geheel uitgerold op de bodem ligt, wordt deze door middel van een inspuitslang in een sleuf in de bodem gelegd. De kabel komt uiteindelijk te liggen op een diepte van 0,90 m. onder de waterbodem.

Het tracé doorkruist geen voormalig beschermd natuurmonument en geen waterplantenvelden voor de kust van Fryslân. De kabel komt aan land ter hoogte van de kitesurflocatie 't Mirnser Klif. Het betreft een relatief ondiepe zone en een zandstrandje voor de kust welke het gehele jaar geopend is.

Het beheer van de leidingen valt onder verantwoordelijkheid van de lokale netwerkproviders.

Hoofdstuk 6 Ontwerpuitgangspunten

6.1 Technische eisen

Het ontwerp van het eiland moet in eerste instantie ruimte bieden aan de, voor de verwerking benodigde gebouwen, installaties en terreinen, zoals beschreven in hoofdstuk 5.

Aan de zuidwestzijde van het eiland wordt een tweetal kribben gebouwd, die dienst doen als ijsbrekers voor eventueel kruiend ijs. De belading van schepen geschiedt in een in het eiland ingesneden haven waarvan de invaart is gelegen aan de gunstige, want luwe noordoostzijde.

6.2 Ruimtelijke inpassing

De gemeente De Fryske Marren heeft aangegeven planologische medewerking te verlenen aan het initiatief van Smals, mits de ruimtelijke inpassing van het eiland voldoet aan een aantal door haar geformuleerde randvoorwaarden.

Het gaat daarbij om de volgende punten:

- Bebouwingshoogte blijft beperkt tot 15 en 22 meter (voor loodsen, resp. installaties).
- Ruimtelijke inpassing vindt plaats met behulp van dijkstructuren (“eigen” aan het IJsselmeergebied).
- In principe vindt geen aanplant van bos en kleine landschapselementen plaats.
- De zandwinactiviteiten hoeven niet volledig aan het zicht te worden onttrokken.

Naast deze gemeentelijke uitgangspunten hebben de volgende overwegingen een beslissende rol gespeeld bij de keuze voor het concept.

Het eilandontwerp kan niet zonder meer worden beschouwd als regulier landschapontwerp, waarbij het eindbeeld vooraf is bepaald en dat na realisatie duurzaam wordt vastgelegd. Het IJsselmeer en dus ook de locatie voor het eiland vormt een extreem milieu, waar wind, golfploop en periodiek ijsgang van grote invloed zijn. Het eiland dient bestand te zijn tegen deze (over)heersende milieu-invloeden en zal dus een robuust en duurzaam karakter moeten krijgen. Een eiland, waarvan de vorm een zekere flexibiliteit vertoont. Een eiland dat een dynamisch geheel vormt met haar omgeving en kan “meebuigen” in het krachtenspel van de elementen.

Het spreekt vanzelf dat het industrieel complex met de veredelingsinstallatie, de zanddepots, de haven en bijbehorende verladingsinstallaties een vast gegeven vormen. De kernzone van het eiland dient natuurlijk volledig “onder controle” te worden gehouden.

De ontwerpogave spitst zich daarom toe op de ontwikkeling van een mantel rond deze harde kernzone. Een mantel, die een dynamisch evenwicht aangaat met de omgeving en zo een voor dit milieu vanzelfsprekende ruimtelijke inpassing verzorgt. Met deze aanpak worden tal van ecologische processen mogelijk, zoals erosie en sedimentatie van substraat, vervolgens de kolonisatie door allerlei levensvormen en bijbehorende successiestadia. Bovendien vormt de mantel een goede fysieke bescherming voor de kernzone.

6.3 Strategie

De te volgen aanpak kan in enkele stappen worden toegelicht:

- Stap 1 spuit een zandplaat op met een hoogte van 1,50 m. boven het IJsselmeerpeil.

- Stap 2 realiseer een waterkering met een hoogte van 5,00 m. t.o.v. de zandplaat, waarbinnen het industrieel complex kan worden aangelegd.

- Stap 3 breng op het buitenkaadse voorland geleidelijk een 'zandkraag' aan m.b.v. 'waste' (niet vermarktbaar spoelzand). Door de suppletie van zand te concentreren aan de loefzijden, wordt successieve afzetting en wellicht duinvorming aan lijzijde bevorderd.

- Stap 4 zonodig vindt ontwikkeling van een vegetatiedek (struweel) plaats waarmee verstuiving naar de kernzone wordt voorkomen.

- Stappen 5, 6 laat vervolgens de elementen een 'dynamisch evenwicht' zoeken.

De beschreven strategie sluit aan bij de principes van 'Building with nature'; een ontwikkelingsmethode, waarbij ingespeeld wordt op het krachtenspel van de natuur en de elementen.

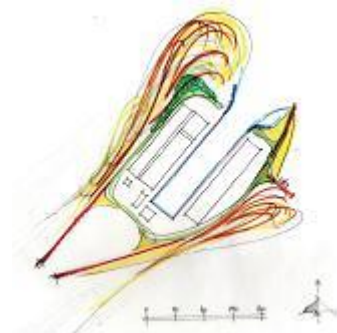
Hoofdstuk 7 Planbeschrijving

7.1 Concept

Het concept wordt gevormd door de (industriële) kern van het werkeiland te laten flankeren door een voorlandzone, die een natuurlijk gevormde zandkraag moet gaan vormen. De vorm van het eiland wordt daarbij mede bepaald door de oriëntatie op de windrichting. Het gesuppleerde zand zal zich met name naar de lijzijde van het eiland verplaatsen en daar (wellicht) kunnen leiden tot lichte duinvorming.

Een strak vormgegeven kade met een cultuurtechnisch karakter staat in sterk contrast met de natuurlijk gevormde zandkraag. De kade scheidt het natuurlijk milieu van de industriële kernzone.

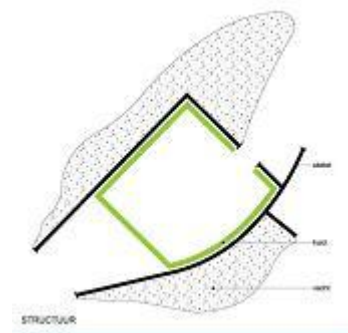
Een aantal strekdammen in het verlengde van de kade beschermt het eiland tegen de aanhoudende golfwerking en periodieke ijsgang vanuit het zuidwesten.

7.2 Hoofdstructuur

De hoofdstructuur van het eiland bestaat uit een drietal elementen.

- Het skelet van het eiland wordt gevormd door een haakvormig en een gebogen element; dit is het harde fundament bestaande uit stortsteen, of basaltblokken. Het gaat hierbij om de strekdammen en de met stortsteen gewapende voet van de kade.
- Daarbinnen ligt de met grasvegetatie bedekte kade, die de industriële kernzone omsluit. De kade vormt als het ware een beschermende huid.
- Het organisch gevormde en met de elementen meebewegende voorland biedt een tweede beschermende laag. Dit plandeel is bepalend voor de uiterlijke expressie van het eiland en vormt als het ware de vacht.

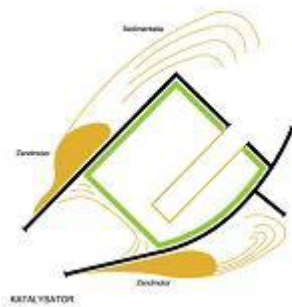

7.3 Werking

Om de natuurlijke processen werkelijk te laten functioneren, zoals beoogd, zal het accent bij de zandsuppleties moeten liggen op de loefzijden van de voorlandzone. Dit kan in de aanvangsjaren geschieden door het benutten van vrijkomende restzanden tijdens het veredelingsproces in de installatie. Deze restzanden worden “waste” genoemd. Door toepassing van juist deze fijnkorrelige zanden, waar de wind maximaal vat op krijgt, zal gemakkelijk verstuiving optreden.

Door deze verstuiving vindt aan de lijzijden afzetting plaats in de vorm van welvende dekzandlagen en kan wellicht zelfs duinvorming optreden.

De plaatsen waar de “waste”-suppleties in eerste instantie op worden gericht, de zgn. zandmotoren fungeren als katalysator in het natuurlijke proces van erosie en sedimentatie.

7.4 Ruimtelijk plan

Bijgaande afbeelding van het uiteindelijke ontwerp toont een fotorealistische impressie van het werkeiland, zoals dat er uiteindelijk uit komt te zien.

Hoewel het eindbeeld voor het eiland niet exact kan worden vastgelegd, biedt bijgaande impressie een goed beeld van het te verwachten ruimtelijk resultaat. De harde kern van het eiland, het installatieterrein vormt een onaantastbaar plandeel, waar het natuurlijk krachtenspel geen invloed op heeft. Een robuuste kade, in de IJsselmeerbodem verankerd met strekdammen die zich als tentakels uitstrekken naar de omgeving, garandeert een duurzaam behoud van het productiegebied.

Daarbuiten ontwikkelt zich een dekzandlandschap met mogelijkheden voor duinvorming en een boeiend onderwatersmilieu met ondiepten, periodiek overspoelde platen en tal van ecologisch interessante gradiënten. De uiteindelijke contouren van het eiland worden bepaald door wind, water en de hoeveelheid suppletiezand die wordt ingezet.

Ruimtelijke inpassing van het werkeiland, in combinatie met ecologische ontwikkelingen, zowel in droog als nat milieu verlenen het eiland een meerwaarde. De hoofdfunctie van het eiland wordt niet ontkend; de installaties blijven deels zichtbaar, maar worden verzacht door een, voor deze omgeving vanzelfsprekend en natuurlijk landschapsbeeld op de voorgrond.

Uiteraard worden de gebouwen en installaties volgens een zorgvuldig samengesteld beeldkwaliteitplan vormgegeven.

De vier grote loodslen; de zanddepots, worden bij voorkeur afgedekt met een kapvorm, waaruit het constante verweer tegen de heersende wind spreekt. De monumentale kappen vormen als het ware lamellen, die qua vorm nauw aansluiten bij het natuurlijk reliëf van het duinlandschap.

Lamelvormige kappen sluiten aan bij de welving van het duinlandschap

7.5 Realisatie

Planning

Na positieve afronding van de procedures rond bestemmingsplan en vergunningverlening kan worden gestart met de voorbereidende werkzaamheden.

Winperiode

Afhankelijk van de marktsituatie en de daarmee verband houdende maatschappelijke behoefte aan industriezanden, wordt gerekend op een totale winperiode van minimaal 30 jaar.

Inpassingsmaatregelen

Maatschappelijk (en dus ook politiek) draagvlak is behalve van het eindbeeld, vooral ook afhankelijk van het tempo waarin de opbouw van de zandkraag rond het eiland zich kan voltrekken. Een belangrijke wens van de overheid (i.c. provincie Fryslân) is, dat het eindbeeld (de landschappelijke inpassing) na maximaal 5 jaar na realisatie van de gebouwen en aanvang van de industriezandproductie, moet kunnen zijn gerealiseerd.

Er zijn twee factoren, die het realisatietempo van het eindbeeld beïnvloeden:

- De beschikbaarheid van voldoende waste-zanden (kwantitatief aspect).
- De natuurlijke dynamiek voor een natuurlijke sedimentatie (kwalitatief aspect).

Kwantitatief aspect

Uitgangspunt is de inzet van de bij de productie vrijkomende waste in de aanvangsjaren.

De groeisituatie is, indien de afzetplanning daadwerkelijk wordt gehaald, als volgt:

Jaar	Jaarlijks	Cumulatief
1	42.000 m ³	42.000 m ³
2	53.000 m ³	95.000 m ³
3	74.000 m ³	169.000 m ³
4	84.000 m ³	253.000 m ³
5	84.000 m ³	337.000 m ³

Na 5 jaar is ca. 337.000 m³ 'waste' beschikbaar.

In het ontwerp is er vanuit gegaan dat de voorlandzone minimaal 40 m breed is. Met een lengte van ca. 600 m. bedraagt de totale oppervlakte van de voorlandzone dus ca. 24.000 m². Om het voorland over de volle oppervlakte (theoretisch, want zonder taluds) met 10 m. op te hogen is dus 240.000 m³ zand nodig. Het overzicht geeft aan dat die hoeveelheid in ca. 4 jaar beschikbaar is.

Overigens vergt een hoogte van 10 meter zandduin (in landschappelijk opzicht het maximaal aanvaardbare) een basisbreedte van tenminste 80 meter (taludhelling maximaal 1:4). Door de aanwezigheid van de kade, die een ondersteunende functie heeft, zal dat hier zijn beperkt tot ca. 60 m. Dit houdt in dat daar, waar de hoogte van 10 meter wordt behaald of incidenteel zelfs wordt overschreden, de breedte van de voorlandzone extra maat dient te krijgen. Dit geschiedt door plaatselijke uitbouw van de voorlandzone in het water, waar een wetland-achtige situatie de overgang tussen voorland en dieper water gaat vormen. Uiteraard vergt ook dit een zekere hoeveelheid zand. Daarentegen wordt zeker niet de gehele voorlandzone opgehoogd tot 10 meter hoogte en is sprake van flauwe taluds.

Hiermee kan in kwantitatief opzicht worden zekergestellt dat de hoeveelheid 'bouw materiaal' ruim voldoende is om al snel tot (visueel) resultaat te komen. Na deze eerste jaren kan de focus worden gericht op de dynamische ontwikkeling, die de beoogde landschapsecologische kwaliteiten moet opleveren.

Kwalitatief aspect

De dynamische ontwikkeling die de zandkraag haar uiteindelijke vorm moet geven, is afhankelijk van het optreden en de kracht van de elementen:

- De heersende zuidwestenwind, die het onbeschutte eiland benadert vanaf een groot wateroppervlak (strijklengte v.a. IJmeer ca. 57km.).
Mediane windkracht: 4 Beaufort (windsnelheden tot 8,4 m/s, golfhoogten tot 0,70 m.).
Maximale windkracht: 10 Beaufort (windsnelheden tot 28,5 m/s, golfhoogten van meer dan 2,00 m.).
Effecten:
 1. Verstuiwing.
 2. Golfoploop.
 3. IJsgang (bij dooi onder normale omstandigheden).
- Incidenteel is sprake van een noordwesterstorm (strijklengte v.a. Den Oever ca. 35 km.), met een maximale windkracht van 8 Beaufort (windsnelheden tot 21 m/s., golfhoogten tot 2,00 m).

Effecten:

1. Verstuiving.
2. Golfoploop.
3. IJsgang (uitzonderlijk; combinatie dooi en noordwestenwind).

Andere natuurkrachten die van invloed kunnen zijn op de verplaatsing van zand:

- Stroming;
Stroming van enige orde komt niet voor in het IJsselmeer. Bij normale condities, tot ca. windkracht 5 Bft., bedraagt de stroomsnelheid aan het oppervlak maximaal 0,20 m/sec. Dit leidt niet tot verplaatsing van zand.
- Opwaaing/opstuwing;
Scheefstand van het IJsselmeerpeil kan leiden tot peilverschillen in de orde grootte van maximaal 1 meter. De beperkte waterdiepte van ca. 4 m. zal daarbij een retourstroom langs de bodem tot gevolg hebben. Dit leidt echter niet tot verplaatsing van zand. De periodieke inundatie van de voorlandzone heeft daarentegen een negatief, want reliëf-nivellerend effect op de eerder boven water afgezette zanden.

De gegeven jaarrond-dynamiek (geldt vooral het windpatroon) zal het gedeponeerde waste-zand in de loop der jaren op natuurlijke wijze vervormen (strand- en duinvorming). Het feit dat de toplagen van het zand ruim boven het grondwaterpeil liggen, zorgt er voor dat de omstandigheden voor verstuiving / uitstuiving gunstig zijn. Dit erosieproces kan zich voortzetten tot op de diepere, vochtige zandlagen. Vervolgens kan, na droging, ook dit zand wellicht weer worden opgenomen.

Zand dat via verstuiving in het water terechtkomt zal leiden tot een natuurlijke overgang van de opgespoten zandplaat naar de IJsselmeerbodem. Natuurlijke onderwatertaluds, ondiepten en zandbanken bepalen de karakteristiek van de land-waterovergang. Zand dat zich "in den droge" verplaatst en zich dus op het voorland afzet, leidt tot een natuurlijk gevormd, glooiend zanddek.

Door de waste deels te spreiden zoals eerder omschreven (als basis voor vervorming) en deels ook op strategisch gelegen, bovenwindse plaatsen ("zandmotoren") te deponeren, zal het eindbeeld zowel efficiënt als ook op natuurlijke wijze tot stand kunnen komen. Door de waste bovendien te selecteren op de kleinere fracties kan een eventueel gebrek aan natuurlijke dynamiek nog worden gecompenseerd door het gebruik van voor verstuiving gevoelige zanden.

Struweelvorming wordt bij voorkeur zoveel mogelijk overgelaten aan het natuurlijke proces van successie. Indien struweelvorming te lang uitblijft, of verstuiving van zand de productie, of het in depot staand product negatief beïnvloedt, zullen waar nodig op strategische plaatsen streekeigen struweelsoorten (veldesdoorn, veldiep, meidoorn, etc.) worden aangeplant. Zo nodig zal daarvoor bodemverbetering (leemhoudend, of lemig zand) worden toegepast.

Daar waar geen struweelvorming gewenst is (o.m. op de hogere toppen) zal de vegetatie worden kort gehouden d.m.v. begrazingsbeheer. Hiervoor zullen zo nodig t.z.t. voorzieningen worden aangebracht (veerasters, schuilgelegenheid, etc.) door initiatiefnemer die de verantwoordelijkheid voor het beheer draagt.

Om de ecologische kwaliteit van het onderwatermilieu te versterken wordt in de nabijheid van het eiland een schelpenbank aangebracht die als voedingsbodem en vestigingsmilieu dient voor mosselen. De ruimtelijke structuur van oester- en mosselbanken zorgt lokaal voor een verhoogde biodiversiteit. De voedselrijkdom van mosselbanken biedt bij uitstek een geschikt foerageergebied voor benthoseters. Het is de bedoeling dat de mosselbank bestaande uit dode en levende schelpen zichzelf onderhoudt en weinig onderhoudskosten kent.

7.6 Monitoring

Aandachtspunt bij deze minder conventionele aanpak is de onzekerheidsfactor. De natuurkrachten zijn nu eenmaal grillig en veel ervaring met de beoogde procesgang is er niet. Het eindbeeld is weliswaar niet in beton gegoten, maar er is wel duidelijk sprake van een doelstelling. De industriële kernzone behoeft niet volledig afgeschermd te worden, maar het zandlandschap voor de kade dient het beeld wel degelijk te verzachten. Met behulp van een monitoringsprogramma wordt dan ook zicht gehouden op de ontwikkelingen die, indien nodig, zullen worden bijgestuurd door menselijk ingrijpen. Sturingsmiddelen zijn daarbij:

- Bij de zandveredeling wordt jaarlijks ook een hoeveelheid schelpen afgezeefd. Daarmee kunnen, op zorgvuldig te kiezen locaties, naast de reeds geplande schelpenbank, eventueel meer schelpenbanken worden ontwikkeld.
- Aanplant van struweel; door de (versnelde) aanplant van struweelsoorten kan het zand worden vastgelegd, waarmee verdere verstuiving, of verstuiving naar de kernzone wordt voorkomen.
- Bodemverbetering; door plaatselijk bodemverbetering toe te passen met bijv. leemhoudend zand, wordt de ontwikkeling van een vegetatiedek, struweelgordels, etc. bevorderd.
- Begrazingsbeheer; met behulp van begrazing (schapen) kan worden bijgestuurd in het volume en de bedekkingsgraad van de vegetatie, waarmee verdergaande ontwikkeling van struweelzones, of zelfs de ontwikkeling van bos kan worden tegengegaan.
- Grondverzet; indien de vorming van glooiende dekzanden en lichte duinvorming niet tot stand komt, rest uiteindelijk nog de mogelijkheid om dit via actief grondverzet te realiseren (heeft uiteraard niet de voorkeur).
- Selectieve inzet van waste; door verdere veredeling kunnen vooral de allerfijnste zandfracties worden ingezet, fracties die het meest gevoelig zijn voor verstuiving.

7.7 Eindsituatie na winperiode

Na beëindiging van de winperiode, en na ontmanteling van de installaties, depots en overige accommodaties, resteert een verlaten eiland te midden van een weidse watervlakte. Conform het huidige beleid en gemaakte afspraken zal het eiland volledig worden geamoveerd, waarna het IJsselmeerwater haar oude positie weer inneemt.

Tijdens de winperiode echter zal zich buitendijks, in de voorlandzone, een zeker vegetatiepatroon hebben ontwikkeld. Aangenomen mag worden, dat na afronding van de winactiviteiten, vanuit deze "broedplaatsen" ook de overige delen van het eiland, inclusief aangrenzende ondiepten in hoog tempo zullen worden gekoloniseerd door de natuur.

Behalve voor natuurontwikkeling kan het eiland ook (mede) een recreatieve functie krijgen; de voormalige haven kan bijvoorbeeld als vluchthaven worden ingericht voor de watersport. Ook kan worden gedacht aan de realisering van, voor dit milieu specifieke verblijfsrecreatieve voorzieningen.

Mocht echter besloten worden het eiland te verwijderen ten gunste van de oorspronkelijke weidsheid van het IJsselmeer, dan kan het (immers uit zand opgebouwde) eiland worden afgegraven en alsnog worden vermarkt. De onbruikbare fracties kunnen daarbij in de winput worden teruggespoten.

Dit perspectief ligt echter zo ver voorbij de planhorizon van dit bestemmingsplan (10 jaar), dat daar in dit kader niet verder op kan worden ingegaan. Duidelijk is wel dat het gebied meerdere mogelijkheden biedt voor een positieve eindbestemming.

Hoofdstuk 8 Beeldkwaliteitplan

Initiatiefnemer Smals en de gemeente De Fryske Marren hechten bij de ontwikkeling van het werkeiland aan een hoge ruimtelijke en beeldkwaliteit. Daartoe is een beeldkwaliteitplan opgesteld, waarin de eisen ten aanzien van architectuur, materiaaluitdrukking en kleurstelling van de gebouwen en installaties zijn vastgelegd (Beeldkwaliteitplan werkeiland IJsselmeer, JanBruyn Landschapsarchitectuur, oktober 2013). Het beeldkwaliteitplan is als bijlage aan dit bestemmingsplan toegevoegd (zie bijlage 1).

De ruimtelijke verschijning van het werkeiland wordt van groot belang geacht, mede gelet op de specifieke kwaliteiten van het IJsselmeer. De ruimtelijke kwaliteit van de landschappelijke inpassing van het industriële complex is reeds vervat in het ruimtelijk ontwerp, dat ten grondslag ligt aan dit bestemmingsplan.

Daarnaast is ook de opbouw en expressie van het industriële complex zelf bepalend voor het eindbeeld. Het beeldkwaliteitplan geeft richtlijnen voor de verdere uitwerking van gebouwen, installaties en overige voorzieningen binnen de kernzone van het eiland. De hierin opgenomen beeldkwaliteiteisen vormen de beoordelingscriteria, die bij de vergunningverlening, en daaraan voorafgaande welstands-beoordeling zullen worden gehanteerd. Gemeente De Fryske Marren beschouwt een positief welstandsoordeel immers als vereiste om de benodigde Omgevingsvergunning(en) te kunnen verlenen.

Het beeldkwaliteitplan doorloopt tegelijk, en in samenhang met dit bestemmingsplan, de inspraakprocedure, waarna beide plannen gezamenlijk worden vastgesteld. Bovendien wordt het beeldkwaliteitplan door middel van een aanvulling op de gemeentelijke Welstandnota tot een integraal onderdeel van het geldende welstandsbeleid.

Hoofdstuk 9 Waterparagraaf

9.1 Inleiding

De waterparagraaf is een verplicht onderdeel van een ruimtelijk plan of besluit en beschrijft de gevolgen van een planinitiatief op het watersysteem en geeft aan welke eisen het watersysteem aan het besluit of plan oplegt. De waterparagraaf is de plek waar, naast een beschrijving van de waterhuishoudkundige consequenties van het plan of besluit, het wateradvies en de gemaakte afwegingen expliciet en toetsbaar een plaats krijgen.

Aanleiding en doel onderzoek

De ontwikkeling van een grootschalige zandwinning in het IJsselmeer, waaraan de realisatie van een werkeiland is verbonden, vormt de aanleiding voor dit bestemmingsplan en de hierin opgenomen waterparagraaf. De conclusies in deze paragraaf zijn mede gebaseerd op de diverse onderzoeken die gedaan zijn in het kader van het MER, dat als bijlage aan dit bestemmingplan is gekoppeld.

Sinds 1 november 2003 is het wettelijk geregeld dat in alle ruimtelijke plannen een watertoets dient te worden uitgevoerd. Het doel van de watertoets is in een vroeg stadium waterhuishoudkundige doelstellingen zichtbaar te maken en evenwichtig mee te nemen bij ruimtelijke plannen.

De waterbeheerders worden actief betrokken bij de planvorming. Bij een bestemmingsplan betekent dit, dat een 'waterparagraaf' in het plan wordt opgenomen. In de waterparagraaf wordt met name ingegaan op de gevolgen van een plan voor de waterhuishouding en de beschrijving van de maatregelen die worden getroffen om het gewenste watersysteem te creëren.

Proces watertoets

De watertoets is een proces dat verloopt via een aantal stappen. Uiteindelijk leidt de watertoets tot de waterparagraaf, die nu integraal deel uitmaakt van het bestemmingsplan.

Het waterbeheer in het plangebied vindt plaats onder verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat. Al in een vroeg stadium is de beheerder betrokken bij de planvorming. Tijdens het ontwerp- en planproces heeft diverse malen overleg plaatsgevonden tussen initiatiefnemer en Rijkswaterstaat. Tenslotte is deze paragraaf in concept nog voorgelegd aan laatstgenoemde.

9.2 **Beleid**

Europese Kaderrichtlijn Water (2000)

In 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in werking getreden. De KRW gaat uit van een stroomgebiedbenadering waarbij voor Nederland de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde en Eems van belang zijn. Het doel van de KRW is dat al het water in de Europese Unie in 2015 in 'goede chemische toestand' en een 'goede ecologische toestand' moet verkeren. De lidstaten mogen zelf bepalen hoe zij de normen willen bereiken. Nederland heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het bereiken van de doelen uit te stellen tot het jaar 2027.

Het vaststellen van de doelen, de actuele toestand, een afweging van de te nemen maatregelen en de mate van doelbereik worden voorbereid door de waterschappen in samenspraak met de overige waterbeheerders. De afweging wordt integraal op rijksniveau gemaakt. De te treffen maatregelen worden opgenomen in de stroomgebiedsplannen.

Waterwet (2009)

De Waterwet regelt de verantwoordelijkheden ten aanzien van hemelwater, oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. In december 2009 is de Waterwet van kracht geworden. Deze bestaat uit een samentrekking van diverse wetten die zich richtten op de verschillende aspecten (kwantitatief en kwalitatief) van de waterhuishouding in ons land. Alle wateraspecten waarvoor een vergunning nodig is kunnen zo in één watervergunning worden meegenomen.

De Waterwet stelt waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat om wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet de wet in het toekennen van functies voor het gebruik van water, bijvoorbeeld scheepvaart, drinkwatervoorziening, landbouw, industrie en recreatie. Op basis van de functie worden eisen gesteld aan de kwaliteit en de inrichting van het water.

Bestuursakkoord Water (2011)

In vervolg op de adviezen van de Commissie waterbeheer 21e eeuw en de kabinetsnota Anders Omgaan met Water, is het thema wateroverlast opgepakt in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) van 2003 en het NBW Actueel van 2008. In het NBW hebben de betrokken overheden werknormen vastgelegd voor het waterbeheer in Nederland voor de uitvoering van de doelen van de Waterwet en Kader Richtlijn Water (KRW). Deze normen voor wateroverlast, zijn sinds eind 2009 (inwerkingtreding Waterwet) wettelijk vastgelegd in de provinciale water- of omgevingsverordeningen.

In navolging van het NBW en NBW Actueel is in 2011 het brede Bestuursakkoord Water (BAW) gesloten door het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin). Het bestuursakkoord heeft een looptijd tot 2020 en heeft als doel de doelmatigheid in het waterbeheer te vergroten. In het akkoord zijn onder meer duidelijke afspraken gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is in het waterbeheer. Uitgangspunt daarbij is dat maximaal twee bestuurslagen zich met een onderwerp bezighouden.

Blijkens de tweede tussentijdse evaluatie (2016) zijn op één na alle acties uit het Bestuursakkoord Water uitgevoerd of niet meer relevant als gevolg van verdere beleidsontwikkeling. Nederland voldoet inmiddels voor meer dan 99% aan deze normen. Voor de gebieden die nu nog niet aan de norm voldoen, zijn aanvullende afspraken gemaakt met de provincie. Daarnaast is bekrachtigd dat het watertoetsproces wordt doorlopen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. Dit watertoetsproces is met ingang van 1 november 2003 wettelijk verplicht voor bestemmingsplannen en nader vastgelegd in een wijzigingsbesluit van het Besluit op de ruimtelijke ordening, door het opnemen van een waterparagraaf in de toelichting verplicht te stellen alsmede om de waterbeheerder te betrekken bij vaststelling van bestemmingsplannen.

Nationaal Waterplan 2016 -2021.

In december 2015 is door de minister van Infrastructuur en Milieu het Nationaal Waterplan 2016-2021 (NWP) vastgesteld. Dit plan geeft op hoofdlijnen het nationale waterbeleid en de daarbij behorende aspecten van het nationale ruimtelijke beleid voor de komende 6 jaar met een vooruitblik richting 2050.

Op basis van de Waterwet is het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten tevens een structuurvisie. Het NWP is zelfbindend voor het Rijk. Het Nationaal Waterplan 2016-2021 is de opvolger van het Nationaal Waterplan 2009-2015 en vervangt dit plan én de partiële herzieningen hiervan (Wind op Zee buiten 12 nautische mijl en verankering rijksbeleid Deltabeslissingen). In dit nieuwe NWP komt een aantal onderwerpen uit het vorige NWP niet terug. Alleen de onderwerpen die in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) als rijksbelang zijn aangemerkt, staan in dit NWP. Gedecentraliseerde onderwerpen komen niet meer aan de orde: de gebiedsgerichte regionale uitwerkingen, het onderwerp wateroverlast en diverse gebruiksfuncties zoals recreatie(vaart).

Met dit Nationaal Waterplan zet het kabinet een volgende ambitieuze stap in het robuust en toekomstgericht inrichten van ons watersysteem, gericht op een goede bescherming tegen overstromingen, het voorkomen van wateroverlast en droogte en het bereiken van een goede waterkwaliteit en een gezond ecosysteem als basis voor welzijn en welvaart. Het kabinet streeft naar een integrale benadering, door natuur, scheepvaart, landbouw, energie, wonen, recreatie, cultureel erfgoed en economie (inclusief verdienvermogen) zo veel mogelijk in samenhang met de wateropgaven te ontwikkelen.

Waterveiligheid

Uitgangspunt is dat iedereen in Nederland hetzelfde basisbeschermingsniveau krijgt (1/100.000 per jaar). Het streven is dat alle dijken in 2050 aan de nieuwe normen voldoen. Er zijn verschillende mogelijkheden om de veiligheid te verbeteren, zoals dijkversterking, stormvloedkeringen, zandsuppleties, rivierverruiming en slimme combinaties. Het kabinet bevordert daar waar mogelijk een integrale uitvoering, rekening houdend met gebiedsontwikkeling en een tijdige aanpak van het veiligheidsrisico. De uitwerking van de waterveiligheidsopgave vergt altijd een goede ruimtelijke inpassing.

Zoetwater

Het streven is om in gebieden die water uit het hoofdwatersysteem ontvangen de aanvoer veilig te stellen. Op internationaal niveau zet het kabinet zich in voor afspraken voor de bescherming van Rijn en Maas als aanvoerroutes voor de zoetwatervoorziening in Nederland, gericht op voldoende water van de juiste kwaliteit. Er wordt steeds gestreefd naar het combineren van wateropgaven binnen de stroomgebieden.

Het kabinet bereidt zich voor op klimaatveranderingen door het zoetwaterbeleid te baseren op de beschikbaarheid van zoetwater en de kans op watertekorten in een bepaald gebied, in normale en droge situaties.

Waterkwantiteit

Het kabinet intensificeert haar regie op het verbeteren van de waterkwaliteit. Het kabinet hecht groot belang aan het halen van de ecologische en chemische KRW-doelstellingen uiterlijk in 2027 en aan het bestrijden van nieuwe stoffen die de chemische waterkwaliteit beïnvloeden, zoals medicijnen en microplastics.

Gebiedsgerichte uitwerkingen grote wateren, waaronder IJsselmeergebied

Voor de gebieden waar het Rijk verantwoordelijkheden heeft op het gebied van waterveiligheid en zoetwater, zijn in dit plan gebiedsgerichte uitwerkingen opgenomen, waaronder ook voor het IJsselmeergebied. Het uitgangspunt voor de gebiedsgerichte uitwerkingen is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en de Visie erfgoed en ruimte. De voorkeursstrategieën uit het Deltaprogramma zijn opgenomen in dit NWP en worden door de regio uitgewerkt. Hiertoe wil het Rijk met de regionale overheden, het bedrijfsleven, kennisinstanties en maatschappelijke organisaties verdere stappen zetten aan de hand van een gezamenlijke gebiedsagenda voor het IJsselmeergebied. Een samenhangend pakket maatregelen moet het watersysteem robuuster maken, met een goede balans tussen de gebruiksfuncties. Hierbij wordt intensief gezocht naar mogelijkheden voor synergie tussen ruimtelijk-economische opgaven, natuurontwikkeling, waterveiligheidsopgaven, zoetwatermaatregelen en cultureel erfgoed. De gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 zal input leveren voor de omgevingsvisies van Rijk, provincies en gemeenten.

In het IJsselmeergebied is de aanvoer van nutriënten naar het watersysteem afgenomen. Dat is goed voor de waterkwaliteit, maar leidt tot een lagere draagkracht van het ecosysteem voor bepaalde doelsoorten. Ook verbindingen tussen land achter de dijk en het water kunnen in belangrijke mate bijdragen aan kwaliteitsverbetering van het ecosysteem.

Het gemiddelde winterpeil in het IJsselmeer stijgt in ieder geval tot 2050 niet mee met de zeespiegel. Waterafvoer naar de Waddenzee wordt veiliggesteld door middel van een combinatie van spuien en pompen. Beperkt meestijgen van het winterpeil met de zeespiegel wordt voor de periode na 2050 als optie opengehouden: het kabinet houdt rekening met een stijging van het winterpeil in het IJsselmeer na 2050 van maximaal 30 cm. In de andere meren in het IJsselmeergebied blijft het gemiddelde winterpeil na 2050 gehandhaafd.

De strategische zoetwaterfunctie van het IJsselmeergebied wordt versterkt door flexibeler peilbeheer. Preventieve maatregelen, zoals dijken, blijven ook voor het IJsselmeergebied de belangrijkste maatregelen voor het realiseren en behouden van het gewenste waterveiligheidsniveau. Met flexibel peilbeheer wordt een buffervoorraad zoetwater gecreëerd. Daarmee kan ook in perioden dat de wateraanvoer kleiner is dan de watervraag aan de behoefte worden voldaan. Tegelijk met de vergroting van de waterbeschikbaarheid wordt gewerkt aan efficiënter gebruik van het water. Na de eerste stap in de flexibilisering van het peilbeheer is de buffervoorraad 20 cm waterschijf, wat overeenkomt met 400 miljoen m³. Als het verschil tussen vraag en aanbod zou toenemen kunnen verdere stappen in de flexibilisering gemaakt worden. Naar verwachting is dit niet voor 2050 aan de orde.

Er is een nieuwe benadering van de waterveiligheid uitgewerkt, die is gebaseerd op een risicobenadering. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de kans op een overstroming, maar ook naar de gevolgen van een dijkdoorbraak op een specifieke locatie. Elk dijktraject krijgt een passend beschermingsniveau, dat is vastgelegd in een wijziging van de Waterwet dd. 1 januari 2017. Het is vervolgens de bedoeling dat de dijken uiterlijk 2050 daadwerkelijk aan de nieuwe normen voldoen. Voor veel dijken in het IJsselmeergebied betekent dit een extra versterkingsopgave. Bij het realiseren van het gekozen beschermingsniveau blijft preventie van overstromingen voorop staan: dijkversterking dus. Hierbij wordt intensief gezocht naar mogelijkheden voor synergie met ruimtelijk-economische opgaven, natuurontwikkeling, zoetwatermaatregelen en cultureel erfgoed.

Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050

In het IJsselmeergebied komen veel ambities, opgaven en investeringsprojecten van Rijk en regio samen. Daarom neemt het Rijk het initiatief om een gebiedsproces op te starten met partners in de regio - andere overheden, belangenorganisaties, burgers, kennisinstellingen en het bedrijfsleven - om gezamenlijk een Gebiedsagenda 2050 voor het IJsselmeergebied op te stellen. Deze Gebiedsagenda is gericht op het creëren van een richtinggevend perspectief voor het gebied, een kennis- en innovatieagenda en een gezamenlijke uitvoeringsagenda voor maatregelen en projecten. De Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 beoogt partijen in het gebied te verleiden tot langdurige samenwerking over grenzen heen. Kort samengevat is de Gebiedsagenda gericht op een veilig, vitaal en veerkrachtig IJsselmeergebied, met omgevingskwaliteit, te realiseren door integraliteit van beleid en de uitvoering van projecten en door een goede invulling van de governance. Governance is het geheel van samenwerkingen op politiek, bestuurlijk, juridisch, sociaal en organisatorisch gebied, met behoud van ieders specifieke verantwoordelijkheden. De Gebiedsagenda levert input voor zowel de Nationale Omgevingsvisie en de Nationale Omgevingsagenda, als voor de omgevingsvisies van de provincies in het IJsselmeergebied. Daarnaast bevordert de Gebiedsagenda een integrale uitvoering van geplande projecten.

Een van de opgaven betreft een duurzaam gebruik van het IJsselmeergebied. De delfstofwinning, het omgaan met slib en de verwerking van organische restproducten passen bij een circulaire economie, waarbij grondstoffen efficiënt worden gebruikt en de potentiële waarde van materialen die nu nog als afval worden gezien, maximaal worden benut.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma moet Nederland beschermen tegen hoogwater en leiden tot voldoende zoetwater. Voor het IJsselmeergebied ligt het accent op twee nationale opgaven: waterveiligheid en zoetwatervoorziening.

Belangrijk uitgangspunt bij de nu voorgestelde deltabeslissing is dat het gemiddelde winterpeil in het IJsselmeer tot 2050 gelijk blijft. Het water wordt met een combinatie van spuien en pompen naar de Waddenzee afgevoerd. Als de zeespiegel en het weer het toelaten, vindt afvoer plaats via spuien. Als spuien niet kan, is met inzet van pompen toch een voldoende afvoer te waarborgen; hiertoe wordt de pompcapaciteit aan de Afsluitdijk verder opgevoerd. Dit is goedkoper dan het waterpeil geleidelijk mee te laten stijgen met de zeespiegel. Voor de periode na 2050 blijft de optie open om het winterpeil beperkt mee te laten stijgen met de zeespiegel (maximaal 10-30 cm), maar alleen als dat noodzakelijk en kosteneffectief is.

De voorkeursstrategie voor een lange termijnpeilbeheer in het IJsselmeer richt zich op het hanteren van een flexibel peilbeheer. Daarmee kan de waterbeheerder beter inspelen op de verwachte weersomstandigheden en een grotere zoetwatervoorraad in de zomer creëren. Met flexibel peilbeheer is het mogelijk de zoetwaterbuffer in het IJsselmeergebied stapsgewijs te vergroten. Met de eerste stap van flexibel peilbeheer neemt de voorraad in het zomerseizoen toe met 20 cm in het IJsselmeer, Markermeer en de Zuidelijke Randmeren. Als de vraag naar zoetwater toeneemt, is de buffer verder te vergroten tot een waterschijf van 40-50 cm. Om flexibel peilbeheer mogelijk te maken, krijgen de oevergebieden een flexibele inrichting.

Het Deltaprogramma is met de presentatie van de voorstellen voor de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën in september 2014 een nieuwe fase ingegaan: van beleid ontwikkelen naar uitwerken en implementeren. De verdere uitwerking van het generieke onderwerp waterveiligheid wordt opgepakt door het Rijk, in goede afstemming met de regio. De verdere uitwerking van de generieke onderwerpen zoetwater en ruimtelijke adaptatie vindt plaats onder voortzetting van de huidige nationale programmastructuur, vanwege de gezamenlijke verantwoordelijkheid. De regio is verantwoordelijk voor het vervolg op de gebiedsgerichte deelprogramma's en organiseert een passende bestuurlijke structuur, waarbij het Rijk als partner aanschuift. De intensieve samenwerking tussen de verschillende bestuurslagen die de afgelopen jaren binnen het Deltaprogramma is opgebouwd, wordt vastgehouden. De bestuurders hebben dat in september 2014 bekrachtigd in de Bestuursovereenkomst Deltaprogramma.

In het Bestuursakkoord Deltaprogramma van 2014 geven partijen aan dat *“het blijvend bij elkaar brengen van het water en ruimtelijk beleid vanwege hun wederzijdse afhankelijkheid, essentieel is voor het behalen van de doelen van het Deltaprogramma”* en dat *“dit een verantwoordelijkheid voor zowel Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen meebrengt om op de verschillende schaalniveaus naar de onderlinge versterking en verbinding van deze beleidsvelden te streven”*. Er is tijd om de wateropgaven waar mogelijk integraal te verbinden met andere ambities, zoals voor natuur en ruimtelijke inrichting.

In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie spreken Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen af waterveiligheid en klimaatbestendigheid integraal mee te gaan wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De ambitie daarbij is dat in 2020 klimaatbestendig handelen en waterrobuust inrichten integraal onderdeel van beleid en uitvoering is, zodat Nederland in 2050 ook daadwerkelijk klimaatbestendig is ingericht.

Beheer- en ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2016-2021 (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2016)

Het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren (Bprw) beschrijft het beheer van de rijkswateren voor de periode 2016-2021 en is opgesteld door Rijkswaterstaat. Het plan vertaalt het Nationaal Waterplan 2016-2021 en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte naar beheer en onderhoud van de rijkswateren. Het Bprw 2016-2021 bouwt nadrukkelijk voort op voorgaande beheerplannen. Het bevat een visie op de rol en taken van Rijkswaterstaat en de wijze van beheer en onderhoud. De kerntaken van Rijkswaterstaat zijn waterveiligheid, voldoende water, schoon en gezond water, vlot en veilig verkeer over water en een duurzame leefomgeving.

Winning van suppletiezand, ophoogzand, grind, bouw- en metselzand in de rijkswateren is een nationaal belang. Mogelijk leidt zeespiegelstijging in de toekomst tot een toename van de benodigde hoeveelheid suppletiezand. Kernpunten voor de planperiode zijn:

- Rijkswaterstaat is op grond van de Ontgrondingenwet bevoegd gezag voor de winning van bouwgrondstoffen in de rijkswateren.
- Winning van bouwgrondstoffen is toegestaan als dat de waterveiligheid, scheepvaart en de ecologische kwaliteit niet schaadt.
- Waar mogelijk combineert Rijkswaterstaat de winning van zand met bijvoorbeeld rivierverruiming, vaargeulonderhoud en natuurontwikkeling.

Het IJsselmeergebied is het grootste zoetwatergebied van West-Europa. Het IJsselmeer is de strategische zoetwatervoorraad voor een groot deel van ons land. Tegelijkertijd huisvest het grote natuurwaarden. In de planperiode wordt het peilbesluit geflexibiliseerd, worden Afsluitdijk en Houtribdijk versterkt en het beheer van de stormvloedkering Ramspol geoptimaliseerd.

9.3 Huidige situatie waterhuishouding

Plangebied

Het plangebied beslaat in de huidige situatie een deel van het IJsselmeer. Het betreft een weids wateroppervlak met een omvang van ca. 250 ha., gelegen op ca. 5 kilometer uit de kust van Gaasterland en op ca. 7 kilometer uit de kust van de Noordoostpolder.

Oppervlaktewater

Het IJsselmeer, zoor zover gelegen binnen de plangrenzen, heeft een gemiddelde diepte van ca. 4,50 meter met een tamelijk vlakke bodem. Het waterpeil fluctueert tussen NAP - 0,20 (zomerpeil) en NAP - 0,40 (winterpeil). De minimale diepte in het gebied is NAP - 4,41 en maximaal NAP - 4,84. De gemiddelde (mediane) diepte ligt op NAP - 4,72 (metingen Geofox-Lexmond, 2010).

De waterkwaliteit in het IJsselmeer is overwegend goed. Een enkele keer worden de normen voor fosfaat, chloride, stikstof en zuurgraad lokaal overschreden. De oorzaak hiervan ligt meestal niet in het gebied zelf, maar in de aanvoerende rivieren. Het zoutgehalte (gehalte chloride) varieert binnen het IJsselmeer (bron: Rijkswaterstaat, Waterbase). Uit langjarige analyses blijkt dat het zoutgehalte fluctueert met de seizoenen, waarbij de hogere gehalten in het najaar en winter voorkomen (oktober-december) en de lagere gehalten in de zomer. Het gemiddelde gehalte bij Kampen ligt op ca. 150 mg/l met een standaardafwijking van 55 mg/l.

Grondwater

Door de sterke variatie in afzettingen is vanuit geohydrologisch oogpunt een gevarieerde opbouw ontstaan. In sommige delen van het IJsselmeergebied zijn drie watervoerende pakketten aanwezig, gescheiden door slechter doorlatende lagen. In andere delen ontbreken één of twee van de scheidende lagen, waardoor de watervoerende pakketten in elkaar overlopen. Uit de verschillende bronnen (Geologische en bodemkundige atlas van het IJsselmeer; Geohydrologische atlas IJsselmeergebied; Regis) blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied geen slecht doorlatende lagen in de bodem voorkomen. Zowel vanuit het perspectief van de zandwinning als vanuit de effectbepaling op hydrologie is dit gunstig.

Het grondwater in de deklaag en het eerste watervoerende pakket wordt sterk beïnvloed door de oppervlaktewaterpeilen ter plaatse. In het IJsselmeer is er een winterpeil van NAP -0,4 m en een zomerpeil van NAP -0,2 m. Op grotere diepte (vanaf ca. NAP -30 à -50 m) blijkt de waterspanning iets lager te liggen dan de hydrostatische drukverdeling. Dit houdt in dat er sprake is van een beperkte infiltratiesituatie.

Het diepere grondwater onder het IJsselmeer bevat nog verhoogde zoutgehalten als gevolg van de periode dat hier de Zuiderzee lag. In de Geohydrologische atlas IJsselmeergebied (RGD) zijn onder andere kaarten opgenomen van het zoutgehalte van de bodem tot ca. NAP -25 m en van de bodem tussen NAP -25 m en -50 m.

Waterbodem

Ten behoeve van dit initiatief is in het kader van het MER een onderzoek naar de waterbodemkwaliteit van het plangebied verricht. De resultaten van het onderzoek geven aan dat de te verwijderen waterbodem van de locatie op het IJsselmeer overwegend schoon is. Binnen één monstervak wordt de waterbodem als Klasse B getoetst (landbodem Klasse Wonen), waardoor de vrijkomende waterbodem niet zondermeer kan worden toegepast.

9.4 Toekomstige situatie waterhuishouding

Zandwinput

De feitelijke zandwinning vindt plaats in een cirkelvormig gebied van 218 ha. (maaveld-oppervlakte) met een maximale diepte van 60 m (64,7 m - NAP). Om de 20 meter wordt een tussenberm aangelegd met een breedte van 20 meter en met een maximale taludhelling van 1:3.

Bovendien wordt een onderwaterdepot gerealiseerd van 3 ha voor restzanden met een maximale diepte van 10 m (14,70 m - NAP) en een maximale inhoud van 200.000 m³.

Afgezien van verdieping van de waterbodem en de effecten daarop doen zich hier geen veranderingen voor van waterhuishoudkundige aard in kwantitatieve zin. De vergroting van de zoetwatervoorraad is positief, maar draagt niet noemenswaardig bij aan het totaal volume.

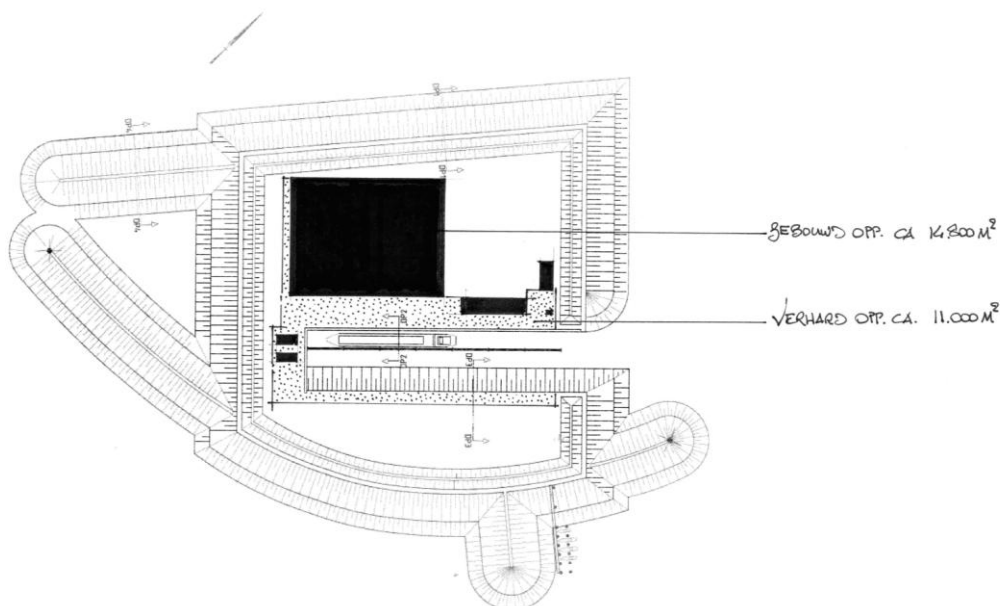
De ingrepen in de waterbodem hebben beperkt en veelal slechts lokaal effect. Het belangrijkste effect van de zandwinning is de mogelijke verhoging van de slib- en zandconcentratie in de waterkolom. Voor de overige aspecten (dijkveiligheid, kwel e.d.) zijn de effecten minimaal tot verwaarloosbaar. De effecten op het slib- en zandtransport beperken zich tot de situatie in en rondom de zandwinning. De ruimtelijke schaal van de effecten is beperkt.

Op basis van de ervaring in andere putten en de verhouding tussen oppervlakte en diepte zijn negatieve effecten als gevolg van stratificatie niet te verwachten.

Werkeiland

Om de gewonnen zandspecie te kunnen veredelen en klaar te maken voor transport wordt een werkeiland gerealiseerd van 7 ha. omsloten door een robuuste kade/waterkering. Het eiland wordt grotendeels opgebouwd uit zand, dat plaatselijk wordt gewonnen. Ten behoeve van de landschappelijke inpassing zal zich een natuurzone in de vorm van een variabel voorland ontwikkelen. Het maaiveld van de industriële kernzone komt te liggen op een peil van 1,80 m + NAP.

Het binnen de kade gelegen bedrijfsgedeelte wordt deels bebouwd (ca. 14.800 m²) en deels verhard (ca. 11.000 m²). De overige terreindelen, zoals de groene kade blijven onverhard, evenals de natuurzone buiten deze waterkering.

Oppervlaktewater komt niet voor op het eiland, met uitzondering van enkele bekkens (haven en onderwaterdepot) die in open verbinding staan met het IJsselmeer.

Op de droge delen van het eiland zal zich een grondwaterspiegel instellen, die sterk onder invloed staat van het IJsselmeerpeil (zomer 0.20 -NAP, winter 0.40 m. -NAP). Uitgaande van een beperkte capillaire stijging bedraagt de drooglegging daarmee gemiddeld zo'n 2.00 m. De sterke doorlaatbaarheid van de (zand)bodem garandeert een ongehinderde infiltratie van hemelwater. Het IJsselmeer heeft door een goede horizontale doorlaatbaarheid anderzijds een sterk drainerende werking op het grondwater, waardoor de afvoer naar het IJsselmeer gegarandeerd is. Binnen de kade blijft de infiltratie beperkt tot de onverharde oppervlakken.

Maatregelen en ruimtebeslag

Proceswater

Vertroebeling van het oppervlaktewater ten gevolge van de winactiviteiten, bijvoorbeeld door zettingsvloeiing, afschuiving en/of bresvloeiing, wordt voorkomen door de gekozen inrichting van de winput en het winproces (productie/verhaalsnelheid). Hiermee wordt het risico op vertroebeling door instabiliteit van de winput beheerst.

De kans op vertroebeling door lozing van water wordt beperkt door de toepassing van cyclonen en bassins voordat het water wordt geloosd.

Vertroebeling door aanleg van het eiland wordt beperkt door het eiland binnen een ring van stortsteen of geotubes aan te leggen. Wanneer het eiland hoger wordt, kan dit nog onvoldoende zijn. Indien nodig worden dan aanvullend baggerschermen gebruikt.

Eventuele onzekerheden ten aanzien van het gedrag van slibdeeltjes tijdens de zandwinning zullen in een nog op te stellen monitoringsprogramma worden afgedekt.

Hemelwater

Water afkomstig van daken zal rechtstreeks worden geloosd op het havenbekken. Door de materiaalkeuze bij de dakbedekking daarop af te stemmen (geen uitlogende metalen), worden negatieve milieueffecten uitgesloten.

Water afkomstig van verhardingen wordt afhankelijk van de locatie, hetzij rechtstreeks, hetzij na infiltratie via bodempassage geloosd op het havenbekken.

Drinkwater

Drinkwater wordt per schip aangevoerd en in de nabijheid van de logies- en verblijfsruimten opgeslagen in tanks.

Afvalwater

Voorzieningen voor het huishoudelijk afvalwater van het eiland zijn conform voorzieningen voor huizen die nog niet aangesloten zijn op het rioolstelsel. Zo zal een Individuele Behandeling Afvalwater (IBA) geplaatst worden, waarbij het afvalwater wordt gezuiverd in een septic tank. De gemiddelde bezetting ligt op maximaal 11 personen, die continu in ploegendienst aanwezig zijn op het eiland.

Chemische stoffen en brandstoffen

Grond- en oppervlaktewater zullen optimaal worden beschermd tegen verontreiniging door gebiedsvreemde stoffen. De op het eiland noodzakelijke brandstoffen en andere potentieel milieubelastende middelen worden veilig opgeslagen. Bij eventuele calamiteiten zal weglekkend materiaal onder controle blijven en niet in het milieu terecht kunnen komen.

Waterstaatkundig beheer

De verantwoordelijkheid voor het waterstaatkundig beheer van het IJsselmeergebied berust bij Rijkswaterstaat. Zij ziet toe op de duurzame instandhouding van dit grootste zoetwaterbekken van ons land en de daarmee verbonden functionaliteiten.

Het gaat daarbij onder meer om:

- Peilbeheer, dat zich richt op de balans tussen de zoetwatervoorraad en de hoogwaterveiligheid.
- Waterkwaliteit t.b.v. de belangen van natuur, visserij, drinkwaterwinning en recreatie.
- Waterkwantiteit t.b.v. de eventueel noodzakelijke aanvulling van zomertekorten in het oppervlaktewater van de verschillende polders.
- Vaargeulbeheer, het op diepte houden van de vaargeulen, aanleg en onderhoud van de betonning en bebakening.

Nautische veiligheid

Het project mag de veiligheid van het scheepvaartverkeer (beroeps- en recreatievaart en visserij) niet in de weg staan. In eerste instantie is de planlocatie daartoe afgestemd op de ligging van de belangrijkste reguliere vaarroutes. In een enkel geval is een vaarroute verlegd, waarmee het risico op aanvaringen met het winwerktuig of de drijvende leiding is afgewend. Daarnaast is een nautisch veiligheidsplan opgesteld. Dit plan voorziet in:

- Markering van beide toegangen tot het werkeiland met bijbehorende verlichting volgens de BPR, zodat het eiland veilig kan worden benaderd.
- Markering rondom de winput in de vorm van kardinale betonning omdat de drijvende leiding opereert boven de winput en als obstakel is aan te merken. Markering van het obstakel is noodzakelijk. De drijvende leiding wordt zodanig verankerd dat deze zich te allen tijde binnen de markering van de winput bevindt.
- De werkbetonning wordt ook rond het werkeiland en de overstortput gelegd. Op die manier wordt voorkomen dat ongewenste bezoekers gaan afmeren in de haven van het werkeiland. Ook zijn dan de drijvende leiding vanuit de winput naar het werkeiland evenals de overstortput gedekt door bijzondere markering.
- Verlichting van de drijvende leiding: aangezien de leiding een drijvende voorziening is, die zich onder water bevindt, dient deze te allen tijde, overdag en 's nachts, zichtbaar

te zijn voor de scheepvaart. Aangeraden wordt om lichtboeien met geel flikkerlicht aan de leiding te bevestigen. Dit is een belangrijk voorschrift omdat men wel door het werkgebied kan varen en omdat de bijzondere markering rond de winput en het werkeiland geen invaarverbod geeft.

- Als de werkvaartuigen zich binnen het gemarkeerde gebied bevinden behoeven ze geel helder of gewoon rondom schijnend flikkerlicht of snel flikkerlicht te voeren.
- Tijdens de aanleg van het werkeiland en de overstortput moet een werkgebied rondom worden uitgelegd met gele betonning voorzien van Rood-Wit-Rood topteken verboden gebied. De hoekpunten en de middelste betonning van dit gebied moeten voorzien zijn van verlichting.

De initiatiefnemer zal een vaarwegmanagementplan opstellen en indienen ter goedkeuring van Rijkswaterstaat waarin genoemde punten in het nautisch veiligheidsplan verder uitgewerkt zijn.

9.5 Overleg; resultaten en afspraken

Inmiddels heeft intensief overleg plaatsgehad met o.m. Rijkswaterstaat over de aard en opzet van het initiatiefplan. Ook is meerdere malen overleg gevoerd met LTO Noord over de kwaliteitsbewaking van het grondwater in aangrenzende landbouwgebieden in de Noordoostpolder en Gaasterland. Behalve overleg op ambtelijk niveau heeft ook een informatieavond plaatsgehad met belanghebbende agrariërs en brancheondersteunende adviseurs.

Dit overleg heeft geleid tot afspraken over het plaatsen van een netwerk van peilbuizen en een monitoringsprogramma. Aan de hand van periodiek genomen watermonsters, wordt over een periode van 30 jaar het zoutgehalte in het grondwater gemeten.

Hoofdstuk 10 Borging

Het is van belang om de beoogde plankwaliteiten ook daadwerkelijk te realiseren. Daartoe worden in het bestemmingsplan, maar ook in de vergunningsvoorwaarden diverse garantiebepalingen opgenomen. Hieronder wordt ingegaan op de wijze waarop de borging via het bestemmingsplan en de Wet op de ruimtelijke ordening wordt geregeld.

10.1 Ruimtelijke inpassing

Borging van de effectiviteit en kwaliteit van de ruimtelijke inpassing van het werkeiland wordt vastgelegd in de regels en richt zich op de volgende aspecten:

- Een minimale oppervlakte van 24.000 m² aan voorlandzone, met een permanent maaiveldpeil boven het IJsselmeerpeil (zomerpeil) moet zijn gerealiseerd binnen 5 jaar na aanvang industriezandwinning.
- Een gemiddelde maaiveldhoogte van 3.00 m. boven IJsselmeerpeil (zomer), die door duinvorming, of eventueel anderszins in de voorlandzone moet zijn bereikt binnen 5 jaar na aanvang industriezandwinning.
- Aan de noordzijde van het eiland moet het maaiveld in de voorlandzone 5 jaar na aanvang industriezandwinning toppen vertonen met een peil van tenminste 8.00 meter boven IJsselmeerpeil (zomer).

Overigens zullen deze voorwaarden ook worden gesteld aan de landschappelijke afwerking van het eiland in de Ontgrondingsvergunning.

Initiatiefnemer zal een strikt monitoringsprogramma volgen, om voldoende controle te houden op de ontwikkeling van de landschapszone. Bij ontoereikende natuurlijke dynamiek is een pakket sturingsmiddelen beschikbaar, waarmee alsnog het beoogde resultaat kan worden bereikt (zie paragraaf 7.6).

Bovengenoemde criteria vormen de eindtermen waaraan het landschapsvormende proces tenminste zal moeten voldoen. Monitoring van dit proces gebeurt met deze waarden als ten doel gesteld ijkpunt. Daarnaast (en vervolgens) richt de monitoring zich op het duurzaam in stand blijven van de geomorfologie en op de vegetatiekundige ontwikkelingen. Hierbij is het van belang de juiste balans te behouden tussen de dynamiek van het zandlandschap en de fixerende werking door de vegetatie. Daarbij worden ook de ecologische ontwikkelingen van het onderwatermilieu nauwlettend gemonitord.

10.2 Beeldkwaliteit

Borging van de beoogde beeldkwaliteit van gebouwen en installaties vindt plaats door implementering van de geformuleerde beeldkwaliteiteisen in het gemeentelijk welstandsbeleid. De gemeentelijke Welstandsnota zal bij de eerstvolgende actualisatie gaan verwijzen naar het Beeldkwaliteitplan werkeiland IJsselmeer (zie hfdst. 8), dat daarmee wettelijke status verkrijgt.

De hierin opgenomen beeldkwaliteiteisen vormen het toetsingskader bij de beoordeling van de bouwplannen door de Welstandscommissie en vormen een voorwaarde bij het verlenen van de Omgevingsvergunning Bouwen.

10.3 Leiding

Bij de aanleg van de leiding (electra en data) is borging van de belangen van de waterkering en de aanwezige natuurwaarden aan de orde. Hiertoe zal initiatiefnemer, c.q. de provider (Liander) zorgdragen voor een gestuurde boring over een dusdanige lengte dat bedoelde belangen worden gevrijwaard van aantasting. Buiten de zones waar deze belangen spelen wordt de leiding ingegraven in de IJsselmeerbodem.

De werkzaamheden rond de aanleg van de kabel leiden niet tot significant negatieve effecten (zie ook bijlage 3 MER en bijlage 4 Passende Beoordeling).

Hoofdstuk 11 Juridische toelichting

11.1 Algemeen

In dit hoofdstuk volgt een toelichting op de juridische regeling. Het juridisch bindende gedeelte van dit bestemmingsplan bestaat uit de digitale verbeelding¹ (plankaart) en de regels. De verbeelding en de regels dienen in samenhang met elkaar te worden begrepen.

De verbeelding en de regels zijn opgesteld conform de landelijke Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012 (SVBP 2012). Hiermee wordt voldaan aan de digitale eisen die aan bestemmingsplannen gesteld worden. In deze standaard is de opzet van de regels en de benaming en verbeelding van bestemmingen en diverse functieaanduidingen, bouwaanduidingen en maatvoeringsaanduidingen bindend voorgeschreven.

11.2 Doelstellingen en planopzet

Op de verbeelding is de grens van het bestemmingsplangebied aangegeven. Binnen die grens zijn de verschillende bestemmingen met verschillende kleuren weergegeven. Voorts zijn diverse aanduidingen opgenomen, waarnaar in de regels wordt verwezen.

De planregels van het bestemmingsplan zijn ondergebracht in vier hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1 bevat de inleidende regels. Deze regels beogen een eenduidige interpretatie en toepassing van de overige, meer inhoudelijke regels en van de verbeelding te waarborgen. Met name de peilbepalingen zijn specifiek uitgewerkt gezien de aard van de regeling die zowel delen op land als in/onder water aangaat.
- Hoofdstuk 2 bevat de planregels in verband met de bestemmingsbepalingen. Per bestemming bevat dit hoofdstuk planregels, welke specifiek voor die bestemming gelden.
- Hoofdstuk 3 bevat de algemene regels. Hierbij gaat het om planregels die op nagenoeg alle bestemmingen betrekking hebben en die vooral om praktische redenen zijn ondergebracht in dit hoofdstuk.
- Tenslotte bevat hoofdstuk 4 de overgangs- en slotregels. Deze planregels bevatten het overgangsrecht en de titel van het bestemmingsplan.

11.3 Functies algemeen

De hoofdfuncties van het plangebied betreffen Water, deels met landschappelijke en natuurdoelstellingen en het werkeiland (Bedrijvigheid).

11.4 Bebouwing algemeen

Er wordt in het bestemmingsplan onderscheid gemaakt tussen gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Voor de situering en maatvoering van gebouwen is het belangrijk dat er bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot:

- *Bouwhoogte*
De maximale bouwhoogte van gebouwen is door middel van een aanduiding aangegeven op de verbeelding.

- *Situering gebouwen*
Teneinde de situatie eenduidig te kunnen reguleren, is de bebouwing “gezoneerd”. Voor de functies is op de verbeelding en in de regels onderscheid gemaakt in een *bouwvlak* (op de verbeelding weergegeven vlak waarbinnen gebouwen mogen worden gebouwd) en een *bestemmingsvlak* (*het bebouwingsvlak en de gronden er omheen, vallende binnen dezelfde bestemming*).

11.5 Toelichting afzonderlijke bestemmingen en regelingen

In deze paragraaf worden de bestemmingen – voor zover noodzakelijk – afzonderlijk toegelicht.

Voor een goed begrip van de regeling dienen in elk geval de regels tezamen met de verbeelding te worden geraadpleegd.

Bedrijf – Water/natuur (artikel 3)

Dit artikel regelt de aanleg en het gebruik van het werkeiland met bijbehorende gebouwen, bouwwerken en voorzieningen. Binnen het werkeiland is een zoneringsaanleg aangebracht voor de situering en hoogtedifferentiatie van de benodigde bebouwing. Binnen de randen van de bestemming is de overgang naar de zone met water en te vormen landschappelijke inpassing meegenomen in de bestemming.

Water (artikel 4)

In de bestemming water is primair de vigerende regeling overgenomen voor de waterfuncties. Daaraan is toegevoegd een regeling voor aanleg en beheer van de leiding tussen het werkeiland en het vasteland en een regeling voor het deel van de bestemming waar de winning dient plaats te vinden. Daar is tevens een bouw- en gebruiksregeling bij opgenomen die de benodigde werken en werkzaamheden voor deze winning, inclusief o.a. depots etc. mogelijk maakt en waarbij ongewenste activiteiten binnen de gronden waar zandwinning plaatsvindt, waaronder visserij en recreatie, ter plaatse specifiek zijn uitgesloten.

Water – Natuur (artikel 5)

De zone waar de landschappelijke inpassing rond het eiland dient plaats te vinden, is specifiek bestemd en ruim begrensd. Dit biedt voldoende ruimte aan het semi-natuurlijke proces van duinvorming en opspuiten etc. Om het beheer mogelijk te maken, is een eenvoudige bebouwingsregeling opgenomen.

De landschappelijke inpassing vindt borging in artikel 5.3.2.. Hier is de kwantitatieve invulling beschreven, die binnen een periode van 5 jaar dient te zijn bewerkstelligd. Deze invulling dient plaats te vinden binnen de zgn. voorlandzone; dit is een gebied dat gelegen is buiten de waterkerende kade van het eiland (en hier wel direct op aansluit), waar zich, door zandsuppletie en milieudynamiek een halfnatuurlijke landschapszone ontwikkelt. De term voorlandzone wordt gedefinieerd in de begripsbepalingen.

Gebruiksvormen die niet op enigerlei wijze zijn gerelateerd aan de zandwinning, zoals recreatief medegebruik worden expliciet benoemd als strijdig gebruik.

Hoofdstuk 12 Economische uitvoerbaarheid

De hier beschreven zandwinning in de IJsselmeerbodem wordt voor rekening en risico van Smals BV gerealiseerd. De ontwikkeling van de locatie en de daarmee samenhangende kosten van vooronderzoek en planontwikkeling, alsmede de aanlegkosten van een tijdelijk werkeiland, incl. landschappelijke inrichting en verdere exploitatiekosten komen volledig voor rekening van de initiatiefnemer en zullen worden gefinancierd uit de opbrengst van de zandwinning. Daarbij is tevens rekening gehouden met de uiteindelijke ontmanteling en verwijdering van het eiland, na afloop van de winperiode.

Aan de planontwikkeling, noch aan de exploitatie zijn daarom kosten of risico's voor de gemeente verbonden.

De mogelijkheden tot het winnen van bouwgrondstoffen in Nederland zijn eindig. Om die reden heeft de Rijksoverheid marktpartijen uitgedaagd te zoeken naar alternatieven, zoals winning en toepassing van delfstoffen uit Noordzee en IJsselmeer. Het Rijksbeleid (SVIR en Barro) speelt daar op in en biedt specifieke planologische mogelijkheden.

Smals BV gaat met dit initiatiefplan de uitdaging aan en is na gedegen onderzoek tot de conclusie gekomen dat winning van industrie- en ophoogzand op de gekozen locatie, en op deze schaal, realistisch is. De (hoge) investeringen, die met dit innovatieve project samenhangen, blijken aanvaardbaar bij een uiteindelijke wincapaciteit met een minimale omvang van ca. 2 miljoen ton industriezand. Dit plan voldoet daaraan.

De gemeente Gaasterlân-Sleat achtte destijds de economische uitvoerbaarheid van de plannen voldoende verzekerd. Er is om die reden op 18 mei 2011 een bestemmingsplanovereenkomst gesloten tussen de gemeente Gaasterlân-Sleat en initiatiefnemer Koninklijke Smals Beheer BV, waarin de gemeente zich bereid verklaart planologische medewerking te verlenen aan het project. De gemeente De Fryske Marren, waarin Gaasterlân-Sleat is opgegaan, is eveneens overtuigd van de haalbaarheid van het plan en geeft nu uitvoering aan de overeenkomst.

Hoofdstuk 13 Overleg en inspraak

13.1 Overleg

Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) geeft aan dat de gemeente bij de voorbereiding van een ruimtelijke ontwikkeling overleg moet plegen met de besturen van betrokken gemeenten en waterschappen en met die diensten van provincie en rijk die betrokken zijn bij de zorg voor ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in het geding zijn.

In het kader van het informeel vooroverleg is het plan besproken met de volgende partijen:

- Koninklijke Schuttevaer.
- Provincie Flevoland.
- Provincie Fryslân.
- Rijkswaterstaat.
- Inspectie Leefomgeving en Transport.
- Wetterskip Fryslân.
- LTO Noord.
- Nederlandse Visserijbond.
- Koninklijke Nederlandse Watersportbond.
- Stichting Het Blauwe Hart.

De opmerkingen uit het vooroverleg zijn in paragraaf 13.3 weergegeven en van een gemeentelijke reactie voorzien. Het voorontwerp is vervolgens aangepast tot het nu voorliggende ontwerp-bestemmingsplan.

13.2 Afstemming met MER

Gelijktijdig met het voorontwerp bestemmingsplan is het concept-MER gepubliceerd. Het MER is samen met het voorontwerp bestemmingsplan naar de wettelijke adviseurs en de commissie m.e.r. gezonden. Rijkswaterstaat treedt op als coördinerende instantie.

13.3 Inspraak en overleg

Het voorontwerpbestemmingsplan Industriezandwinning is overeenkomstig het gestelde in artikel 3.1.1 van het Besluit op de ruimtelijke ordening in het kader van het vooroverleg aangeboden aan de verplichte adviesinstanties en tevens gepubliceerd.

Het betreffende voorontwerp (met diverse bijlagen) heeft met ingang van 19 juni 2015 gedurende 6 weken voor een ieder ter inzage gelegen op het gemeentehuis te Joure, alsmede op de servicepunten te Balk en Lemmer.

Daarnaast zijn de stukken digitaal in te zien (geweest) via de gemeentelijke website www.defriesemer.nl en op het landelijke www.ruimtelijkeplannen.nl.

In de periode waarin het voorontwerpbestemmingsplan ter inzage lag, konden inspraakreacties over het plan worden ingediend. De inspraakreactie kon daarbij ook betrekking hebben op de bijlagestukken die bij het bestemmingsplan ter visie lagen. De publicatie heeft geleid tot het indienen van 11 inspraakreacties, c.q. overlegreacties door de volgende instanties en personen:

- Gasunie
- Provincie Fryslân
- Wetterskip Fryslân
- Waterschap Zuiderzeeland
- Brandweer Fryslân
- Gemeente Noordoostpolder
- Stichting Het Blauwe Hart
- Stichting Gaasterlân Natuerlân
- Ir. S.M. Nijboer
- Dhr. W. Bult
- Rijkswaterstaat

Hieronder wordt een samenvatting gegeven van de inspraak- en overlegresultaten, waarna telkens een reactie van de gemeente De Fryske Marren volgt. Daarbij wordt aangegeven of, en hoe het bestemmingsplan op de inspraak- of overlegreactie wordt aangepast.

Gasunie

Na toetsing van de plannen blijkt het projectgebied buiten de 1% letaliteitsgrens van de dichtstbijzijnde leiding te liggen. Gasunie ziet geen aanleiding om een reactie te plaatsen.

Reactie gemeente

Voor kennisgeving aangenomen.

Provincie Fryslân

Na intensief en goed overleg kan de provincie nu instemmen met het plan. Voorwaarde is daarbij wel de vereiste toestemming op grond van de Wet natuurbescherming (i.c. de aan GS aangevraagde verklaring van geen bedenkingen). Verder wordt nog een correctie in de toelichting (par. 3.3) wenselijk geacht. In de betreffende paragraaf wordt gesteld dat GS ontheffing zouden kunnen verlenen van de regels van hoofdstuk 7 van de Verordening Romte 2014. De ontheffingsconstructie is in de verordening van 2014 echter omgezet in een constructie waarbij de gemeente zelf onder bepaalde voorwaarden zou kunnen afwijken van die regels.

Reactie gemeente

De toelichting zal hierop worden aangepast.

Wetterskip Fryslân

Het waterschap kan instemmen met de plannen en wijst nog op de belangen van de waterkering en de voor dijkverbetering vastgelegde reserveringszone. Met de aanleg van de benodigde ondergrondse infrastructuur zal de waterkering worden gekruist, waarvoor een vergunningplicht geldt.

Reactie gemeente

De aanleg van kabels en leidingen wordt t.z.t. verricht door een derde partij, te weten Liander, die op dat moment de benodigde vergunningen zal aanvragen. Inmiddels is in goed overleg tussen initiatiefnemer, provider en waterschap een alternatieve locatie en een technische oplossing bepaald, waarmee de belangen van de waterkering optimaal worden gediend. Het ontwerpbestemmingsplan bevat een aangepaste regeling t.a.v. het tracé en de locatie waar de kabel de waterkering kruist.

Waterschap Zuiderzeeland

Het waterschap kan instemmen met de plannen, maar wil graag betrokken blijven bij de voorbereiding en uitvoering van het aangekondigde monitoringsprogramma. De focus ligt daarbij met name op de aspecten dijkveiligheid en kwel.

Reactie gemeente

Het waterschap is tot op heden steeds betrokken geweest bij de planontwikkeling.

Dat zal ook in de toekomst zo blijven.

Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Brandweer Fryslân

De Brandweer Fryslân kan in principe instemmen met de plannen. Vanuit het aspect externe veiligheid ziet men geen noodzaak tot het maken van opmerkingen. Wel wordt nog aanbevolen om de 'digitale veiligheidstoets' in te vullen.

Reactie gemeente

De digitale veiligheidstoets zal te zijner tijd worden ingevuld.

Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Gemeente Noordoostpolder

De gemeente is niet overtuigd van de noodzaak tot de bouw van het werkeiland.

De waardering die in paragraaf 8.4 (MER) aan de impact van het plan voor het aspect landschap en beleving wordt gegeven doet geen recht aan de feitelijke situatie zoals die uit de Noordoostpolder beleefd zal worden. Het werkeiland betreft ontegenzeggelijk een fors en vreemd element in het IJsselmeer. Het toevoegen van 'nieuwe kwaliteiten' als recreatie en (nieuwe) natuur zijn niet zonder meer aan te merken als een positieve toevoeging aan het weidse panorama en de bestaande ecologische waarden die het IJsselmeer bijzonder maken. Bovendien zal het plan in de eerste plaats een industriële uitstraling krijgen die door landschappelijke inpassing weliswaar beperkt kan worden maar die betreft beleving wel de overhand zal houden. Ook de opmerking dat de dijk niet publiek toegankelijk zou zijn klopt niet; over de gehele lengte van de kust van de Noordoostpolder loopt een fietspad dat uitzicht geeft op de planlocatie.

Reactie gemeente

Niet ontkend wordt dat het eiland inbreuk zal maken op de ruimtelijke kwaliteit van het IJsselmeer. Wel wordt een nuancering aangebracht; door te wijzen op de ontwikkeling van nieuwe kwaliteiten wordt aangegeven dat niet uitsluitend negatieve aspecten zijn te verwachten. Na zorgvuldige afweging van belangen, blijkt het (Nationale) belang van grondstofwinning ruimschoots op te wegen tegen dat van de mogelijke aantasting van de ruimtelijke kwaliteit. Dat neemt niet weg dat negatieve effecten zo goed mogelijk moeten worden bestreden. Daartoe wordt de landschappelijke inpassing van het werkeiland vooral gebaseerd op inzet van gebiedseigen materiaal (zand en water) waarmee de elementen (water, ijs en wind) een hier vanzelfsprekend milieutype (zandplaten, duinen, kreken) tot stand brengen. Het industriële beeld wordt hiermee sterk verzacht en zo ontstaat tevens nieuwe, gebiedseigen natuur.

De zichtbaarheid van het eiland vanaf het fietspad wordt wel degelijk in de tekst vermeld. Een op een 3D model gebaseerd fotorealistisch beeld brengt het zicht op het eiland vanaf de dijk van de Noordoostpolder en vanaf het Oudemirdumerklif nauwkeurig in beeld (zie paragraaf 4.3). Er ontstaat weliswaar een nieuw (vreemd) element in het weids en open landschap van het IJsselmeer, maar vanwege de schaalverschillen tussen beide heeft dit slechts een zeer beperkt effect; de weidsheid verandert daardoor niet wezenlijk. Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

In paragraaf 9.1.2 (MER) wordt kort ingegaan op de mogelijkheid om de zandverwerkingsinstallatie op het land te situeren. De gemeente NOP is het niet eens met de opmerking dat de visuele impact van een dergelijke installatie op het land groter zou zijn dan midden op het open IJsselmeer. Inspreker meent dat een verwerkingsinstallatie op een bestaand bedrijventerrein ruimtelijk beter inpasbaar is dan in de openheid van het IJsselmeer. Bovendien is inspreker niet overtuigd van de technische onmogelijkheid om de verwerking op het land plaats te laten vinden. In de oorspronkelijke plannen was dit immers het uitgangspunt.

Reactie gemeente

De opmerking over de visuele impact is gemaakt vanuit de gedachte dat een installatie op het land van veel kortere afstand kan worden beleefd, dan die op het weidse IJsselmeer. Bij een afstand van 5 a 6 km. en de veelal aanwezige atmosferische zweem wordt de schaal van het complex sterk gerelativeerd. Ruimtelijke inpasbaarheid is overigens wat anders dan visuele impact. Een bedrijventerrein wordt ruimtelijk inderdaad lager gekwalificeerd dan het unieke IJsselmeer, waardoor dan minder hoge eisen behoeven te worden gesteld aan de ruimtelijke inpassing; de visuele impact daarentegen is hier groter. Als het gewonnen zand moet worden afgevoerd naar een installatie op de vaste wal leidt dit tot verlies bij het overspuiten op het IJsselmeer van onmisbare (kleine) zandfracties. In technisch opzicht kan de veredeling alleen maar ter plaatse gebeuren. Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Ook bij de keuze voor een werkeiland boven een verwerkingsinstallatie op een drijvend ponton (MER paragraaf 9.2.3) worden vragen gesteld met betrekking tot de weging van de aangehouden criteria. Een simpele optelsom van de effecten als beschreven in Tabel 9-3 zou eerder moeten leiden tot de keuze voor verwerking op een ponton dan tot de keuze voor een werkeiland. Bovendien is het lastig te verdedigen dat een permanent werkeiland met bedrijfsloodsen tot 15 meter hoogte, dijklichamen tot 5 meter hoogte en installaties tot 22 meter hoogte visueel/landschappelijk minder impact zou hebben dan een veel kleinere en tijdelijke installatie op een ponton.

Reactie gemeente

Toepassing van een drijvende installatie heeft als groot nadeel dat de instabiliteit ervan op een groot water als het IJsselmeer, een accurate scheiding van zandfracties onmogelijk maakt. Een simpele optelsom is in dit geval niet relevant aangezien alleen al door de technische beperkingen deze optie moet worden afgewezen.

De visuele impact van een drijvende installatie op open water is vele malen groter dan zo'n zelfde installatie op een eiland, waarbij landschappelijke inpassing wel mogelijk is.

Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

De gemeente uit haar zorgen over de borging van het tijdelijke karakter van het werkeiland. In 2.12.2 lid 2 onder e sub 1 Barro wordt gesproken over een tijdelijk werkeiland. Nergens in het bestemmingsplan wordt uitgelegd hoe deze tijdelijkheid geborgd is. Wel wordt aangegeven dat de zandwinning plaats zal vinden voor een periode van 30 jaar of meer. Dit is een wel erg ruime uitleg van het begrip tijdelijk. Uit hoofdstuk 10 van het milieueffectrapport blijkt dat het voornemen bestaat om het werkeiland na beëindiging van de winning te behouden. Dit is in strijd met de randvoorwaarden uit het Barro en vraagt volgens inspreker tevens om een andere beoordeling in het kader van de m.e.r.; er wordt immers een permanent eiland met een recreatieve/natuur functie met een oppervlakte van ca. 20 ha. (werkeiland en voorzone) mogelijk gemaakt midden in het IJsselmeer.

Reactie gemeente

Uitgangspunt bij de vergunningaanvraag en -verlening is dat het eiland na afloop van de werkzaamheden zal worden geamoveerd. Aangezien op dit moment niet kan worden aangegeven hoe de situatie tegen die tijd moet worden beoordeeld (welke waarden er zullen zijn ontstaan, welke waardering vanuit de recreatievaart voor het eiland bestaat, etc.) wordt een eventueel behoud van het eiland niet uitgesloten. Desondanks is het uitgangspunt nu, dat het eiland weer verdwijnt. Het bestemmingsplan heeft slechts een planhorizon van 10 jaar en kan geen regels stellen aan ontwikkelingen en activiteiten ná de planperiode. De ontgrondingsvergunning is het geëigende instrument om de tijdelijkheid van het eiland te borgen.

Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Stichting Het Blauwe Hart

Men maakt zich zorgen over de effecten van het plan voor de natuur en het landschap van het IJsselmeer. Gebouwen met een hoogte tot 14 meter en bouwwerken tot 22 meter, leiden tot een wezenlijke aantasting van het landschap en van het zicht, zowel gerekend vanaf de Friese kust als vanaf de Noordoostpolder.

Reactie gemeente

Niet ontkend wordt dat het eiland inbreuk zal maken op de ruimtelijke kwaliteit van het IJsselmeer. Wel wordt een nuancering aangebracht; door te wijzen op de ontwikkeling van nieuwe kwaliteiten wordt aangegeven dat niet uitsluitend negatieve aspecten zijn te verwachten. Na zorgvuldige afweging van belangen, blijkt het (Nationale) belang van grondstofwinning ruimschoots op te wegen tegen dat van een mogelijke aantasting van de ruimtelijke kwaliteit. Dat neemt niet weg dat negatieve effecten zo goed mogelijk moeten worden bestreden. Daartoe wordt de landschappelijke inpassing van het werkeiland vooral gebaseerd op inzet van gebiedseigen materiaal (zand en water) waarmee de elementen (water, ijs en wind) een hier vanzelfsprekend milieutype (zandplaten, duinen, kreken) tot stand brengen. Het industriële beeld wordt hiermee sterk verzacht en zo ontstaat tevens nieuwe, gebiedseigen natuur.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Tijdens de aanleg van het eiland vindt al wel zandwinning plaats, maar zijn gedurende vele jaren de natuurlijke oevers nog niet ontwikkeld en/of begroeid. Dat betekent ook dat de mitigerende maatregelen voor de natuur de eerste jaren niet of later in onvoldoende mate aanwezig zullen zijn. Mitigatie werkt alleen als dit al gerealiseerd is voordat de aantasting van natuurwaarden plaatsvindt. Dat wil zeggen dat er pas zandwinning gerealiseerd kan worden wanneer de natuurlijke oevers ontwikkeld én begroeid zijn.

Reactie gemeente

De zandwinning tijdens de aanleg van het eiland, zoals bedoeld, staat primair ten dienste van de constructie en landschappelijke inpassing van het eiland. De commerciële exploitatie staat op de tweede plaats. Bovendien eist de overheid garanties, dat de landschappelijke inpassing reeds na 5 jaar na aanvang van de werkzaamheden zal zijn voltooid. De Regels uit het bestemmingsplan bevatten daartoe een borg, die overigens ook in de ontgrondingsvergunning zal zijn opgenomen.

Strikt genomen is van mitigerende maatregelen geen sprake. Deze maatregelen worden niet genomen om een significant negatief effect te voorkomen en de start van de werkzaamheden is dan ook niet afhankelijk van deze maatregelen. Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Stichting Gaasterlân Natuêrlân

De stichting waardeert de zorgvuldigheid en het traject voor dit bestemmingsplan, maar maakt zich zorgen over de effecten van dit plan voor de natuur en het landschap van het IJsselmeer. De Steile Bank is namelijk Natura2000-gebied. Met name de effecten van geluid en licht en het vervoer vanuit Lemmer naar het werkeiland zijn aanleiding voor een zienswijze. De stichting maakt een aantal opmerkingen, die hieronder puntsgewijs worden behandeld.

Aspect geluid;

50% van de energiebehoefte wordt gedekt door stroom geleverd door Westra. Hoe wordt de resterende energiebehoefte gedekt? Verder wordt als wens geuit de inzet van fluisterboten voor het reguliere vervoer van personeel van en naar het eiland.

Reactie gemeente

Waarop de veronderstelling over de dekking van de energiebehoefte is gebaseerd, is onduidelijk. Inmiddels heeft initiatiefnemer het besluit genomen het volledige proces van winning, veredeling en belading van delfstof te elektrificeren. De energiebehoefte van het werkeiland wordt daarbij gedekt door stroom, die vanaf het vaste land zal worden geleverd door een reguliere energieleverancier (Liander). Daartoe wordt een kabel naar het vaste land getrokken, die wordt gevoed vanuit een trafohuisje nabij de Sudergoawei (N359).

De inzet van fluisterboten kan wellicht in de toekomst mogelijkheden bieden. Bij de milieueffectberekening is daar geen rekening mee gehouden, om in elk geval ook de inzet van dieselaangedreven schepen te kunnen legitimeren.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Aspect licht;

Er worden twijfels geuit omtrent de voorgestelde toepassing van groen licht.

Aangedrongen wordt op nader onderzoek.

Reactie gemeente

Onderzoek lijkt uit te wijzen dat dit licht zowel in ecologisch opzicht voordelen biedt, maar ook voor de mens een prettige werksituatie oplevert. Inderdaad bestaat er verschil van inzicht onder wetenschappers over de ecologische voordelen van groen licht. Initiatiefnemer heeft de intentie om de meest optimale lichtsoort in te zetten en zal om die reden de toepassing van het groene licht heroverwegen.

De toelichting zal in deze zin, en met nuance worden aangepast.

Aspect eutrofiëring;

Door opwerveling van bodemmateriaal komen voedingsstoffen vrij, die zouden kunnen leiden tot massale algenbloei, waardoor schade aan het ecosysteem en de kustrecreatie wordt toegebracht. Wie controleert de eventueel nadelige gevolgen op het Natura2000 gebied?

Reactie gemeente

Vertroebeling ten gevolge van de zandwinning zelf wordt door tal van maatregelen tot een minimum beperkt. Ook de aanleg van de gebundelde energie- en datakabel tussen eiland en vasteland zal in dit opzicht op verantwoorde wijze moeten plaatsvinden. Deze wordt door derden (provider) aangelegd, waarbij rekening wordt gehouden met een gestuurde boring, die diep onder de waterkering en waterbodem plaatsvindt. Buiten de kustzone heeft de aanleg van de kabel enkel een tijdelijk effect.

De zandwinning vindt te ver uit de kust plaats om een effect te hebben op de kustrecreatie. Initiatiefnemer zal met een uitgebreid monitoringsplan diverse parameters in beeld brengen om zodoende inzicht te hebben in de feitelijke effecten en deze eventueel – indien nodig – bij te sturen.

Handhaver Natuurbeschermingswet is provincie Fryslân. Rijkswaterstaat is de waterkwaliteitsbeheerder.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Aspect warm water;

Het relatief warme water dat zich 's winters in de diepe put verzamelt kan bij omkering van de gelaagdheid een probleem opleveren voor schaatsers. Het draagvermogen van de ijsvloer kan daardoor worden aangetast.

Reactie gemeente

De temperatuurstratificatie ontstaat doordat door de slechte warmtegeleiding van water de bovenste waterlaag warm wordt, terwijl diepere lagen koud blijven. Het temperatuurverschil leidt tot verschillen in dichtheid van het water. Het warmere water nabij het oppervlak is lichter dan het koude water op grotere diepte, waardoor menging van het warme water in de bovenlaag met het koude water in de onderlaag wordt bemoeilijkt. Bij destratificatie/inversie keert deze situatie om. Het gevaar van stratificatie dat hier wordt bedoeld is in het kader van de milieueffectrapportage beoordeeld en wordt door de lokale eigenschappen van het IJsselmeermilieu als niet realistisch beschouwd. Mocht het Bevoegd Gezag het risico desondanks reëel achten, dan zal zij via de vergunningvereisten nadere

voorwaarden kunnen opleggen.

De zandwinput en directe omgeving wordt met boeien afgezet en is verboden voor iedereen die niet betrokken is bij de zandwinning. Schaatsen in de omgeving van de zandwinput is daardoor niet mogelijk.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Aspect natuurfonds;

De stichting benadrukt dat aanwending van gelden uit het Natuurfonds ten goede moet komen aan natuur en landschap binnen de gemeente. Men is geen voorstander van compensatiewerken gericht op het containerbegrip Duurzaamheid.

Voorts wordt een aantal vragen gesteld over het Natuurfonds, waarbij aangedrongen wordt op meer transparantie:

- Welke organisaties zijn vertegenwoordigd in de stichting van het fonds.
- Welke criteria gelden voor het indienen van compensatieplannen.
- Wanneer kunnen plannen worden ingediend.
- Welk budget is beschikbaar.
- Wie beheert de gelden.
- Vanaf welke datum wordt er geld gestort en tot welk bedrag.
- Het plan Huitenbuursterbuitenpolder dient bij uitvoering voorrang te krijgen.

Reactie gemeente

In de afspraken met de initiatiefnemer is steeds gesproken over een natuur- en duurzaamheidsfonds. Initiatiefnemer heeft daarbij in grote lijnen de kaders voor de inzet van gelden geschapen, zoals begrenzing van het gebied (gemeente grenzen) en een bestemming in de sfeer van duurzaamheid en natuur.

De exacte vorm van beheer van het fonds moet nog nader worden bepaald.

Voorkeur van de gemeente is om het besteedbaar bedrag apart in de begroting op te nemen en bij de bestemming van de gelden het College van B&W een belangrijke invloed te geven. Over de inzet van de gelden zal dan jaarlijks verantwoording worden afgelegd aan het gemeentebestuur, i.c. de raad, waarmee de transparantie is gegarandeerd.

Het begrip compensatie is hier overigens misplaatst. Het voorgenomen plan leidt niet tot significant negatieve effecten en compensatie is dan ook niet aan de orde.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Ir. S.M. Nijboer

Stratificatie en mogelijke gevolgen ervan; er zal zeker sprake zijn van stratificatie en onder stormomstandigheden is het waarschijnlijk dat inversie zal optreden. Het zuurstofloze water zal richting de Friese kust en kust NO-polder worden gedreven met als gevolg schade aan natuur en hinder voor het leefmilieu en recreatie. Gewezen wordt op ervaringen in het Grevelingenmeer.

Reactie gemeente

Het gevaar van stratificatie dat hier wordt bedoeld is in het kader van de milieueffectrapportage beoordeeld en wordt door de lokale eigenschappen van het IJsselmeermilieu als niet realistisch beschouwd. Mocht het Bevoegd Gezag het risico desondanks reëel achten, dan zal zij via de vergunningvereisten nadere voorwaarden kunnen opleggen.

In het IJsselmeer en met name in het noord-oostelijke deel is zoveel turbulentie in het ondiepe water, dat de risico's van een destratificatie zeer gering zijn. Door de

turbulentie treedt een menging van de ondiepere lagen op, waardoor de verschillen in temperatuur met de diepere lagen afnemen. Destratificatie heeft daardoor nauwelijks of geen kans op voorkomen. Op dit moment is er daarom geen aanleiding om hiervoor specifieke mitigerende maatregelen te nemen. Het optreden van destratificatie is echter niet volledig uit te sluiten. Een destratificatie zal in het IJsselmeer niet leiden tot een totaal zuurstofloos systeem. In de directe omgeving van de zandwinput zal het zuurstofgehalte bij een volledige destratificatie wel sterk afnemen. Een belangrijk deel van het 'omgekeerde' water blijft in de zandwinput. Er kan immers geen 'gat' in de plas ontstaan, dus het meest waarschijnlijke is dat het zuurstofrijke water onderin de put komt en het zuurstofarme water bovenin. Er zal ook een hoeveelheid van het zuurstofarme en -loze water buiten de zandwinput komen. De verspreiding buiten de zandwinput is niet te kwantificeren, mede omdat er nauwelijks praktijkgegevens zijn van een dergelijke destratificatie. Mede door de turbulentie en de doorstroming van het IJsselmeer met 'gewoon' water wordt echter verwacht dat de omvang van zuurstofloos water relatief beperkt zal zijn, en ook in enkele dagen tot hooguit een week tijd weer zal zijn genormaliseerd.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Dhr. W. Bult

Gesteld wordt dat sprake is van een groot werkeiland op 5 a 6 km afstand, recht voor de boerderij/woning, camping en paviljoen van inspreker. De verwachting wordt uitgesproken dat er geregeld overlast zal worden ondervonden, o.m. door kunstlicht en monotoon geluid. Verder wordt gevreesd dat de plannen invloed hebben op de waarde van panden en camping, dat sprake zal zijn van omzetsdaling en gevolgen zal hebben op de natuur en leefbaarheid.

Reactie gemeente

De milieueffecten ten gevolge van het plan zijn uitgebreid onderzocht en blijven alle binnen de gestelde grenzen. Voor de algemene terreinverlichting wordt de lichtpunthoogte zoveel mogelijk beperkt en wordt uitstraling buiten het eiland tot een minimum beperkt.

Van waardedaling en/of omzetverlies ten gevolge van het plan lijkt geen sprake. Mocht desondanks aangetoond kunnen worden dat sprake is van economische schade, dan kan met succes een beroep worden gedaan op de planschaderegeling.

Deze inspraakreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Rijkswaterstaat

Ziet graag aanpassing van tekst in de bestemmingsplantoelichting (par. 3.2) waarbij wordt ingegaan op de Tussentijdse wijziging Nationaal Waterplan. Verder wordt aanbevolen de Waterparagraaf (par. 9.1) na te lopen op verbeteringen.

Reactie gemeente

De beschrijving van het overheidsbeleid dient, voor zover relevant correct en compleet te zijn. Waar nodig zal de toelichting worden aangevuld.

De waterparagraaf voldoet aan de verwachting van beide geconsulteerde waterschappen. De toelichting zal echter op enkele specifieke punten worden aangevuld, zoals nautische veiligheid en waterstaatkundig beheer. Verder worden eventuele dubbelingen in de tekst (beleidsbeschrijving) verwijderd.

De verbeelding op ruimtelijkeplannen.nl bevat helaas geen geïntegreerde legenda, waardoor deze lastig is te analyseren.

Reactie gemeente

De verbeelding op www.ruimtelijkeplannen.nl geeft een ander (vereenvoudigd) beeld ten opzichte van de analoge plankaart. Dit is vastgelegd in de SVBP 2012 en is inherent aan de IMRO methodiek. De gedetailleerde informatie (aanduidingen bv.) is echter wel beschikbaar en komt per bestemming in beeld door het desbetreffende bestemmingsvlak aan te klikken.

Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan

Tenslotte had de dienst als verplichte adviespartij de stukken graag rechtstreeks ontvangen.

Reactie gemeente

Deze opmerking wekt enige verbazing.

De gemeente De Fryske Marren heeft 14 overlegpartners, waaronder ook Rijkswaterstaat op 18 juni 2015 een kennisgeving gestuurd met een link naar de site www.ruimtelijkeplannen.nl. Dit is reeds enige tijd de reguliere, en alom geaccepteerde werkwijze.

Deze overlegreactie leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan

13.4 Zienswijzen Ontwerp

Het ontwerpbestemmingsplan wordt op grond van de Algemene wet bestuursrecht gedurende 6 weken voor een ieder ter visie gelegd.

Te zijner tijd zullen de eventueel ingediende zienswijzen in overweging worden genomen en van een gemeentelijke reactie worden voorzien.

Bestemmingsplan

Regels

IJsselmeer - Industriezandwinning

Gemeente De Fryske Marren

BESTEMMINGSPAN

IJsselmeer - Industriezandwinning

Gemeente De Fryske Marren

Inhoud : Regels

IDN-nummer : NL.IMRO.1940.BPDFM17IJSINDSZAND-ON01

Projectnummer : 239001

Profitmanagernr. : P171246

Oprachtgever : Gemeente De Fryske Marren

Opsteller : mw. E. Hendriksen

Status : ontwerp

Datum : februari 2018

Pouderoyen Compagnons vormgeving van stad en land is een handelsnaam van Pouderoyen BV

St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ NIJMEGEN
tel: 024-3224579
fax: 024-3241240
e-mail: info@pouderoyen.nl
www.pouderoyen.nl

IBAN NL29 RABO 0154 8198 75
KVK 14 06 66 14
BTW NL 8104.81.996 B01

Inhoudsopgave

Hoofdstuk1	Inleidende regels	5
Artikel 1	Begrippen	5
Artikel 2	Wijze van meten	7
Hoofdstuk2	Bestemmingsregels	9
Artikel 3	Bedrijf - Water/natuur	9
Artikel 4	Water	11
Artikel 5	Water - Natuur	12
Hoofdstuk3	Algemene regels	13
Artikel 6	Anti-dubbeltelregel	13
Hoofdstuk4	Overgangs-en slotregels	15
Artikel 7	Overgangsrecht	15
Artikel 8	Slotregel	16

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan:

het bestemmingsplan IJsselmeer - Industriezandwinning met indentificatienummer NL.IMRO.1940.BPDFM17IJSINDSZAND-ON01 van de gemeente De Fryske Marren;

1.2 bestemmingsplan:

de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels;

1.3 plangebied:

alle gronden die deel uitmaken van het plan;

1.4 aanduiding:

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.5 aanduidingsgrens:

de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.6 bebouwing:

één of meer gebouwen en/of bouwwerken geen gebouwen zijnde;

1.7 bebouwingspercentage:

het percentage van gronden, nader bepaald in de regels, dat ten hoogste mag worden bebouwd;

1.8 bestemmingsvlak:

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming;

1.9 bouwen:

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk;

1.10 bouwlaag:

een gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of nagenoeg gelijke hoogte liggende vloeren of balklagen is begrensd;

1.11 bouwperceel:

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.12 bouwvlak:

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.13 bouwwerk:

een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden;

1.14 gebouw:

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.15 logies:

een gebouw of deel van een gebouw, bedoeld voor overnachting en verblijf, uitsluitend in het kader van de bestemming;

1.16 omgevingsvergunning:

vergunning voor activiteiten als genoemd in artikel 2.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

1.17 peil:

- a. voor gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde: maaiveldniveau: 1.80 m + N.A.P.;
- b. voorzieningen onder water: bodempeil: 4,75 m - N.A.P..

1.18 voorlandzone:

het buiten de waterkerende kade van het eiland gelegen gebied, waar zich door zandsuppletie en milieudynamiek, een halfnatuurlijke landschapszone ontwikkelt;

1.19 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht:

Wet van 6 november 2008 (Stb. 496), houdende regels inzake een vergunningstelsel met betrekking tot activiteiten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving en inzake handhaving van regelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), zoals deze luidt op het moment van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan;

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de goothoogte van een bouwwerk:

vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel;

2.2 de inhoud van een bouwwerk:

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.3 de bouwhoogte van een bouwwerk:

vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.4 de oppervlakte van een bouwwerk:

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Bedrijf - Water/natuur

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf - Water/natuur' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. water;
- b. een bedrijf dat zich richt op het winnen, op- en overslag en verwerken van bodemmateriaal;
- c. doeleinden van landschap en natuur, zijnde het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het waterecosysteem IJsselmeer en de daaraan eigen landschappelijke en natuurlijke waarden;
- d. landschapsbouw onder meer in de vorm van duinvorming, natuurontwikkeling en landschapsbeheer.

met de daarbij behorende:

- e. installaties, opslagloodsen, kantoren en logiesmogelijkheden;
- f. opslag van brandstoffen;
- g. duinen, oevers, kaden, golfbrekers, strekdammen en dijken;
- h. voorzieningen ten behoeve van de scheepvaart zoals bebakening;
- i. wegen en paden;
- j. groenvoorzieningen;
- k. leidingen;
- l. voorzieningen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde zoals aanleggelegenheid, beladingsinstallaties, kadewanden, beschoeiingen en duikers.

3.2 Bouwregels

3.2.1 Algemeen

Uitsluitend zijn toegestaan gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, die ten dienste staan van deze bestemming.

3.2.2 Gebouwen

Gebouwen zijn uitsluitend toegestaan binnen het *bouwvlak* met dien verstande dat:

- a. binnen de gebouwen mogelijkheden voor logies mogen worden opgenomen voor maximaal 15 logies-eenheden;
- b. de goot- en bouwhoogte niet meer mag bedragen dan aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'maximum goothoogte (m), maximum bouwhoogte (m)';
- c. de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'maximum bouwhoogte (m)';
- d. het maximale bebouwingspercentage niet meer mag bedragen dan aangegeven ter plaatse van de aanduiding 'maximum bebouwingspercentage (%)'.

3.2.3 *Bouwwerken geen gebouwen zijnde*

Binnen het *bestemmingsvlak* zijn bouwwerken, geen gebouwen zijnde toegestaan ten dienste van de bestemming zoals installaties, transportbanden en bijbehorende voorzieningen tot een bouwhoogte van maximaal 22 meter, met dien verstande dat:

- a. voor verlichtingsmasten de bouwhoogte maximaal 5 meter mag bedragen;
- b. de hoogte van zanddepots maximaal 18 meter mag bedragen;
- c. de hoogte van dijken maximaal 5 meter mag bedragen.

Artikel 4 Water

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Water aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. doeleinden van landschap en natuur, zijnde het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het waterecosysteem IJsselmeer en de daaraan eigen landschappelijke en natuurlijke waarden;
 - b. integraal waterbeheer;
 - c. beroepsscheepvaart en beroepsvisserij;
 - d. recreatie, uitgezonderd verblijfsrecreatie;
 - e. de berging van bodemmateriaal;
- met dien verstande dat,
- f. ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - zandwinning' de gronden mede zijn bestemd voor zanddrempels en -ruggen, de winning van, de opvulling met, de verwerking van en het transport over water van zand, met de daarbij behorende voorzieningen, zoals drijvende winwerktuigen, een zuiginstallatie, pontons, onderwaterdepots ten behoeve van opslag en drijvende en niet-drijvende leidingen;
 - g. ter plaatse van de aanduiding 'leidingstrook' de gronden mede zijn bestemd voor aanleg en instandhouding van leidingen, met uitzondering van leidingen ten behoeve van het transport van brand- en/of explosiegevaarlijke stoffen.
- een en ander met de daarbij behorende:
- h. voorzieningen ten behoeve van de scheepvaart zoals bebakening.

4.2 Bouwregels

4.2.1 *Bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde*

Uitsluitend zijn toegestaan bouwwerken, geen gebouwen zijnde, die ten dienste staan van deze bestemming.

4.2.2 *Bouwwerken ten behoeve van de zandwinning*

Bouwwerken, geen gebouwen zijnde ten dienste van de zandwinning, zoals drijvende winwerktuigen, zuiginstallaties, pontons, drijvende zandtransportleidingen en onderwaterdepots ten behoeve van opslag, zijn uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - zandwinning'.

4.3 Specifieke gebruiksregels

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:

- a. onderwaterdepots boven bodempeil;
- b. beroepsscheepvaart, beroepsvisserij en recreatievaart, voorzover het de gronden betreft ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - zandwinning', behoudens beroepsscheepvaart ten behoeve van de ter plaatse toegestane zandwinning.

Artikel 5 Water - Natuur

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Water - Natuur aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. water;
- b. doeleinden van landschap en natuur, zijnde het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het waterecosysteem IJsselmeer en de daaraan eigen landschappelijke en natuurlijke waarden;
- c. landschapsbouw in de vorm van duinvorming, natuurontwikkeling en landschapsbeheer;

met de daarbij behorende:

- d. duinen, oevers, kaden, golfbrekers en strekdammen;
- e. voorzieningen ten behoeve van de scheepsvaart zoals bebakening;
- f. wegen en paden;
- g. groenvoorzieningen;
- h. drijvende en niet-drijvende leidingen;
- i. voorzieningen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde zoals beschoeiingen, schuilhutten en veerasters e.d..

5.2 Bouwregels

5.2.1 Algemeen

Uitsluitend zijn toegestaan gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, die ten dienste staan van deze bestemming zoals schuilhutten.

5.3 Specifieke gebruiksregels

5.3.1 Strijdig gebruik

Tot een gebruik, strijdig met deze bestemming, wordt in ieder geval gerekend:

- a. het ophogen van duinen tot een hoogte van meer dan 12 meter;
- b. dag - en verblijfsrecreatie.

5.3.2 Borging landschappelijke inpassing

Teneinde een goede landschappelijke inpassing te kunnen borgen, dient 5 jaar na aanvang van de industriezandwinning, de volgende kwantitatieve invulling van de voorlandzone te zijn gerealiseerd:

- a. een minimale oppervlakte van 24.000 m² aan voorlandzone, met een permanent maaiveldpeil boven het IJsselmeerpeil (zomerpeil);
- b. een gemiddelde maaiveldhoogte van 3.00 meter boven IJsselmeerpeil (zomerpeil), die door duinvorming, of eventueel anderszins in de voorlandzone moet zijn bereikt;
- c. aan de noordzijde van het eiland moet het maaiveld in de voorlandzone toppen vertonen met een peil van tenminste 8 meter boven IJsselmeerpeil (zomerpeil).

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 6 Anti-dubbelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 7 Overgangsrecht

7.1 Overgangsrecht bouwwerken

7.1.1 Algemeen

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, danwel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot:

- a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
- b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

7.1.2 Omgevingsvergunning vergroten inhoud bouwwerk

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het eerste lid (7.1.1) een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 10%.

7.1.3 Uitzondering

Het eerste lid (7.1.1) is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

7.2 Overgangsrecht gebruik

7.2.1 Algemeen

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

7.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in het eerste lid (7.2.1), te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

7.2.3 Onderbroken gebruik

Indien het gebruik, bedoeld in het eerste lid (7.2.1), na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

7.2.4 Uitzondering

Het eerste lid (7.2.1) is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 8 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan IJsselmeer - Industriezandwinning.

